

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПРАВА ТА ПСИХОЛОГІЇ**

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

**Збірник матеріалів
круглого столу
(Київ, 25 листопада 2014 року)**

Київ 2014

УДК 34(063)(477)

ББК Х99(4Укр)

Редакційна колегія:

Колб О.Г. - директор навчально-наукового інституту права та психології НАВС, д.ю.н., професор;

Кваша С.С. - заступник директора з навчально-методичної та наукової роботи навчально-наукового інституту права та психології НАВС, к.пед.н., доцент;

Мозоль Н.І. - завідувач кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС, к.ю.н., доцент;

Лов'як С.С. – старший науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС;

Юрковська Л.Г. – викладач кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС.

Електронний збірник матеріалів круглого столу рекомендовано до опублікування науково-методичною радою НАВС від 12 листопада 2014 року (протокол № 3).

Організатори круглого столу не несуть відповідальності за поданий матеріал. Матеріали повідомлень та доповідей подано в авторській редакції.

Т
338 **Теоретико-правові** аспекти державно-правової реформи в Україні: матеріали круглого столу (25 листопада 2014 р.) [Текст]. – К. : Нац. акад. внутр. справ. – 2014. – 92 с.

ББК Х99(4Укр)

© Національна академія внутрішніх справ, 2014

Державно-правовий розвиток України протягом останнього року набув особливої інтенсивності та нової спрямованості під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх чинників. З одного боку, проявився високий рівень розвитку громадянського суспільства. Український народ, в цілому, виявив високий ступінь громадянської відповідальності та активність громадянської позиції. З іншого боку, за всю новітню історію України як незалежної держави вперше протягом 2014 року постали істотні загрози для державного суверенітету та територіальної цілісності нашої країни.

Окрім цього, на новий щабель розвитку вийшли зовнішньополітичні відносини України, передусім, з країнами Європейського Союзу. ЄС – один з найбільших зовнішньоекономічних партнерів України, правову основу відносин з яким ще донедавна складала Угода про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС, а відтепер – Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, вчинена у частині політичних положень (Преамбула, Стаття 1, Розділи I, II, VII) 21 березня 2014 року в м. Брюссель та у частині торговельно-економічних і галузевих положень (Розділи III, IV, V, VI) 27 червня 2014 року в м. Брюссель. Вказана Угода про асоціацію України та ЄС була ратифікована Верховною Радою України 16 вересня 2014 року синхронно з депутатами Європейського Парламенту.

Вище викладені та інші обставини викликали необхідність розгортання в Україні процесів інтенсивної підготовки та реалізації цілої низки фундаментальних державно-правових реформ у близько 60-ти напрямках. В процесі підготовки конституційно-правова реформа щодо децентралізації державної влади, реформа місцевого самоврядування, реформа судових та правоохоронних органів, податкова та митна реформа, реформи у сферах охорони здоров'я, культури, спорту тощо.

Науково-педагогічні працівники вітчизняних вищих навчальних закладів юридичного спрямування, вчені-правознавці та юристи-практики не можуть лишатися осторонь вище зазначених процесів, які відбуваються в країні. Саме тому, 25 листопада 2014 року кафедрою загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ організовано проведення круглого столу на тему «Теоретико-правові аспекти державно-правової реформи в Україні», метою якого став широкий аналіз актуальних теоретико-правових проблем підготовки та реалізації державно-правових реформ в Україні. Насамперед, особливу увагу було приділено обговоренню широкого кола проблем конституційно-правової, адміністративної реформи, реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні тощо.

Приємно відзначити, що до участі у науковому заході долучилися 70 учасників, серед яких як знані науково-педагогічні та наукові працівники, так і юристи-практики, аспіранти, здобувачі, студенти-правознавці, а також учні та вчителі загальноосвітніх навчальних закладів.

Організаційний комітет

НАУКОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ НА ПЛЕНАРНОМУ ЗАСІДАННІ

Про співвідношення деяких принципів кримінальної відповідальності та виконання покарань в Україні

Колб О.Г., директор навчально-наукового інституту права та психології НАВС, доктор юридичних наук, професор

Як свідчить практика, не дивлячись на диференційований та індивідуальний підхід до виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк, в установах виконання покарань (далі – УВП) щорічно мають місце як рецидивні прояви злочинної діяльності засуджених, так і інші негативні явища, що пов'язані з відбуванням ними зазначеного покарання (вживання наркотичних та інших психотропних речовин; зберігання грошей; виготовлення колuche-ріжучих предметів; вчинення дисциплінарних проступків; т.ін.). Як свідчить практика, однією з обставин, що обумовлює такий стан в УВП, є неналежне

дотримання персоналом Державної Кримінально-виконавчої служби (ДКВС) України визначеного в ст. 5 Кримінально-виконавчого кодексу (КВК) України принципів кримінально-виконавчого законодавства, виконання та відбування покарань та недостатнє розуміння суб'єктами правозастосування їх змісту, а також ролі та місця в механізмі кримінальної відповідальності.

З огляду цього, вибрана тема цієї статті є досить актуальною та такою, що має теоретико-прикладне значення.

Зокрема, у контексті визначення методологічних засад з'ясування поняття принципу диференціації та індивідуалізації покарань ще на одну проблему варто звернути увагу. Мова ведеться про співвідношення принципу диференціації кримінальної відповідальності та індивідуалізації кримінального покарання, що визначений у кримінальному праві України [2, с. 17], та принципу диференціації та індивідуалізації виконання покарань, закріпленого в ст. 5 КВК України [3, с. 104]. При цьому, як зауважив В.М. Петрашев, диференціація та індивідуалізація відповідальності визнаються проявами принципу справедливості в кримінальному праві та мають похідний від принципу справедливості характер [4, с. 17], а в кримінально-виконавчому законодавстві України вони є принципом окремого інституту кримінально-виконавчого законодавства, зокрема такого, який визначає певний вид УВП для конкретних категорій засуджених [5, с. 24]. Поряд з цим варто зазначити, що дана проблема на сьогодні в науці не є розробленою та досконалою. Зокрема, багато питань потребують свого вирішення через відсутність обґрунтованої системи принципів кримінального права та взаємозв'язку між її складовими структурними елементами, необґрунтованість її цілісності та єдності, нездійсненну остаточну класифікацію принципів та її критеріїв, невизначеність понять окремих принципів кримінального права та їх співвідношення з принципами кримінально-правової політики, інших галузей права та низки тому подібних питань [6, с. 58].

Список використаних джерел:

1. Андрюхин Н.Г. Дифференциация уголовной ответственности и наказания несовершеннолетних: Автореф. ... дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Н.Г. Андрюшин. – М., 2002. – 26 с.
2. Дуюнов В.К. Уголовно-правовое воздействие: теория и практика. – М.: Научная книга, 2003. – 520 с.
3. Петрашев В.Н. Гуманизация системы наказаний в советском уголовном праве / В.Н. Петрашев. – Ростов-на-Дону: Изд-во Ростов. ун-та, 1988. – 124 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінально-виконавчого кодексу України / [І. Г. Богатирьов, О. М. Джужа, О. І. Богатирьова, Є. М. Бодюл та ін.] ; за заг. ред. І. Г. Богатирьова. – К. : Атіка, 2010. – 344 с.
5. Скакун О.Є. Реалізація принципу справедливості в процесі призначення покарання у виді позбавлення волі: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Олександр Євгенович Скакун. – Х., 2011. – 226 с.

Пріоритетні напрями реформування правоохоронних органів

Мозоль Н.І., завідувач кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

У сучасних умовах розвитку та з урахуванням обраного державою курсу Україна цілком впевнено може розбудовувати власну систему правоохоронних органів в контексті євроінтеграції. Основним чинником, який покладено в основу подальшого реформування правоохоронних органів має стати питання дотримання прав і свобод людини і громадянина.

Питання прав і свобод людини і громадянина нині є найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики всіх держав світової співдружності. Саме стан справ у зазначеній сфері, практична реалізація прав і свобод є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку держави й суспільства в цілому.

Під правами людини як фундаментальною цінністю правової демократичної державності розуміють правові можливості, надбання, які визнаються невід'ємними від особи, необхідними для її існування й гармонійного розвитку, державою в межах міжнародних стандартів.

Прийняті міжнародним співтовариством принципи і стандарти у галузі прав людини встановлюють верховенство загальнолюдських цінностей над усіма іншими. Вони мають значний вплив як на формування національного законодавства в цілому, так і на окремі його інститути. Основоположні міжнародні документи у цій сфері втілили в собі найпрогресивніші ідеї, вироблені людством протягом багатьох століть. У них в юридичній формі закріплені головні гарантії гідного існування людини, захисту її прав і свобод.

Проте не слід залишати поза увагою і внутрішньодержавні критерії щодо вибору основного чинника реформування правоохоронної системи України. Звичайно, Україна у своїй як внутрішній, так і міжнародній діяльності має спиратися на міжнародні інститути права. Водночас, тотальна імплементація норм міжнародного права у законодавство не повинна мати хаотичний, невпорядкований характер.

Правоохоронна система України потребує негайних докорінних змін. Підготовлений робочою групою проект Концепції реформування органів внутрішніх справ передбачає, що кінцевою його метою постане перетворення системи МВС України в правоохоронне відомство європейського зразка. Багатофункціональність, мілітаризація і ефективна децентралізація управління мають стати основними ознаками оновленого Міністерства.

Стратегічна мета реформування правоохоронної системи полягає у посиленні її дієздатності, узгодженої та відповідальної діяльності різних інститутів виконавчої влади у сфері забезпечення громадського порядку, захисту особи від злочинних посягань, запобігання злочинності та боротьби з нею, досудового слідства, громадянства та міграції, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру та їх ліквідації, охорони важливих державних об'єктів, створення необхідних умов для впровадження в їх діяльність міжнародних стандартів.

Першочерговим завданням сьогодення є формування організаційно-правових засад, які б прискорили процес реформ та забезпечили ефективність правоохоронної діяльності в сучасних умовах. Визначальним тут є формування організаційно-правових основ, які б сприяли реформам та забезпечили у майбутньому значно ефективнішу роботу правоохоронних органів.

Структура Міністерства внутрішніх справ фактично залишається незмінною протягом десятиліть в той час коли злочинність змінюється, стає мобільнішою, поширює свій вплив за межі конкретних адміністративних одиниць та за кордони України і використовує найновіші технології. Старий розподіл структур правоохоронних органів за видами злочинної діяльності себе не оправдовує, оскільки в наші дні торгівля наркотиками поєднується із нелегальним перевезенням не тільки наркотиків та людей, а й з торгівлею людьми. У свою чергу, контрабандисти зброї займаються й відмиванням грошей, а крадіжки з банківської системи поєднуються з податковими злочинами.

Запропонований розподіл функцій Міністерства внутрішніх справ на політичну і професійну дасть можливість створити самостійний орган виконавчої влади з керівництва правоохоронними органами та здійснювати професійну діяльність через керівництво Національної поліції, Національної гвардії, Прикордонної та Міграційної служб, а також Служби з надзвичайних ситуацій діяльність яких не буде залежати від зміни політичного керівництва країни.

Оскільки виконання основної функції поліції, профілактика правопорушень та дотримання правопорядку, планується покласти на дільничного інспектора поліції спільно з патрульною службою, вітчизняна й світова практика дають підстави для того, щоб визнати районні управління поліції головною і найбільш розгалуженою ланкою в системі Міністерства внутрішніх справ.

У той же час оптимізація чисельності особового складу дозволить привести систему правоохоронних органів до стандартів ООН – із існуючих на сьогоднішній день 376 працівників на 100 тисяч населення планується залишити 300, тобто скоротити на 20 відсотків. Скорочення і належне виконання основної функції поліції планується компенсувати створенням муніципальної поліції із подвійним підпорядкуванням на яку буде покладена функція охорони громадського порядку на вулицях міст.

Значним кроком є демілітаризація правоохоронних органів яка, зокрема, відкриває можливість будувати структуру МВС зовсім на інших засадах, а його апарат комплектувати переважно цивільними особами зі статусом державних службовців.

Втілення в життя принципу демілітаризації беззаперечно тягне за собою докорінну зміну в принципах відбору та навчання кадрів правоохоронних органів у вищих навчальних закладах.

Реформування структури Міністерства внутрішніх справ не може бути повноцінною без неупередженого і чіткого визначення структури і мережі відомчої освіти, визначення реальної можливості кожного відомчого вишу забезпечувати належну підготовку фахівців відповідного освітнього рівня, підняття ролі училищ міліції через укріплення них висококваліфікованими науково-педагогічними працівниками, підвищення рівня підготовки

та патріотичного виховання майбутніх правоохоронців, їх впевненості щодо обраної професії, усвідомлення відповідальності перед людьми і державою.

Говорячи про стратегічні принципи, на яких мають ґрунтуватися зміни у відомчій освіті, треба відмовитися від застарілого уявлення про те, що вища освіта може сьогодні готувати фахівців, які готові працювати з отриманим багажем знань все життя. У сучасних умовах вищу освіту потрібно переорієнтувати на вироблення компетенцій, що дають змогу опановувати досить широку довільну множину спеціалізацій в процесі практики та подальшої додаткової освіти.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. – К.: Просвіта, 1996.
2. Закон України «Про вищу освіту». – К.: Правова єдність, 2014.
3. Закон України «Про міліцію»: Відомості Верховної Ради України – 1991. – № 4. – Ст.20.
4. Україна на шляху до Європи / І. Акімова, Д. Біль, Г. Брюгер та ін.; за ред. Л. Хоффмана. – К.: Фенікс, 2001.
5. Капля О.М. Інтеграція міліції України до правоохоронної системи ЄС. // Теорія управління в органах внутрішніх справ: Навчальний посібник / За ред. В.А. Ліпкана; - К.: 2007.
6. Шаун В.І. Чи готова влада до реформування органів кримінальної юстиції? / Юридичний вісник України – 2005, № 36.

Конституційно-правовий статус прокуратури в рамках розбудови Української демократії

Альонкін О.А., доцент кафедри конституційного та міжнародного права НАВС, кандидат юридичних наук

Конституція України, в ст. 121 визначає, що «прокуратура України становить єдину систему», яка покликана виконувати покладені на неї функції [1]. Практично до останнього часу юридичного визначення цього правоохоронного органу нашої держави в національному законодавстві не існувало. Разом з тим, у владному механізмі України прокуратура, протягом багатьох років, виступала як самостійний інститут державного ладу, який реалізовував покладені на нього Конституцією та законами України функції у взаємодії з іншими органами державної влади [2; с.635]. При цьому, на сьогодні, цей правоохоронний орган зосередив у своїх руках потужні важелі впливу на всіх суб'єктів правовідносин як публічного так і приватного права.

Сам термін «прокуратура» (з лат. *procurator* – піклуюсь, керую) означає державний орган, що здійснює нагляд за неухильним і своєчасним виконанням законів, забезпечує режим законності та здійснює притягнення до суду порушників кримінального закону. Важливо відмітити, що у низці держав світу прокуратура функціонує в системі органів виконавчої (Данія, Єгипет, Італія) або судової влади (Грузія, Литва), існує у вигляді органу, що підзвітний і підконтрольний вищим колегіальним державно-партійним органам держави (Китай, Куба, Північна Корея), або ж узагалі відсутній (Катар, Кувейт). Утім у переважній більшості країн світу, як і в Україні зокрема, прокуратура не належить до законодавчої, виконавчої чи судової гілок влади. В таких випадках її відносять до самостійної гілки влади, зокрема до контрольно-наглядової, хоча це твердження вимагає свого подальшого обґрунтування [2; с. 635].

Такий погляд на правовий статус органів прокуратури в Україні був актуальним до останнього часу, але у зв'язку з прийняттям нової редакції Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. [3], виникає необхідність для ґрунтовного аналізу та поглибленої характеристики правового статусу органів прокуратури в сучасних Українських реаліях.

В науці конституційного права було прийнято вважати, що прокуратура України – це єдина централізована система органів державної влади, які відповідно до Конституції та законів України здійснює обвинувальну, представницьку, контрольно-наглядову й інші функції в державі [2; с. 636]. У ст. 1 нової редакції Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. зазначається, що «прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави» [3]. Саме у зв'язку з цим основною суттєвою новелою законодавця стосовно статусу цього правоохоронного органу нашої держави є відсутність у новій редакції закону норм, які наділяли б органи прокуратури повноваженнями щодо здійснення прокурорського нагляду

за додержанням законів України.

Це безпосередньо стосується функцій прокуратури, яких у відповідності зі ст. 121 Конституції України [1], є п'ять, а саме: підтримання державного обвинувачення в суді; представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом; нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян; нагляд за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержанням законів з цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами.

Закон України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 р. [4] та Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. [3] дублюють перші чотири з них. П'ята функція не мала свого чіткого юридичного механізму. Разом з тим, Закон України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 р. [4] містив норми щодо прокурорського, так званого загального нагляду за додержанням законів.

Так, у відповідності зі ст. 1 Закону України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 р., «прокурорський нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів Кабінетом Міністрів України, міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, органами державного і господарського управління та контролю, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими Радами, їх виконавчими органами, військовими частинами, політичними партіями, громадськими організаціями, масовими рухами, підприємствами, установами і організаціями, незалежно від форм власності, підпорядкованості та приналежності, посадовими особами та громадянами здійснюється Генеральним прокурором України і підпорядкованими йому прокурорами» [4].

В зв'язку з цим, були закріплені завдання прокурорського нагляду за додержанням законів, встановлювалось, що у відповідності зі ст. 4 Закону України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 р., «діяльність органів прокуратури спрямована на всемірне утвердження верховенства закону, зміцнення правопорядку і має своїм завданням захист від неправомірних посягань: закріплених Конституцією України незалежності республіки, суспільного та державного ладу, політичної та економічної системи, прав національних груп і територіальних утворень; гарантованих Конституцією, іншими законами України та міжнародними правовими актами соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод людини та громадянина; основ демократичного устрою державної влади, правового статусу місцевих Рад, органів самоорганізації населення» [4].

Саме з метою здійснення відповідного прокурорського нагляду Закон України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 р. у розділі III «Прокурорський нагляд» [4] наділяв прокурорів повноваженнями, щодо здійснення відповідних перевірок, та встановлював можливість доступу прокурора до будь-якої інформації стосовно діяльності всіх суб'єктів правовідносин як публічного так і приватного права. Що й призводило до численних зловживань з боку органів прокуратури в Україні.

У свою чергу, Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. [3] позбавляє прокурорів повноважень щодо здійснення так званого загального нагляду за додержанням законів, крім того, містить важливу норму у розділі XIII Перехідні положення. Так у п. 1 Перехідних положень Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. встановлено, що «прокуратура виконує функцію нагляду за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержання законів з цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами виключно у формі представництва інтересів громадянина і держави в суді» [3].

Отже, якщо раніше прокуратуру визначали як систему органів, які виконують контрольно-наглядову функцію за дотриманням законів та прав і свобод людини і громадянина всіма суб'єктами правовідносин, як органами публічної влади, так і підприємствами, установами, організаціями різних форм власності та фізичними особами, то на сьогодні прокуратура України має перетворитися на єдину систему, яка в порядку, передбаченому законом, має здійснювати встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства і держави, в контексті нагляду за провадженням кримінального процесу та у формі представництва інтересів громадянина і держави в суді.

На нашу думку такі зміни є позитивними для зміцнення демократії в Україні,

забезпечення прав і свобод фізичних та юридичних осіб на її території та запобігання зловживанням в сфері реалізації прокуратурою своїх функцій в країні. Разом з тим, для уникнення юридичних колізій та неоднозначного тлумачення норм Українського законодавства, щодо правового статусу прокуратури та покладених на неї функцій, потребує вирішення питання про внесення змін ст. 121 Конституції України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : чинне законодавство станом на 3 березня 2014 р. : (офіційний текст). – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2014. – 64 с.
2. Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л. Конституційне право України: Підручник / за заг. ред. В. Л. Федоренка. – 4-е вид., перероб. і доопр.; передмова проф. В. М. Шаповала. – К.: 2012. –727с.
3. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року // Голос України. – від 25 жовтня 2014. – № 206 (5956).
4. Про прокуратуру: Закон України від 5 листопада 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 53. – Ст. 793.

Парламентський контроль за бюджетно-фінансовою системою України

Букач В.В., доцент кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

Компетенція Верховної Ради України визначена в статті 85 Конституції України. У відповідності до положень даної статті можна виділити наступні групи повноважень:

- повноваження в сфері виборів та формування органів державної влади;
- повноваження з проголошення амністії;
- повноваження в сфері реалізації конституційної відповідальності органів державної влади: вирішення питання довіри уряду, висунення звинувачення проти Президента України для усунення його з посади (імпичмент);
- контрольні повноваження: контроль за виконанням державного бюджету, контроль щодо забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Останнім часом питання, пов'язані зі складанням та виконанням Державного бюджету України, стали в країні без перебільшення центральними економічними проблемами. Це пояснюється тим, що Державний бюджет — це фактично фінансовий план доходів та видатків держави.

Верховна Рада України відповідно до п.4 ст.85 Конституції затверджує бюджет, вносить зміни до нього, контролює його виконання. Організація контролю за використанням бюджетних коштів, як і за своєчасним і повним надходженням коштів до бюджету, є обов'язковим елементом управління цими коштами. За якість контролю органи, що його проводять, відповідають перед державою і суспільством. Метою контролює виявлення відхилень від завдань (які в бюджеті відбиваються в певних сумах), визначених у Законі про Державний бюджет України та в поточному фінансовому законодавстві, ефективності та ощадливості використання бюджетних коштів [1, С.461]. За цих умов особливого значення набуває парламентський контроль у бюджетно-видатковій сфері. З цією метою і було створено Рахункову палату, яка діє від імені Верховної Ради України.

Рахункова палата відповідно до статті 98 Конституції є органом спеціальної компетенції. Здійснення парламентського контролю у межах, визначених Конституцією, є виключним повноваженням Верховної Ради саме як парламенту (пункт 33 частини першої статті 85 Конституції).

Насамперед зазначимо, що організаційний і правовий статус Рахункової палати Верховної Ради передбачений ст. 98 Конституції України та Законом України «Про Рахункову палату Верховної Ради України» від 11 липня 1996 р., іншими актами законодавства України, які не суперечать їх нормам. Саме вони визначають правові основи діяльності Рахункової палати, її статус, функції, повноваження та порядок їх здійснення. Дія цих актів законодавства повністю поширюється на відносини, які виникають у зв'язку з контрольними функціями Рахункової палати Верховної Ради.

Так, ст. 98 Конституції України встановлює, що контроль за використанням коштів Державного бюджету України від імені Верховної Ради здійснює Рахункова палата. Стаття 1 Закону України «Про Рахункову палату Верховної Ради України» передбачає, що Рахункова палата є постійно діючим вищим. органом державного фінансово-економічного контролю, який утворюється Верховною Радою, підпорядкований і підзвітний їй. Рахункова палата здійснює свою діяльність самостійно, незалежно від будь-яких інших органів держави. Для

забезпечення самостійності та незалежності Рахункова палата визнається законодавством юридичною особою, має печатку зі своїм найменуванням і зображенням Державного Герба України. Місцем перебування Рахункової палати є місто Київ.

Важливо підкреслити, що повноваження Рахункової палати, передбачені чинним законодавством України, поширюються на Верховну Раду України, органи виконавчої влади, у тому числі їх апарати, Національний банк України, Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України та інші державні органи й установи, створені згідно з законодавством України.

Рахункова палата має право контролювати також місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, банки, кредитні установи, господарські товариства, страхові компанії, інші фінансові установи і їх спілки, асоціації та інші об'єднання незалежно від форм власності, об'єднання громадян, недержавні фонди та інші недержавні некомерційні громадські організації у тій частині їх діяльності, яка стосується використання коштів Державного бюджету України.

Таким чином, Верховна Рада України, яка за юридичною природою є парламентом, реалізує свої конституційні повноваження (статті 85 і 92 Конституції) саме як орган загальної конституційної компетенції, а Рахункова палата відповідно до статті 98 Конституції України є органом спеціальної конституційної компетенції, що в контексті загальних повноважень Верховної Ради має обмежений і виключний характер.

Повноваження Рахункової палати є похідними від повноважень Верховної Ради і відповідно до статті 19 Конституції у своїй діяльності вона не може виходити за її межі [2, С.366].

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Науково-практичний коментар /В.Б.Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін.; Ред. Кол. В.Я. Тацій, Ю.П. Битяк, Ю.М. Грошевой та ін.; - Харків: Видавництво «Право»; К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 808 с.
2. Конституція України в актах Конституційного Суду України (аналіт. огляд та комент.) / А. Стрижак.- К.:Ін Юре, 2010. – 631 с.;

Опіка та піклування над повнолітнім особам: проблеми та можливі шляхи їх вирішення

Куца А.М., завідувач сектору Міністерства соціальної політики України, кандидат юридичних наук

Як свідчить практика, на сьогодні є низка проблем щодо реалізації норм і положень національного законодавства з питань опіки та піклування над повнолітніми особами, у тому числі щодо встановлення над такими особами опіки та піклування, призначення їм опікунів і піклувальників, захисту особистих майнових та житлових прав повнолітніх осіб, які потребують опіки та піклування. Ці проблеми спричинені прогалинами, неузгодженостями й суперечностями в національному законодавстві з цих питань.

При цьому згідно з інформацією місцевих органів виконавчої влади, станом на 01.05.2014 в Україні чисельність повнолітніх недієздатних осіб становила 23 050 осіб, а повнолітніх осіб, дієздатність яких обмежена, – 3 044 особи (довідково: інформація без урахування Автономної Республіки Крим та м. Севастополя).

Отже, враховуючи коло осіб, яке охоплено відносинами щодо опіки та піклування над повнолітніми особами, є нагальна потреба в унеможливленні, попередженні та усуненні обумовлених вищезазначеними проблемами негативних наслідків та відновленні порушених прав і свобод суб'єктів правовідносин у цій сфері.

По-перше, є непоодинокі випадки призначення спеціальних закладів, адміністрацій та керівників спеціальних закладів опікунами й піклувальниками над повнолітніми недієздатними особами та особами, дієздатність яких обмежена.

Відповідно до частини другої статті 63 Цивільного кодексу України, опікуном або піклувальником може бути лише фізична особа з повною цивільною дієздатністю.

Водночас як вбачається зі змісту статті 66 ЦК, спеціальний заклад здійснює опіку або піклування над фізичною особою, яка перебуває у цьому закладі та якій не призначено опікуна чи піклувальника. Що стосується практики, то, для прикладу, обов'язки опікуна чи піклувальника щодо підопічних, яким опікуни чи піклувальники не призначені, виконує адміністрація психоневрологічного інтернату.

Таким чином, розгляд судом справ про призначення спеціальних закладів,

адміністрацій та керівників спеціальних закладів опікунами та піклувальниками над повнолітніми недієздатними особами та особами, дієздатність яких обмежена, суперечить чинному законодавству.

У разі призначення конкретної фізичної особи – керівника спеціального закладу – опікуном або піклувальником над повнолітньою недієздатною особою або особою, дієздатність якої обмежена, він виконує щодо такої повнолітньої особи функції опікуна або піклувальника на загальних підставах, а не як представник спеціального закладу. Відповідно, він повинен виконувати встановлені для опікуна або піклувальника обов'язки та в установлених випадках нести відповідальність за свого підопічного.

При цьому здійснення керівником спеціального закладу прав та виконання обов'язків опікуна або піклувальника над підопічним підконтрольне та підзвітне відповідному органу опіки та піклування.

По-друге, відповідно до статті 60 ЦК, призначення опікуна або піклувальника здійснюється судом за поданням органу опіки та піклування.

Водночас органами опіки та піклування у порушення норм ЦК приймаються рішення про призначення іноземців опікунами та піклувальниками над громадянами України (і над повнолітніми дієздатними особами, і над повнолітніми недієздатними особами та особами, дієздатність яких обмежена).

При цьому пункт другий частини третьої статті 4 та пункт 9 частини сьомої статті 9 Закону України «Про імміграцію» надають правові підстави для отримання дозволу на імміграцію особами, які є опікунами чи піклувальниками громадян України, або перебувають під опікою чи піклуванням громадян України, у тому числі, на підставі копій документів про призначення їх опікунами чи піклувальниками над громадянами України або про встановлення над ними опіки чи піклування громадянина України.

Як свідчить практика, такі рішення органів опіки та піклування є непоодинокими.

З огляду на викладене, відповідні рішення органів опіки та піклування, повинні бути скасовані.

По-третє, на практиці є випадки прийняття та задоволення судом заяв про визнання фізичної особи недієздатною, про скасування рішення суду про визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною, суб'єктами подання яких були психоневрологічні інтернати.

Водночас правом на звернення до суду у справах про визнання фізичної особи недієздатною наділені члени її сім'ї, близькі родичі, незалежно від їх спільного проживання, орган опіки та піклування, психіатричний заклад (частина третя статті 237 Цивільного процесуального кодексу України).

Правом на звернення до суду у справах про скасування рішення суду про визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною, у разі її видужання або значного поліпшення її психічного стану наділені опікун, орган опіки та піклування (частина четверта статті 241 ЦПК).

Таким чином, спеціальні заклади, у тому числі психоневрологічні інтернати, не є суб'єктами подання відповідних заяв до суду.

Одночасно відповідно до статті 26 ЦПК, у справах окремого провадження особами, які беруть участь у справі, є заявники, інші заінтересовані особи, їхні представники. Органи опіки та піклування у судовій справі можуть бути як заявниками, так і заінтересованими особами.

Отже, із метою уникнення виникнення подібних ситуацій необхідно в обов'язковому порядку усіма суб'єктами правовідносин у сфері опіки та піклування над повнолітніми особами дотримуватися норм національного законодавства.

Проблеми взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування

Галай В.О., доцент кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС, кандидат юридичних наук

Відповідно до Конституції України єдиним джерелом влади в Україні є народ, який її здійснює безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Ключовим завданням органів влади на місцях є вирішення потреб місцевого населення. Завдання місцевої влади та очікування місцевої громади є взаємно

обумовлені. Про таке твердження говорить наступне:

1) пріоритетність для місцевої влади вирішувати потреби місцевого населення ґрунтується на тому, що: «єдиним джерелом влади в Україні є народ, який її здійснює безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування» [1];

2) місцеве самоврядування в Україні — це гарантоване державою право територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення [2];

3) місцева державна адміністрація діє на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, а також реалізує повноваження, делеговані їй відповідною радою, взаємодіє з органами місцевого самоврядування, діє на принципах поєднання державних і місцевих інтересів [3].

Разом з тим, значна група науковців, таких як О.В. Батанов, В.І. Борденюк, А.М. Колодій, М.І. Корнієнко, В.В. Кравченко, В.С. Куйбіда, П.М. Любченко, В.Ф. Погорілко, Ю.М. Тодика та ін. стверджують, що в Україні інтереси народу недостатньо враховуються органами влади, існує протиріччя між реальними місцевими потребами і діяльністю органів, які зобов'язані їх вирішувати.

Наприклад, під час відвідування одного з місцевих управлінь внутрішніх справ м. Києва експертами французької поліції було вивчено питання взаємодії правоохоронних органів, місцевих органів влади та місцевої громади у сфері забезпечення правопорядку, профілактики правопорушень. У підсумковому звіті цього дослідження було відмічено, що незважаючи на існування у районі м. Києва колегіальної ради за участю представників названих структур, її робота практично не супроводжується реалістичними показниками результативності, зустрічі відбуваються нерегулярно і як правило, без ухвалення й виконання рішень, необхідних для протидії правопорушенням на місцевій території [4, с. 16-17].

Це підтверджує гіпотезу про те, що суспільна і державна політика в Україні відрізняються, для української організації суспільного життя притаманна централізація [5, с.16], а саме: немає чіткої межі між функціями держави та функціями місцевого самоврядування; державні органи затверджують національні програми щодо різних питань соціально-економічного розвитку здебільшого узагальнено, часто без урахування регіональних та/або місцевих особливостей; національні програми адміністративно «спускаються» на обласний рівень, потім — на районний (та на міста обласного значення), з районів — на селища та села, фактично без надання окремого фінансування під виконання завдань програми; податкова база місцевого самоврядування майже нездатна забезпечити надання базових послуг населенню; високий рівень залежності регіонів від рішень центральних та місцевих органів виконавчої влади; сконцентрованість регулюючих, дозвільних та контрольних функцій на рівні центральних органів влади (або ж їх регіональних структурних підрозділів); проблеми із доступом населення до інформації органів влади різних рівнів тощо.

Таким чином, проблема централізації влади в Україні, вертикальний характер підпорядкування призводить до зниження ефективності взаємодії органів місцевої влади та органів місцевого самоврядування.

Існуюча сьогодні позитивна практика реалізації спільних проектів громад, місцевої влади та органів місцевого самоврядування буде можлива і надалі лише завдяки удосконаленню механізму взаємодії влади та місцевого населення.

Для удосконалення взаємодії органів місцевої влади та органів місцевого самоврядування задля вирішення проблем місцевого населення, у першу чергу необхідно вирішити низку завдань:

- територіальні громади та відповідні органи місцевого самоврядування, виходячи з місцевих потреб та необхідності забезпечення ефективної діяльності, повинні мати можливість самостійно визначати власні внутрішні виконавчі структури, будь-який адміністративний контроль за діяльністю зазначених суб'єктів має здійснюватись лише для забезпечення дотримання Конституції України і законів;

- впроваджувати гармонійне поєднання загальнодержавних і місцевих інтересів з урахуванням особливостей територіального розвитку;

- територіальна громада та відповідні органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень повинні вільно володіти, користуватися та розпоряджатися комунальною власністю та власними фінансовими ресурсами з метою задоволення власних потреб;

- формування скоординованої громадянської позиції щодо комплексного вирішення

накопичених проблем на місцевому й регіональному рівнях;

- необхідність врегулювання процедури співробітництва місцевих органів виконавчої влади і територіальної громади, закріплення напрямків їх взаємодії: спільне планування й координація діяльності з метою вирішення питань місцевого значення, громадський контроль, спільні ініціативи, державні замовлення і суспільний розвиток.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України № 2952-VI від 01.03.2013 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141.

2. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. (зі змінами та доповненнями внесеними Законом України №5067-17 від 01.01.2013 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №20-21. – Ст. 190.

3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. (зі змінами, внесеними Законом України № 5498-17 від 05.01.2013 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

4. Сибірцев В. Інформувати - значить залучати: [Місьцеве самоврядування (Кіровоградщина)] / В. Сибірцев // Віче. – 2002. – № 11.– С.14 – 17.

5. Кравченко В. В. Конституційне право України: [навчальний посібник] / В. В. Кравченко – К. : Атіка, 2006. – 568 с.

Забезпечення права людини на справедливий суд в Україні

Лазаренко Л.А., доцент кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС, кандидат юридичних наук

Реальному прогресу у забезпеченні прав людини сприяло міжнародне закріплення та визнання людини та її прав найвищою цінністю в численних конвенціях і пактах. Тож позитивація правового статусу людини відбувається у спосіб інкорпорації національними правовими системами міжнародних правових актів, у яких закріплюються міжнародні, визнані цивілізованими країнами, стандарти, звернення до них у правозастосовній і, зокрема судовій, практиці, тлумаченні приписів позитивного права виключно в їх світлі. Серцевиною правореалізації наданих гарантій є передусім доступ людини до суду та отримання справедливого неупередженого розгляду своєї справи. Саме право на справедливе правосуддя є однією з базових міжнародних та європейських цінностей, а тому й закріплено як загальноновизнаний правовий стандарт.

За роки незалежності в Україні були запроваджені засади незалежної судової системи, створено системи апеляційного та касаційного оскарження судових рішень, сформовано адміністративну юстицію, встановлено судовий контроль за законністю затримання та арешту осіб, визначенням винятків з таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції тощо.

Але, на жаль, сучасний стан судової системи України, незважаючи на наявні досягнення, не можна оцінити як такий, що відповідає зазначеному вище загальноновизнаному правовому стандарту. Українське судочинство й надалі не викликає у громадян довіри та поваги.

Перешкодою у реалізації міжнародних стандартів прав і свобод людини є не тільки все ще неефективна судова система, а й значні масштаби корупції. Попри те, що у 2010 р. в Україні відбулася судова реформа, зокрема в Законі України «Про судоустрій та статус суддів» було вперше закріплено поняття «справедливий суд», очевидною є потреба в подальшому вдосконаленні законодавства у цій сфері відповідно до міжнародних стандартів, а також передусім практики реалізації саме цієї норми закону. Щодо вдосконалення адміністративного судочинства України такі стандарти мають запозичуватися у т. ч. і з практики міжнародних юрисдикційних органів, у яких держава Україна може виступати відповідачем у випадках її неспроможності забезпечити право на судовий захист на національному рівні. Крім Європейського суду з прав людини, йдеться і про рішення, зокрема, міжнародних комерційних та інвестиційних арбітражів, комітетів ООН із прав людини у частині формулювання вимог до належних стандартів судочинства.

Одним зі стандартів, яких мають дотримуватися держави, є «ефективність» судового захисту, що передбачає різноманітні дії держави щодо реального забезпечення здатності особи звертатися зі скаргами та відстоювати свої права. Забезпечення ефективності правових засобів захисту є позитивним зобов'язанням держави, тобто таким, що вимагає активних дій, а не утримання від втручання у діяльність таких засобів.

З прийняттям нового Закону «Про судоустрій і статус суддів» в Україні почався новий етап судової реформи. Законом передбачено запровадження обов'язкової підготовки для суддів; обов'язок декларування доходів і видатків судді та його сім'ї; чіткий розмір заробітку судді; створено Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних і кримінальних справ, чим вирішено питання про самостійну касаційну інстанцію у цивільних і кримінальних справах; ліквідовано військові суди, а розгляд військових справ віднесено до компетенції загальних судів, що відповідає міжнародним стандартам незалежності суддів.

Значно вдосконалено процедуру притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності: створено можливості для кожного громадянина захистити себе від протиправних дій судді, відпрацьовано механізм розгляду дисциплінарної справи стосовно судді на засадах змагального правочинства з метою недопущення зловживання правом. Прокуратура позбавлена права ініціювати перед Вищою радою юстиції та Вищою кваліфікаційною комісією суддів України питання відповідальності суддів, які розглядали справи за її участю.

Суттєво скорочено терміни розгляду справ в апеляційній і касаційній інстанціях, апеляційні суди позбавлено повноважень відправляти справи на новий розгляд, а в адміністративному процесі запроваджено виклик у спосіб надсилання тексту повістки електронною поштою та факсимільним повідомленням, що дозволить прискорити судові процедури і збільшити можливості громадян для захисту своїх прав у суді.

Ці зміни були підтримані Європейською Комісією «За демократію через право» (Венеціанською комісією). Водночас було висловлено низку зауважень і пропозицій. Задля приведення законодавства, передусім Закону України «Про судоустрій і статус суддів», у відповідність до європейських стандартів протягом 2011 р. напрацьовано значний пакет змін до законодавства про судівництво, що має стати наступним етапом судової реформи. Схвалення цих змін Парламентом дозволить наблизити українське правосуддя до вимог справедливого суду.

У процесі проведення судової реформи особливу увагу приділено реалізації права на судовий захист тих громадян, які не можуть захистити свої законні інтереси через відсутність коштів на кваліфіковану правову допомогу. На розв'язання зазначеної проблеми спрямовані положення Закону України «Про безоплатну правову допомогу», які передбачають можливість надання правової допомоги адвокатами з оплатою їх послуг за рахунок держави.

На часі й посилення ролі Національної школи суддів у підготовці кадрів для судової системи. Згідно з європейськими стандартами спеціальну підготовку суддів має здійснювати автономна установа під контролем суддів (п. 66 Висновку N 10 (2007) Консультативної ради європейських суддів «Судова рада на службі суспільства»). Сьогодні створено Національну школу суддів, яка забезпечує підвищення кваліфікації останніх. Однак первинну підготовку покладено на вищі навчальні заклади. Тому потрібно відкоригувати Закон України «Про судоустрій і статус суддів», наділивши повноваженнями щодо підготовки суддів лише Національну школу суддів, а не заклади освіти, підпорядковані виконавчій владі.

Щодо окремих питань правової реформи в Україні

Осадчий М.М., провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС, заслужений юрист України

Сучасний етап розвитку суспільства проходить під девізом глобалізації. Це явище характеризується не лише масштабністю, що охоплює майже всі сфери суспільного життя, а й глибиною процесів, що відбуваються та змінюють світ. Постає питання, по-перше, наскільки право за цих умов здатне залишитися найефективнішим інструментом регулювання відносин (у чому виявляється інструментальна цінність права), по-друге: наскільки можливе збереження самобутності права, як найважливішого мірила справедливості і свободи у суспільстві (у чому виявляється власна цінність права). Також актуалізується питання про те, наскільки право може виявити і відобразити волю і потреби не тільки всього суспільства, а й кожної її верстви, класу, які формують його соціальну структуру і, нарешті, кожного індивіда (що відображає соціальну цінність права) [1, с.143].

Беззаперечно, побудова суверенної, демократичної, соціальної, правової держави є нашою безумовною метою, до якої ми прагнули всі роками, з моменту проголошення Акту

незалежності України. Проте, сказати, що ми цієї мети вже досягли, на превеликий жаль, не можемо. Адже, правова держава неможлива без чітко сформульованого законодавства, правового і справедливого суспільства, яке у нас ще не побудовано.

Очевидно, що в Україні не вибудовано чіткої системи законодавства, із-за чого праву не вистачає комплексності і координації. Саме тому, ми маємо бути свідомими того, що без підготовки концепції розвитку рецепції та координації законодавства, процес його розвитку, швидше за все, збереже риси деякої хаотичності і неорганізованості, що перешкоджатиме успішному здійсненню правової, а отже, і економічної реформи.

За таких умов, виникає потреба у здійсненні комплексу радикальних змін в правовій системі, для надання їй цивілізованого характеру і формування правових цінностей, в першу чергу конституційних.

Правова реформа повинна розглядатися як складова частина усього реформаторського процесу в Україні, оскільки вона має важливе значення, з одного боку, для стимулювання і легітимації усебічного розвитку, а з іншого - для підтримки рівноваги в державі і суспільстві. Більше того, вона є інструментом проведення необхідних реформ, знаходження балансу конкуруючих інтересів, оновлення і підтримки економіки і розвитку громадянського суспільства. [2, с.13].

Безумовно, вітчизняна правова система, до цього часу, несе на собі відбиток колишнього режиму, абсолютно протилежного ідеям правової держави. Тому, перехід до нового правового режиму, за нинішніх умов, пов'язаний із здійсненням радикальних змін, яких досягти можна тільки шляхом цілеспрямованої, продуманої, запланованої і довготривалої діяльності. Вона має розпочатись, насамперед, із визначення напрямів правової реформи, які мають базуватися на трьох основних компонентах правової системи. а саме: реформі законодавства; реформі правоохоронних, передусім судових органів та реформі правосвідомості громадян.

Між тим, реформа законодавства має забезпечити верховенство права. Перш за все, слід оновити законодавство, зокрема, зміст законів, щоб з їх допомогою забезпечити позитивні зміни.

Окрім цього, в карай необхідно надати законам правового характеру, у тому числі, з точки зору забезпечення реальних, а не декларативних прав та законних інтересів людини і громадянина. Реформа законодавства має припускати відміну застарілих правових норм, усунення прогалин в праві, прийняття нових нормативно-правових актів, що відповідатимуть сучасним соціально-економічним і політичним умовам.

Не менш важливо, під час реформування судових та правоохоронних органів, створити законодавчу основу для формування судових органів як незалежної і самостійної гілки влади, забезпечити правоохоронні органи висококваліфікованими кадрами, створити для них гідні соціально-економічні, матеріальні, побутові умови, налагодити партнерські відносини з населенням.

Слід зазначити, що реформа правосвідомості має здійснюватися, перш за все, на основі впровадження заходів правового виховання. Особливими завданнями в цій сфері має бути подолання правового нігілізму і підвищення рівня правової культури серед широких верст населення.

Враховуючи ту обставину, що правова реформа не може бути тільки узагальненням або запозиченням позитивного правового досвіду, що потрібні інновації в усіх сферах правової системи, доводиться визнати, що правова реформа в Україні не може бути «чисто» юридичною, вона має бути соціально-юридичною, такою, що охоплює економічні, соціальні, гуманітарні і власне правові аспекти розвитку громадського суспільства. Саме у виході за межі «юридичного поля» і переході на соціальний рівень бачиться гарантія успіху перетворень, що проводяться в Україні.

Список використаних джерел:

1. Безрух Х. Праворозуміння, розуміння права і правова система // Право України, - 2010.- № 4.- С. 143.
2. Тацій В.Я. Проблеми правового забезпечення інноваційного розвитку України: стан і перспективи // Вісник Академії правових наук України.- 2007.- № 1 (48).- С.13

Сучасні проблеми економічного розвитку України

Булик І.Л., викладач кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС, кандидат юридичних наук

Стан справ в економіці України сьогодні залишається вкрай складним. Українська економіка змушена долати наслідки планово-розподільної системи господарювання, її

структурні деформації, затратний механізм ціноутворення та не конкурентоспроможність, а також подій на сході країни.

Провідні вчені України відзначають, що серед позитивних економічних зрушень в українській економіці, важливих з точки зору її ринкових перспектив, слід вважати:

- формування ефективного, конкурентоспроможного недержавного сектора економіки і прощарку приватних підприємств;
- зародження національних ринків товарів, праці та капіталу з переважно ринковим ціноутворенням, здатних задовольняти платоспроможний попит;
- становлення національної фінансово-банківської системи;
- диверсифікацію та лібералізацію зовнішньоекономічних зв'язків, появу нових каналів торговельного та інвестиційного співробітництва.

Однак у цілому серед основних тенденцій соціально-економічного розвитку України превалюють негативні явища і тенденції:

- втрачено високотехнологічні виробництва, лідерство в багатьох напрямках фундаментальних досліджень; критичного рівня досяг «відплив умів»;
- склалися диспропорції між реальним і фінансовим секторами економіки, а також у середині кожного з них;
- швидкими темпами зростають внутрішній та зовнішній державні борги з сумнівними перспективами не тільки їх погашення, але й обслуговування;
- криза внутрішнього інвестування набула рис системної; разом з тим, зовнішні кредити міжнародних фінансових організацій, вкрай потрібні для економіки перехідного типу, займають мізерну питому вагу у загальних обсягах реальних інвестицій і майже не впливають на активну структурну перебудову національної економіки, стримуючи ініціативу в пошуку альтернативних (насамперед, власних) джерел фінансування суспільних потреб;
- відбулося катастрофічне падіння матеріального добробуту населення;
- небаченого рівня сягнула «тінізація» економіки.

Негативні тенденції соціально-економічного розвитку України в 2005 - 2014 рр. стали наслідком не ринкових реформ, а відсутності виваженої стратегії економічних перетворень, не завжди послідовної економічної політики. Сучасний стан економіки і фінансової сфери України характеризується суперечливими тенденціями, що породжуються як об'єктивними факторами, так і помилками та прорахунками в економічній політиці. Інакше кажучи, головні втрати в економічній сфері України були зумовлені причинами переважно суб'єктивного характеру, через що вона продовжує залишатися у перманентному перехідному стані.

Головним фактором, який зумовлює необхідність кардинального реформування вітчизняної економіки та підвищення її конкурентоспроможності, є вибір курсу на формування відкритої економіки та інтеграцію у ЄС. Реалізації цього курсу заважають недосконалість форм і методів державного регулювання економічного розвитку, вади податкової системи, нестача інвестиційних ресурсів, слабка інноваційна активність, відсутність результатів, очікуваних від приватизації, практична відсутність результатів адміністративних реформ та інституціональних змін.

Загрозу всій політиці ринкового розвитку становлять поширення та масштаби тіньової економіки, криміналізація економічних, майнових і фінансово-банківських зв'язків, а також грошового обігу. Засоби захисту від криміналізації економіки є недостатніми і неефективними, і в тому числі, через дефіцит державної влади в країні.

Неприпустимою є ситуація з незаконним масовим вивезенням українського капіталу за кордон в умовах інвестиційного голоду в реальному секторі економіки.

Сьогодні Люксембург залишається найбагатшою країною Європейського Союзу, а Болгарія, незважаючи на низку покращень в останні три роки, як і раніше найбідніша Болгарія, яка приєдналася до ЄС у 2007 році разом з Румунією, має найнижчий рівень добробуту, що вимірюють у ВВП на душу населення у розмірі 47% від середнього значення в ЄС. У Румунії цей показник дорівнює 50%.

Другою у списку найбагатших країн ЄС стала Австрія, що збільшила минулого року ВВП до 130% від середнього в Європі зі 129 в 2011 і 127 в 2010.

Ірландія, яка в 2010 році просила допомоги у Міжнародного валютного фонду і еврозони через втрату доступу до кредитних ринків, зберегла за собою третє місце з показником у 129%, який так і не змінився з 2010 року. Україна посідає 136-те місце. За дев'ять років ми втратили 64 % економіки. Проте ці дані не враховують тіньовий сектор. Тіньова економіка є в усьому світі й масштаби її досить великі.

Про особливості прокурорського контролю, у зв'язку з прийняттям нового Закону України «Про прокуратуру»

Дудко Є.В., прокурор відділу нагляду за додержанням законів органами СБУ, державної митної служби та державної прикордонної служби управління нагляду за додержанням законів у кримінальному провадженні прокуратури міста Києва

Як показало вивчення змісту закону України «Про прокуратуру» [1], прокурорський контроль має свої особливості та відмінні ознаки від інших, визначених у нормативно-правових актах України з питань контрольної діяльності.

Як свідчить практика, створюючи правовий механізм та гарантії реалізації його норм у певній сфері діяльності, будь-яка держава та її суспільні інститути не можуть обійтись без контролю за їх виконанням відповідними суб'єктами правових відносин [2, с. 19]. Це у повній мірі відноситься й до діяльності персоналу Державної кримінально-виконавчої служби (далі – ДКВС) України, зокрема й до питань, пов'язаних з реалізацією принципу диференціації та індивідуалізації виконання покарань у виправних колоніях, хоча контроль у даному випадку не є єдиним та основним змістом його діяльності. Поряд із цим, варто погодитись з В.Б. Авер'яновим та О.Ф. Андрійко, які переконані, що недооцінка та применшення ролі контролю можуть привести до неконтрольованості ситуації, зменшення керованості, і навіть хаосу. На цій підставі не слід віддавати перевагу як огульному запереченню контролю та критиці його надмірності, що стала модною останнім часом, так рівною мірою і «фетимізація» контролю, у якому вбачається вирішення всіх проблем, що існують в державному управлінні [3, с. 34]. Разом із тим, не вдаючись у цілому до з'ясування різноманітних значень змісту поняття «контроль» та його синонімічних виражень у термінах «моніторинг», «контролінг» тощо, що вживаються в науковій літературі [2, с. 19-23] та на практиці, враховуючи, що це не складає основний зміст предмета та задач даної статті, все таки варто у загальних рисах дати оцінку його суті та соціально-правової природи, а також стану його реалізації в діяльності ДКВС України.

З огляду цього, вибрана тема даної роботи є актуальною та такою, що представляє теоретичний та науково-практичний інтерес.

Вивчення наукових праць з означеної проблематики показало, що над її вирішенням працюють такі науковці, як Г.А. Аванесов, Л.В. Багрій-Шахматов, І.Г. Богатирьов, Т.А. Денисова, О.М. Джужа, І.І. Карпець, О.Г. Колб, М.П. Мелентьев, В.О. Меркулова, О.О. Наташев, О.Л. Ременсон, А.Х. Степанюк, М.О. Стручков, Ю.М. Ткачевський, В.М. Трубников, Б.С. Утєвський, І.В. Шмаров та ін. Проте досі ні в Україні, ні за кордоном не розроблено концептуальних засад щодо правильного та ефективного застосування принципу диференціації та індивідуалізації покарань, що й виступило додатковим аргументом при виборі теми цієї статті.

У наукових джерелах поняття «контроль» розглядається в широкому та вузькому аспектах. Зокрема, у першому випадку під контролем розуміють перевірку, облік діяльності кого, чого-небудь, нагляд за кимось, чимось [4, с. 294]. У вузькому змісті цей термін зводиться до перевірки: виконання рішень, прийнятих вищою організацією; розпоряджень різних рівнів системи управління; дотримання організаційних, економічних та інших нормативів, т. ін. [2, с. 20].

Отже, якщо керуватися цими теоретичними підходами, то під контролем за діяльністю персоналу виправних колоній щодо стану та ефективності реалізації принципу диференціації та індивідуалізації виконання покарань слід розуміти діяльність визначених у законі суб'єктів за станом дотримання і виконання ними відповідних правових норм і приписів, спрямованих на вирішення виконанням призначених судом покарань, та вжиття невідкладних заходів по усуненню виявлених порушень, недоліків і прорахунків.

Список використаних джерел:

1. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1698–VII // Голос України. – 2014. – № 206 (5956). – С. 11-28.
2. Беньковський С.Ю. Соціально-правове призначення контролю за діяльністю державних органів / Беньковський С.Ю. // Формування пенітенціарної системи України: Матеріали наук.-практ. конф. (м. Одеса, 25 травня 2012 року). – Одеса: Управління ДПтС України; Одеський держ. ун-т внутр. справ, Міжнар. гуманіт. ун-т, 2012. – С. 19-23.
3. Державне управління: теорія і практика / За заг. ред. В.Б. Аверянова. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 348 с.
4. Великий тлумачний словник української мови / [Упоряд. Т.В. Ковальова]. – Х.: Фоліо, 2005. – 767 с.

Про деякі змістовні елементи рецидиву злочинів в Україні

Колб С.О., старший державний ревізор-інспектор Луцької ОДП ГУ Міністерства доходів і зборів України у Волинській області

Відповідно до вимог ст. 34 КК України рецидивом злочинів визнається вчинення нового умисного злочину особою, яка має судимість за умисний злочин [1].

Виходячи з цього, до ознак рецидиву науковці відносять наступні:

1) особа вчиняє два чи більше одиничних злочинів, кожен із яких передбачений у КК як самостійний (окремий) склад злочину.

Як свідчить практика, в УВП такі суспільно небезпечні діяння характерними є при вчиненні дій, що дезорганізують роботу установ виконання покарань (ст. 392 КК) [2, с. 162-182];

2) злочини, що утворюють рецидив, мають бути тільки умисними.

При цьому, як це впливає з п. 7 постанови Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 року № 7 «Про практику призначення судами кримінального покарання», виходячи з того, що згідно зі ст. 34 КК рецидивом злочину визнається вчинення нового умисного злочину особою, яка має судимість за умисний злочин, не зняту або не погашену в установленому законом порядку, у кожній справі необхідно з'ясувати відповідні дані.

Для вирішення питання про наявність рецидиву не має значення, чи був закінчений умисний злочин, за який особа засуджується за останнім вироком суду або засуджувалась раніше, а також була вона виконавцем чи співучасником цих злочинів [3, с. 235].

Поряд з цим, згідно статистичних даних та результатів спеціальних наукових досліджень щорічно в УВП України засудженими до позбавлення волі вчиняються як умисні злочини: убивство ст. 115 КК; умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК); втеча з місця позбавлення волі або з-під варти (ст. 393 КК); ін.); так і злочини з необережності: вбивство через необережність (ст. 119 КК); необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 128 КК); порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою (ст. 272 КК); ін. [4, с. 64-68], які, як вірно зазначила В.С. Батиргараєєва, через законодавчу недоречність та конструкцію ст. 34 КК, при визначенні питомої ваги рецидиву в загальній структурі злочинності не враховуються [5, с. 71-72];

3) злочини, з яких складається рецидив, віддалені один від одного проміжком часу, який може бути як досить тривалим (так званий рецидив, віддалений у часі), так і коротким.

Зокрема, як встановлено С.Ю. Лукашевичем [6, с. 101] та іншими вченими [7, с. 93], після засудження особи, що судом, позбавлені волі, повторні злочини вчиняють, як правило, на протязі перших місяців (до 1 року) відбування даного покарання;

4) особа, вчиняючи новий умисний злочин, повинна мати не зняту або не погашену судимість за попередній умисний злочин [8, с. 124].

Як з цього приводу зазначено у п. 17 постанови Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 року № 7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки», при вирішенні питання про наявність рецидиву злочинів або повторності злочинів, коли таку повторність утворює злочин, за вчинення якого винну особу було засуджено раніше, судам необхідно перевіряти, чи не усунуто законом злочинність і караність попереднього діяння, чи не погашено або не знято судимість за цей злочин [9, с. 450].

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: Прийнятий 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
2. Копотун І.М. Теоретико-прикладні та правові засади запобігання злочинам, що зумовлюють виникнення надзвичайних ситуацій у виправних колоніях України: дис...докт. юрид. наук / 12.00.08 – Одеса: Нац. ун-т «Одеська юридична академія», 2014. – 510 с.
3. Про практику призначення судами кримінального покарання : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовт. 2003 р. № 7 // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах / упоряд. В. В. Рожнова, А. С. Сизоненко, Л. Д. Удалова. – К. : ПАЛИВОДА А.В., 2011. – С. 231–245.
4. Боднар І.В. Кримінологічні засади запобігання вчинення злочинів у кримінально-виконавчих установах закритого типу: дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Боднар Ігор Володимирович. – Х., 2012. – 244 с.
5. Батиргараєва В.С. Рецидивна злочинність в Україні: соціально-правові та кримінологічні проблеми: моногр. / Батиргараєва В.С. – Х.: Право, 2009. – 576 с.
6. Лукашевич С.Ю. Кримінологічна характеристика та попередження злочинності засуджених в місцях позбавлення волі: дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Сергій Юрійович Лукашевич. – Х., 2001. – 200 с.

7. Колб О.Г. Установа виконання покарань як суб'єкт запобігання злочинам: дис... докт. юрид. наук / 12.00.08 – К.: НАВСУ, 2007. – 513 с.

8. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / За заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. – Х.: Право, 2013. – Т. 1: Загальна частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. – 376 с.

9. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки: постанова Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 року № 7 // Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах / упоряд. В.В. Рожнова, А.С. Си-зonenко, Л.Д. Удалова. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2011. – С. 445-452.

Роль і значення органів самоорганізації населення в контексті проведення в Україні антитерористичної операції

Юрковська Л.Г., викладач кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, професор **Олійник А.Ю.**

Останні рік в Україні позначився виникненням нових зовнішніх і внутрішніх загроз державному суверенітету та територіальній цілісності нашої країни. Як наслідок, сьогодні на території Донецької та Луганської областей триває антитерористична операція (далі – АТО). Система органів державної влади та місцевого самоврядування потребує істотного реформування з врахуванням нових завдань, що виникають в контексті проведення АТО. Вказані обставини викликають необхідність перегляду потенціалу можливостей органів самоорганізації населення як одного з елементів системи місцевого самоврядування в Україні в контексті оптимізації та підвищення ефективності вирішення, передусім, гуманітарних завдань як на території проведення АТО, так і за її межами, що підтверджує актуальність обраної теми дослідження.

Серед вітчизняних досліджень системи місцевого самоврядування в Україні, у яких розглядаються, зокрема, і актуальні проблеми організації та діяльності, функцій та повноважень ОСН можна виділити роботи таких провідних вітчизняних вчених, як О.В. Батанов, В.В. Кравченко, П.М. Любченко, А.Ю. Олійник, М.В. Пітцик, С.Г. Серьогіна, Ю.О. Фрицький та інші, а також дисертаційні дослідження Д.В. Кольцової, Н.В. Мішиної, О.С. Орловського, О.Г. Остапенко тощо. Однак вказані дослідники не розглядали потенціал можливостей, функції і повноваження ОСН під час збройних конфліктів на території нашої держави, оскільки протягом усієї сучасної історії незалежної України таких конфліктів не відбувалося, а саме їх виникнення вважалося малоімовірним.

Слід зазначити, що в Законі України «Про органи самоорганізації населення» [1] визначаються їх основні завдання (стаття 3) та власні повноваження (стаття 14) з врахуванням мирної ситуації в Україні, адже сам Закон був схвалений у 2001 році. Щодо делегування повноважень для ОСН, то на даний час вказана норма у Законі зберігається, проте у проекті Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування)» ОСН хоча і згадуються фрагментарно, однак пропонується істотна зміна обсягу і змісту компетенції ОСН, оскільки сільські, селищні, міські ради зможуть наділяти ОСН не частиною власної компетенції, фінансів, майна, як це передбачено законодавством на даний час, а частиною компетенції своїх виконавчих органів. [2]

Вказана новела, за умови набуття нею чинності, з одного боку, потенційно може вирішити колізію, що має місце сьогодні між вище згаданими нормами Закону України «Про органи самоорганізації населення» та нормами Закону про місцеве самоврядування, який не передбачає у місцевих рад можливостей делегування власних повноважень іншим органам. З іншого боку, на практиці ОСН потенційно зможуть отримувати окремі владно-розпорядчі повноваження виконавчих органів місцевих рад, що позитивно позначиться на можливостях їх реального конструктивного впливу на ті чи інші локальні явища та процеси, характерні для відповідних підвідомчих їм територій.

В контексті пошуку більш оптимальних та ефективних шляхів подолання негативних для гуманітарної сфери наслідків проведення АТО вище вказані потенційні додаткові можливості ОСН мають надзвичайно важливе значення.

Окрім цього, і серед власних повноважень ОСН, передбачених статтею 14 Закону України «Про органи самоорганізації населення», є ті, які ефективно можуть бути використані як на територіях проведення АТО, так і за її межами.

Так, повноваження ОСН зі сприяння додержанню Конституції та законів України, реалізації актів Президента України та органів виконавчої влади, рішень місцевих рад та їх виконавчих органів, розпоряджень сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті (у разі її створення) ради, рішень, прийнятих місцевими референдумами (п. 2, ч. 1. ст. 14 Закону) [1] – актуальні як на території безпосереднього проведення АТО, так і на територіях, на яких розміщують переселенців з Луганської та Донецької областей;

Повноваження ОСН з організації на добровільних засадах участі населення у здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, проведення робіт з благоустрою, озеленення та утримання в належному стані садиб, дворів, вулиць, площ, парків, кладовищ, братських могил, обладнанні дитячих і спортивних майданчиків, кімнат дитячої творчості, клубів за інтересами тощо; а також повноваження з організації на добровільних засадах участі населення у здійсненні заходів щодо охорони пам'яток історії та культури, ліквідації наслідків стихійного лиха, будівництві і ремонті шляхів, тротуарів, комунальних мереж, об'єктів загального користування; (п.п. 4, 5 ч. 1. ст. 14 Закону) [1] – це можливості сприяння з боку ОСН як налагодженню волонтерського руху передусім у звільнених населених пунктах з відбудови зруйнованої інфраструктури, так і координації вказаних зусиль з відбудови населених пунктів між волонтерськими організаціями, органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Окрім цього, вказані повноваження ОСН дозволяють сприяти здійсненню соціальної та психологічної реабілітації вимушених переселенців різних вікових груп, передусім дітей та підлітків.

Важливими для допомоги як вимушеним переселенцям по всій території України, так і особам, що проживають у звільнених населених пунктах Луганської та Донецької областей є, зокрема, наступні повноваження ОСН:

- здійснення контролю за якістю надаваних громадянам, які проживають у жилих будинках на території діяльності органу самоорганізації населення, житлово-комунальних послуг та за якістю проведених у зазначених жилих будинках ремонтних робіт (п. 6 ч. 1. ст. 14 Закону); [1]

- організація допомоги громадянам похилого віку, інвалідам, сім'ям загиблих воїнів, партизанів та військовослужбовців, малозабезпеченим та багатодітним сім'ям, а також самотнім громадянам, дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування (п. 7 ч. 1. ст. 14 Закону); [1]

- надання необхідної допомоги органам пожежного нагляду в здійсненні протипожежних заходів (п. 9 ч. 1. ст. 14 Закону); [1]

- сприяння відповідно до законодавства правоохоронним органам у забезпеченні ними охорони громадського порядку (п. 10 ч. 1. ст. 14 Закону); [1]

- розгляд звернень громадян, ведення прийому громадян; ведення обліку громадян за віком, місцем роботи чи навчання, які мешкають у межах території діяльності ОСН (п.п. 11-12 ч. 1. ст. 14 Закону). [1]

Таким чином, ОСН мають істотну кількість повноважень, які можуть бути використані для сприяння вирішенню цілої низки актуальних проблем щодо організації життєдіяльності вимушених переселенців по всій території України, а також щодо відбудови населених пунктів та інфраструктури Луганської та Донецької областей.

Список використаних джерел:

1. Про органи самоорганізації населення: Закон України № 2625-III від 11.07.2001 р. [Текст] // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 48. – ст. 254.

2. Про внесення змін до Конституції України (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування): Проект Закону України № 4178а від 26 червня 2014 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51513.

Сучасні системи управління на місцях: розбудова Української системи здійснення публічної влади

Кулик Т.О., викладач кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС, аспірант кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, професор **Олійник А.Ю.**

Україна знаходиться на шляху демократичних змін, одним з аспектів яких є децентралізація влади. Відомо, що у теорії та практиці державного будівництва, коли

розглядають поняття децентралізації, уявляють умовно дві форми демократичну та адміністративну:

- демократичну, коли йдеться про передачу частини державної виконавчої влади на рівень населення відповідних адміністративно-територіальних одиниць (територіальних громад, общин, комун, муніципалітетів, територіальних колективів - у різних країнах вони називаються по-різному) і тих органів, які воно обирає (органів місцевого самоврядування);

- адміністративну, коли йдеться про створення на місцях спеціальних урядових органів (місцевих державних адміністрацій, префектур, урядових комісаріатів тощо), які становлять так звану урядову, або виконавчу, вертикаль.

У різних державах з метою ефективної організації влади на місцях застосовуються різні системи місцевих органів управління та органів місцевого самоврядування (системи управління на місцях), на вибір яких впливають такі фактори, як неоднаковий підхід до розуміння державної влади, розмежування адміністративно-територіальних одиниць на «природні» та «штучні», національні та історичні особливості й традиції тощо. [1;с. 45]

Більшість сучасних фахівців схиляється до виокремлення таких систем:

1. Англо-американської (англосаксонської) системи, яка характеризується тим, що на всіх субнаціональних рівнях управління функціонують органи місцевого самоврядування, а місцеві органи виконавчої влади загальної компетенції не створюються (наприклад Велика Британія, США, Канада, Австралія, близька до подібної системи організація влади на місцях і в Росії).

Специфічними рисами цієї системи визначають значну автономію органів місцевого самоврядування відносно держави: вони формально виступають як такі, що діють автономно в межах наданих їм повноважень; відсутність на місцях повноважних представників центральної влади, які опікали б органи місцевого самоврядування. Контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування здійснюється переважно непрямим шляхом - через центральні міністерства; жорсткий судовий контроль; виборність ряду посадових осіб місцевого самоврядування територіальною громадою; функціонування органів місцевого самоврядування в межах своєї компетенції, закріпленої в законі, і заборона їх виходу за межі цієї компетенції. Інакше кажучи, повноваження органів місцевого самоврядування визначаються згідно з позитивним принципом правового регулювання (органи місцевого самоврядування можуть робити лише те, що безпосередньо передбачено законом) [2;с. 30].

2. Континентальної (романо-германської або європейської) системи, яка будується на поєднанні місцевого самоврядування та місцевого управління і виходить з різного тлумачення «природних» та «штучних» адміністративно-територіальних одиниць. Сучасна континентальна модель організації влади на місцях є результатом тривалої еволюції римської системи, і свого остаточного вигляду вона набула у Франції після прийняття 1982 р. Закону «Про права і свободи місцевих колективів». Ця система характеризується: більш високим (порівняно з англо-американською моделлю) ступенем централізації, наявністю вертикальної підпорядкованості; поєднанням місцевого самоврядування і прямого державного управління на місцях. Це знаходить свій прояв у функціонуванні на одному територіальному рівні обраних територіальною громадою органів місцевого самоврядування та призначених центральною владою уповноважених представників (префектів, комісарів тощо), які здійснюють адміністративний нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування; визначенням повноважень місцевого самоврядування згідно з негативним принципом правового регулювання (органам місцевого самоврядування дозволяється робити все, що не заборонено законом) [2;с. 32].

3. Іберійської системи (зокрема Бразилія, Португалія, Мексика, з певними особливостями Іспанія), яка передбачає, що управління на всіх субнаціональних рівнях здійснюють обрані населенням представницькі органи місцевого самоврядування (ради) та відповідні головні посадові особи місцевого самоврядування (мери, регідори, префекти, алькади тощо). Ці посадові особи стають головами відповідних рад і одночасно затверджуються центральними органами державної влади як представники державної влади в адміністративно-територіальних одиницях.

4. Радянської системи (системи рад та їх виконавчих комітетів), яка базується на запереченні поділу влад і визнанні повновладдя представницьких органів з низу до верху. Ця система передбачає, що всі ради, починаючи з найнижчого рівня, є органами державної влади на своїй території, а всі інші органи держави прямо або опосередковано

підпорядковані радам. Система рад характеризується ієрархічною підпорядкованістю всіх її елементів та відсутністю будь-якої самостійності місцевих органів. Сьогодні подібна система збереглася лише в деяких країнах, зокрема в КНР, КНДР. [1;с. 47-48]

Європейську хартію місцевого самоврядування, яка підписана членами Ради Європи у 1985 р., деякі дослідники вважають однією з моделей місцевого самоврядування. Її метою є проголошення і проведення у життя загальних для європейських країн стандартів у місцевому і регіональному самоврядуванні. У ній робиться наголос на тому, що органи місцевого самоврядування становлять одну із основ демократичного ладу, що існування наділених владою органів місцевого самоврядування забезпечує ефективне і одночасно наближене до громадянина управління. У Хартії особлива увага звертається на необхідність конституційного і законодавчого фундаменту для здійснення місцевого самоврядування, встановлюються принципи закріплення компетенції самоврядування, важливість збереження і захисту територіальних меж місцевого самоврядування, гарантування їх автономії щодо адміністративних структур. Відповідно до Хартії у механізмі здійснення місцевого самоврядування на перше місце поставлені представницькі органи місцевого самоврядування, і лише на друге - територіальна громада. [1;с. 48]

Аналіз різних форм децентралізації дає змогу визначитись із тим, до якого типу тяжіє та чи інша держава. Україну можна віднести до романо-германської моделі, оскільки система місцевого управління закріплена в Конституції та законах України передбачає:

- з одного боку, наявність у територіальних громад права самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України, первинними суб'єктами визначаються сільські, селищні, міські громади, які здійснюють право на місцеве самоврядування як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи. Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради. [3]

- з іншого, створення та функціонування місцевих органів виконавчої влади – місцевих державних адміністрацій в областях і районах, містах Києві та Севастополі, суттєвим є те, що стаття 119 Конституції України встановлює, що місцеві державні адміністрації на відповідній території забезпечують взаємодію з органами місцевого самоврядування. [3]

Але Українська система місцевого управління, на відміну від традиційного для континентальної моделі принципу «органам місцевого самоврядування дозволяється робити все, що не заборонено законом», має в своїй основі протилежний принцип, визначений у ч. 2 ст. 19 Конституції України «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» [3]. Зауважимо, що даний принцип стосується не тільки органів місцевого самоврядування, але й органів державної влади, що є спільним важелем для можливості уникнення зловживання ними їхніми повноваженнями.

Для становлення України як демократичної держави потрібно все ж здійснення реформування у бік децентралізації управління та забезпечення реалізації місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Загальні засади місцевого самоврядування в Україні : підручник / авт.-упоряд. : О. В. Батанов, Н. М. Батанова, В. М. Вакуленко та ін. ; за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2010. - 368 с.
2. Агранофф Р. Розбудова місцевих Рад в Україні : матеріали до нових програм / Р. Агранофф, Г. Краун, А. Ткачук ; Програма сприяння Парламентові України. - К., 2000. - 122 с.
3. Конституція України : чинне законодавство станом на 3 березня 2014 р. : (офіційний текст). – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2014. – 64 с.

Цивільно-правові аспекти реформування законодавства України у галузі трансплантації

Губський О.В., ад'юнкт кафедри цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС

На даний час Україна перебуває в умовах суттєвих перетворень у соціальній, економічній, адміністративно-політичній сферах життя. Втілюється у життя політична реформа, ведуться активні дискусії з приводу внесення змін до Конституції України, вирішуються питання інтеграції до різноманітних міжнародних організацій. Все це свідчить про активний розвиток українського суспільства, демократичні шляхи вирішення проблемних питань, пріоритет законності при здійсненні державного управління. Водночас необхідно зазначити розвиток нових медичних технологій, прагнення людини покращити якість та тривалість життя. Враховуючи універсальний характер права, постало питання про необхідність цивільно-правового забезпечення трансплантації.

Метою нашого дослідження є аналіз діючого законодавства та надання пропозицій щодо розуміння та покращення цивільно-правових аспектів законодавства в сфері трансплантації.

Досягнення сучасної медицини дозволяють у багатьох випадках зберегти життя або поліпшити його якість. При цьому одним з найбільш ефективних і реальних способів досягнення таких результатів є трансплантація (пересадка). Трансплантація як метод лікування низки найтяжчих захворювань людини застосовується саме тоді, коли усунення небезпеки для життя або відновлення здоров'я хворого іншими методами лікування неможливе [6, с. 111].

Таким чином, питання трансплантації і, зокрема, її цивільно-правового регулювання, на сьогоднішній день є найбільш актуальними. Це зумовило цікавість до цих проблем з боку медичних працівників, юристів та науковців, зокрема С.Г. Стеценко[7] та Р.О. Стефанчук [8], .

Законодавчу базу в питаннях трансплантації складають безліч законних та підзаконних нормативно-правових актів, зокрема: Конституція України [1], Цивільний кодекс України [2], Закон України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» від 16 липня 1999 року № 1007-XIV [3], Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19 листопада 1992 року № 2801 XII [4], Накази Міністерства Охорони здоров'я: «Про затвердження нормативно-правових актів з питань трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів людині» від 4 травня 2000 р., «Про затвердження нормативно-правових документів з питань трансплантації» від 25 вересня 2000 р., «Про регламентацію трансплантаційної служби України» від 24 травня 2004 р..

Таким чином, комплексний аналіз нормативно-правових актів, що регламентують у даний час трансплантацію в нашій країні, дозволяє констатувати, що у цілому законодавство в сфері трансплантації в Україні склалося, однак зовсім не приділена увага цивільно-правовим аспектам трансплантації.

Так, на сьогоднішній день Законом України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» [3] регулюється в основному діяльність, пов'язана з трансплантацією органів, і не враховуються особливості трансплантації тканин і клітин. Також у Законі відсутнє визначення поняття «смерть людини» та правове регулювання цивільно-правової відповідальності за негативні наслідки, спричинені трансплантацією. Крім того, відсутні комплексні механізми забезпечення належної якості трансплантаційної допомоги, належного контролю за застосуванням трансплантації як органів, так і тканин та клітин, а також цивільної відповідальності в даній сфері [5, с. 71]. Також важливою проблемою є забезпечення контролю за якістю трансплантатів, необхідна розробка стандартів та критеріїв їх якості.

Також, на сьогоднішній день існує необхідність більш диференційованого підходу до відповідальності за діяння пов'язані із трансплантацією. Потрібно, чітко і повно сформулювати правові норми здатні безпосередньо впливати на діяльність медичних працівників які будуть засобом забезпечення дотримання цивільно-правових прав і свобод людини у сфері медичного обслуговування, полегшуючи вихід із складних ситуацій і запобігаючи вчиненню злочинів у сфері трансплантації. Умовами виникнення правових відносин між суб'єктами цивільно-правових відносин в сфері трансплантації повинні бути волевиявлення

хворого і згода медичної установи з подальшим укладенням договору щодо надання медичних послуг у вигляді трансплантації.

Отже, щоб вдосконалити діюче законодавство необхідно законодавчо закріпити межі припустимості трансплантації, чітко визначити момент настання смерті й час, із настанням якого можна вилучити трансплантат, установити перелік осіб, котрі можуть бути донорами та реципієнтами, врегулювати відносини між ними та лікарем, установити умови правомірності отримання трансплантата, перелік медичних установ, що можуть здійснювати трансплантацію, а також цивільно-правову відповідальність за порушення законодавства в сфері трансплантації.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України, 1996. - № 30. – с. 141;
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України, - №№ 40-44. - с.356)
3. Закон України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» від 16 липня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України, 1999. — № 41.- с. 3.
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Прийняті 19 листопада 1992 р. // Відомості Верховної Ради України, 1993. – № 4. – с. 19;
5. Красицька Л.В. Цивільно-правове регулювання особистих немайнових прав громадян: Монографія. - Донецьк: Донецький інститут внутрішніх справ МВС України, 2002. – 164 с.
6. Медичне право України : зб. нормативно-правових актів / упоряд. і наук. ред.Н. Б. Болотіна. — К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2001.- 412 с.
7. Стеценко С. Г. Медицинское право: Учебн. / С. Г. Стеценко. - СПб.: Юридический центр Пресс, 2004. - 572 с.
8. Стефанчук Р.О. До питання правової регламентації, здійснення та захисту прав пацієнтів в Україні // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2004. – № 3 (11). – с. 39–44

Шляхи удосконалення профілактики адміністративних правопорушень, вчинених неповнолітніми

Порохня В.В., ад'юнкт кафедри юридичної психології НАВС

Науковий керівник: кандидат психологічних наук, доцент **Волошина О.В.**

У сучасний період становлення України як демократичної та правової держави досить гостро постає проблема забезпечення прав і свобод людини, особливо дитини, чіткого правового регулювання статусу неповнолітніх, підвищення ефективності заходів, спрямованих на надійне забезпечення їх захисту, підвищення ефективності діяльності державних органів з попередження правопорушень серед цієї категорії осіб. Адже правопорушення вчинені дітьми – це досить важлива проблема українського суспільства. Це не лише кримінологічне питання але й моральне, педагогічне, соціально-психологічне, пов'язане із формуванням життєвої позиції молодих громадян – найбільш важливої категорії населення. Удосконалення системи профілактики дитячої злочинності є нагальною проблемою. Довгий час адміністративні проступки, які вчиняли підлітки, взагалі були віднесені до числа «інших», незважаючи на їх істотну розповсюдженість. Дійсно, у багатьох неповнолітніх правопорушників, з одного боку, відсутні будь-які помітні схильності до протиправної поведінки, але з іншого, тільки протягом 2013 року під час заходів загальної профілактики працівниками підрозділів кримінальної міліції у справах дітей припинено 92 446 адміністративних правопорушень, за якими відносно 83 417 осіб складено адміністративні протоколи, з яких найбільш розповсюдженими є: дрібне хуліганство (ст. 173 КУпАП) – складено 1145 адміністративних протоколів, паління (ст. 175-1 КУпАП) – 10 176 адміністративних протоколів, порушення норм антиалкогольного законодавства (ст. 178 КУпАП) – 6548 адміністративних протоколів, вчинення насильства в сім'ї, невиконання захисного припису або не проходження колекційної програми (ст. 1773-2 КУПАП) – 259 адміністративних протоколів [1]. За даними статистики 2013 року, 716 неповнолітніх вчинили кримінальні правопорушення у стані алкогольного сп'яніння (кожен 9 підліток в Україні). Цей факт свідчить про недотримання підприємцями, які займаються роздрібною торгівлею, вимог законодавства у частині реалізації алкогольної та тютюнової продукції підліткам, що слугує передумовою поширення дитячої деліктності. Адже, найкриміногеннішим віковим періодом є проміжок від 16 до 17 років – у цьому віці підлітками вчиняється до 62 % правопорушень від загальної кількості. І вступаючи до школи вже 60 % дітей мають ті чи інші порушення соматичного та психічного характеру Разом з цим, немає певних обмежень чи виключень в залежності від соціального статусу неповнолітніх злочинців – ними стають як безпритульні, діти-сироти і діти, які залишилися без батьківського піклування (а це – близько 90 тис.), майже

7% є круглими сиротами, так і вихідці із цілком педагогічно та матеріально благополучних сімей.

На думку багатьох науковців, загальну економічну шкоду від адміністративних правопорушень можна співставити зі шкодою завданою багатьма видами небезпечних злочинів [2, с.33].

У загальній структурі вчинених в Україні протиправних діянь дуже значне місце зайняли адміністративні правопорушення, адже характеризуються масштабністю, заподіянням істотної шкоди законним інтересам особистості, суспільства та держави, вчинені у різних галузях і сферах діяльності.

За останні роки не відбулося істотного скорочення найпоширеніших порушень громадського порядку (дрібне хуліганство, поява в п'яному вигляді в громадських місцях), адміністративних правопорушень на транспорті тощо. На жаль, профілактичні заходи, що застосовуються державними органами, здійснюються хаотично та у мінімально можливому режимі і не приносять бажаних результатів.

В Україні, в сучасних умовах, необхідно правові норми профілактики адміністративних правопорушень зосередити в окремій галузі права [3, с.40-41] та запровадити єдину систему органів, яка б здійснювала профілактичну діяльність.

Список використаних джерел:

1. Огляд МВС України від 23 січня 2014 року № 58/2-91 «Про стан застосування підрозділами КМСД адміністративного законодавства у профілактиці правопорушень серед дітей та дотримання законодавства».

2. Додин Е. В. Административная деликтология в системе юридических наук / Е. В. Додин // Сов. гос. и право. – 1991. – № 12. – С. 32-36.

3. 27. Остапенко О. І. Профілактика адміністративних правопорушень (адміністративно-правовий аспект) / О. І. Остапенко. – Львів : Львів. ін-т внутр. справ при Укр. акад. внутр. справ, 2001. – 103 с.

Про деякі проблеми реалізації на практиці сучасної кримінально-виконавчої політики України

Карпенко Н.В., здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС

Розглядаючи роль та місце кримінально-правової політики України у змісті політики у сфері виконання покарань та принципів кримінально-виконавчого законодавства, виконання й відбування покарань, слід визнати, що саме через застосування кримінального покарання реалізується воля держави, що пов'язана з примушенням до виконання винною особою певних дій та навіть спричинення для неї певних страждань. При цьому використання цієї сили з боку державної влади має, як свідчить кримінально-виконавча практика, досить неоднозначні наслідки залежно від змісту покарання, реалізації принципів кримінально-виконавчого законодавства, виконання і відбування покарань, особливо від характеру застосування окремо взятого кримінального покарання, тобто залежить від тих правових умов, що визначені у законі про кримінальну відповідальність.

Виходячи з цього, варто визнати, що одним із головних завдань сучасної кримінально-правової політики України є вивчення цих наслідків та внесення відповідних корективів щодо застосування тієї чи іншої системи репресій [1, с. 575]. Як у зв'язку з цим у свій час зауважив А.А. Піонтковський, призначення цієї політики – визначити умови, за наявності яких держава може розумним чином дозволити особі умисне заподіяння страждань окремим особам та встановити вид і міру останнього. Її вищий і єдиний принцип – доцільність у сенсі відповідності засобів заподіяння індивідуального страждання меті – усуненню соціального зла [2, с. 88]. При цьому однозначно необхідно створити механізм, який би перешкодив можливому свавіллю державної влади [1, с. 575], однією із спроб формування якого можна вважати прийняття Законів України від 08.04.2014 року «Про внесення змін до Кримінального кодексу України» [3] та «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо адаптації правового статусу засудженого до Європейських стандартів» [4].

Проте на цьому шляху, враховуючи у тому числі вищезазначені, виникає ряд суттєвих проблем. Зокрема, як встановив В.К. Грищук, досі в науці кримінального права не вироблено єдиного доктринального розуміння поняття феномену «кримінальна відповідальність». Це поняття продовжує залишатися джерелом жвавої дискусії науковців. Більш того, неоднозначне його розуміння, підстав, видів і форм реалізації зазначеної відповідальності не сприяє подальшим науковим дослідженням відповідної кримінально-правової проблематики, а так само певною мірою не сприятливо впливає на правозастосовчу та законодавчу практику [5, с. 256-257]. Крім цього, це має, як правильно

зауважили В.І. Борисов та П.Л. Фріс, пряме відношення й до ефективності як в цілому політики у сфері виконання покарань, так і, зокрема, кримінально-правової політики, яка, в першу чергу, базується на ефективності законодавства про кримінальну відповідальність і залежить від ефективності впливу та безпосереднього застосування його кримінально-правових норм [6, с. 82].

Список використаних джерел:

1. Денисова Т.А. Покарання в системі протидії злочинності // Права доктрина України: У 5-ти т. – Х.: Право, 2013. – Т. 5: Кримінально-правові науки в Україні: стан, проблеми та шляхи розвитку / В.Я. Тацій, В.І. Борисов, В.С. Батиргарєєва та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова. – 240 с.
2. Пионтковский А.А. Учение Гегеля о праве и государстве: уголовно-правовая теория / А.А. Пионтковский. – М.: Госюриздат, 1963. – 246 с.
3. Про внесення змін до Кримінального кодексу України: Закон України від 8 квітня 2014 року // Відомості Верховної Ради України. – 2014. - № 23. – Ст. 867.
4. Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо адаптації правового статусу засудженого до Європейських стандартів: Закон України від 8 квітня 2014 року // Відомості Верховної Ради України. – 2014. - № 23. – Ст. 869.
5. Гришук В.К. Поняття, види, підстави і форми реалізації кримінально-правової відповідальності людини // Права доктрина України: У 5-ти т. – Х.: Право, 2013. – Т. 5: Кримінально-правові науки в Україні: стан, проблеми та шляхи розвитку / В.Я. Тацій, В.І. Борисов, В.С. Батиргарєєва та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова. – С. 256-270.
6. Борисов В.І., Гришук В.К. Ефективність кримінально-правової політики // Права доктрина України: У 5-ти т. – Х.: Право, 2013. – Т. 5: Кримінально-правові науки в Україні: стан, проблеми та шляхи розвитку / В.Я. Тацій, В.І. Борисов, В.С. Батиргарєєва та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова. – С. 81-95.

Особливості застосування заходів безпеки до неповнолітніх засуджених, позбавлених волі

Охман О.В., здобувач кафедри криминології та кримінально виконавчого права НАВС

В науці під особливим розуміють філософську категорією, яка виражається через зміст таких взаємозв'язаних, взаємообумовлених та взаємодіючих понять, як «одиначне», «особливе», «загальне» [1, с. 594]. У Тлумачному словнику В. Даля зазначено, що особливе – це окреме, не загальне; відмінне від інших; інше [2, с. 701]. У Тлумачному словнику української мови про особливе вказано, що це – не таке, як інше; не схоже на інше; характерне лише для певного предмета, явища, особи [3, с. 305].

З філософської точки зору, одиначне, особливе, загальне – це такі категорії, що відображають діалектичну єдність і відмінність між речами та явищами дійсності. При цьому одиначне (окреме, індивідуальне) фіксує окремі речі та явища, які характеризуються відповідними просторовими й часовими межами, відповідною якістю. Загальне виражає об'єктивно існуючу суспільність між предметами, явищами та процесами в межах конкретної якісної визначеності і не існує поза одиначним. В категорії особливо відображається момент діалектичної єдності загального і одиначного, особливе виступає як конкретний вияв загального [1, с. 560].

Виходячи із зазначених методологічних засад та враховуючи те, що в главі 21 КВК України визначені особливості відбування покарання у виді позбавлення волі неповнолітніми засудженими, у даній науковій статті однією із задач стало дослідження особливостей реалізації у цих установах виконання покарань (УВП) вимог ст. 106 КВК «Застосування фізичної сили, спеціальних засобів і зброї». Тим більше, що в главі 21 КВК законодавець лише фрагментально назвав ці особливості у певних нормах (ст. ст. 143-149), не включивши у неї інші положення, що визначені в КВК України, Правилах внутрішнього розпорядку установ виконання покарань (ПВР УВП) та в Інструкції з організації охорони та нагляду у виховних колоніях) [4]. Зокрема, в ст. 94 КВК мова ведеться про структурні дільниці, які створюються у виховних колоніях; в ст. 100 – про особливості зміни умов тримання засуджених до позбавлення волі; в ст. 101 – про особливості переведення цих осіб у межах однієї колонії або шляхом переведення в іншу; т.ін.

У п. 10 ПВР УВП «Особливості обладнання виховних колоній» зазначені відмінності мають більш чітке вираження, а саме: 1) житлова зона виховної колонії розмежується на дільниці: карантину, діагностики і розподілу; ресоціалізації; соціальної адаптації; 2) указані дільниці ізолюються одна від одної та обладнуються робочими кабінетами для вихователів, спальними приміщеннями, кімнатами для приймання їжі, приміщеннями для зберігання особистих речей засуджених, кімнатами виховної роботи, туалетами; 3) у житловій зоні розміщуються гуртожитки, школа, бібліотека, центр психічного розвантаження, ларьок, їдальня, лазня з пральною, перукарня, робочі кабінети керівництва установи та відповідних

служб; 4) у виробничій зоні розміщуються професійно технічне училище та виробничі майстерні [7].

Список використаних джерел:

1. Український Радянський Енциклопедичний Словник: В 3-х т. / Редкол.: А.В. Кудрицький (відп. ред.) та ін. – 2-ге вид. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1987. – Т. 2: Каліграфія – Португальці. – 735 с.
2. Даль В. Толковый словарь: В 4-х т. – М.: Русский язык, 1987. – 779 с.
3. Івченко А. Тлумачний словник української мови / Івченко А. – Х.: ФОЛІО, 2000. – 540 с.
4. Про затвердження Інструкції з організації охорони та нагляду у виховних колоніях: наказ Державного департаменту України з питань виконання покарань від 20 листопада 2004 року № 220: із змінами від 10.04.2011 р. // <http://www.kvs.gov.ua>.
5. Боевая служба караулов и войсковых нарядов / Под общ. ред. И.Н. Витенко. – М.: МВД СССР, 1980. – 369 с.

Проблеми реформування органів внутрішніх справ України на шляху до євроінтеграції

Мірошніченко І.Т., студент магістратури навчально-наукового інституту права та психології НАВС

Галай В.О., доцент кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС, кандидат юридичних наук

Набуття незалежності Україною стало результатом втілення багатовікових традицій державотворення українського народу. Але її подальша розбудова пов'язана з розв'язанням складних політичних, економічних, соціальних і правових проблем. Однією з них є реорганізація державної влади, вдосконалення системи і структури органів, які її представляють [1, с.39].

Існуюча система державного управління в Україні є внутрішньо суперечливою, незавершеною і відірваною від людей. Після декількох спроб її реформування система залишається в цілому неефективною, бо поєднує як старі інститути, що залишились у спадок від радянської доби, так і нові інститути, які сформувалися у період незалежності України [2, с.43].

Тому на даний час актуальним залишається процес подолання проблем державного управління в рамках проведення адміністративної реформи в Україні, яка повинна спрямовуватися на створення сучасної, ефективною системи державного управління, близької до потреб і запитів людей, орієнтованої на служіння народові, національним інтересам.

Повною мірою це положення стосується і управління у сфері органів внутрішніх справ як важливої складової цілісної системи державного управління, результативність і ефективність функціонування якої значною мірою зумовлює стан безпеки у суспільстві, захищеність прав та законних інтересів громадян [3, с. 94].

Реформування органів внутрішніх справ в Україні зумовлене необхідністю нового погляду на проблему управління відповідно до стандартів, принципів і норм, що вироблені світовою спільнотою. Впровадження сучасних підходів та моделей управління, професіоналізація управлінської діяльності стає не тільки об'єктивно зумовленою нагальною потребою, але й важливим чинником розвитку органів внутрішніх справ як професійного, ефективного, стабільного та авторитетного органу державної влади [4, с. 112].

Принципового значення на цьому шляху набувають завдання реформи державного управління щодо підвищення вимог до якості та доступності державних послуг, їх кінцевої орієнтації на потреби громадян. Саме такий підхід відповідає сучасним тенденціям розвитку державного управління у багатьох країнах Заходу (Німеччина, Франція), у тому числі управління правоохоронними органами, їх орієнтації на впровадження та забезпечення політики високої якості та корисності діяльності [5].

Зарубіжні вчені зазначають, що постановка та вирішення проблем якості призвели до формування нового державного управління і, відповідно, нового поліцейського управління, які привнесли принципово нові ідеї, підходи, методи управлінської діяльності у сталу вже систему управління державними органами.

Необхідно зазначити, що саме з вдосконалення органів внутрішніх справ відбувалась адміністративна реформа країн ЄС, де після так званої «революції якості поліції», її роль в суспільстві підвищилась, укріпились зв'язки з населенням за допомогою ефективності та якості послуг, які поліція почала здійснювати, перетворившись в «орган масових соціальних послуг».

Забезпечення якісної роботи поліції прямо залежить від якісного управління. Але, на

жаль, в даний час країна перебуває в складному становище, де управління є досить неефективним, на що впливає невизначеність напрямів розвитку держави [6, с.44].

Отже, країні потрібні докорінні зміни в державному управлінні. Це – достатньо не простий і досить тривалий процес. Наприклад, у Великій Британії він тривав майже 20 років – від проголошення урядом консерваторів нової політики у сфері державного управління на початку 1980-х років (головна теза якої містилась у зверненні уряду до державних органів – «Де якість за вкладені гроші?») до розробки урядом лейбористів політики «забезпечення найвищої цінності» і закріплення її положень у Білій книзі реформування державного управління «Модернізація уряду «вже на переламі століть» [5]. Таким чином, можна стверджувати, що саме впровадження політики якості в органах внутрішніх справ, з урахуванням традицій та існуючих особливостей у цій сфері, є важливою передмовою їх стабільного функціонування як гаранта внутрішньої безпеки, соціальної рівноваги у суспільстві.

Підсумовуючи, слід зазначити, що сьогодні у світі зростає вплив міжнародних стандартів і норм, що регулюють управління поліцейськими системами. У цих умовах необхідно запозичити досвід та практику зарубіжних країн у процесі реформування органів внутрішніх справ як професійної, стабільної й авторитетної складової державної влади, а саме: створити сучасну нормативно-правову базу з підбору та підготовки керівних кадрів ОВС; оновити систему органів і підрозділів ОВС; запровадити постійні зарубіжні відрядження та стажування; удосконалити документообіг; забезпечити ефективний розподіл повноважень.

Список використаних джерел:

1. Малиновський В.Я. Державне управління: навчальний посібник / В.Я. Малиновський.–Л.,2009.–С. 39-45.
2. Школик А. Порівняльне адміністративне право: навчальний посібник / А. Школик. – Л., 2007. – С. 30-55.
3. Кравченко С.О. Теоретичні засади державного управління / С.О. Кравченко. – К., 2013. – С. 94-103.
4. Довгань О. І. Особливості механізму системи управління якістю в діяльності органів внутрішніх справ України / О. І. Довгань // Право і безпека. – 2010. – № 5 (37). – С. 112–116.
5. Циндря В.М. Надання адміністративних послуг органами внутрішніх справ України: шляхи удосконалення / В.М. Циндря [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Nashp/2011_1_2/Cindrya.pdf
6. Мельник А.Ф. Державне управління: підручник / А.Ф. Мельник. – О., 2013. – С. 40 -57.

Державно-приватне партнерство в Україні: проблеми та перспективи

Корж Ю.А., студент магістратури навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: викладач кафедри Кулик Т.О.

Партнерські відносини між державою та бізнесом є чи не найпривабливішим інструментом розвитку економіки країн, які слідує за демократичними традиціями врядування. З одного боку, таке партнерство залишає складову національного багатства у власності держави, а з іншого – дає можливість залучати інвестиції з приватного сектору. В основі побудови державно-приватного партнерства лежить принцип тісного взаємозв'язку між урядом, який не може виконувати свої повноваження без ефективного функціонування суб'єктів економічних відносин, та бізнесом, який не може розвиватися без сприяння держави.[1]

Державно-приватне партнерство - співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами - підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами.[2]

В нашій державі такий вид взаємодії регулюється Законом України «Про державно-приватне партнерство»(далі Закон) та Постановами Кабінету Міністрів України від 17 березня 2011 р. № 279 «Про затвердження порядку надання державної підтримки здійсненню державно-приватного партнерства» та від 11 квітня 2011 р. № 384 «Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства» тощо.

В законодавстві України чітко прописані порядок проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної та комунальної власності, порядок надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору ДПП, порядок надання державної підтримки здійсненню державно-приватного партнерства, але на даний момент відсутній механізм,

який би регулював взаємодію між центральними та місцевими органами виконавчої влади, приватними партнерами, не визначено чіткий вектор розвитку державно-приватного партнерства в Україні. Для вирішення такої проблеми необхідно розробити програмний документ, який би чітко висвітлював механізми реалізації проектів в рамках державно-приватного партнерства, визначав терміни реалізації та потребу у фінансуванні з державного бюджету, який на даний момент не створено. Кроком вперед в цьому напрямку стала би розробка Загальнодержавної стратегії впровадження державно-приватного партнерства в Україні (далі Стратегія).[3]

Але не тільки в законодавстві справа, в Україні державно-приватне партнерство лише починає формуватися через слабо розвинену систему взаємодії бізнесу з державними органами влади, значну необхідність у створенні інститутів та інституціонального середовища державно-приватного партнерства, великий брак висококваліфікованих спеціалістів-практиків на регіональному рівні. Залишаються не сформовані ті орієнтири, якими б мав керуватися бізнес під час соціально-економічної взаємодії з державою та суспільством. Внаслідок цього ні влада, ні бізнес не можуть створити цивілізованої ринкової та демократичної системи без участі в цьому процесі суспільства.

Отже, проаналізувавши законодавство та розглянувши проблеми державно-приватного партнерства в Україні, можна зробити висновок, що партнерство між державою та бізнесом приносить користь. Але для принесення більшої користі державі необхідно ще зробити низку заходів для її вдосконалення наприклад розробити Стратегію розвитку державно-приватного партнерства та прозорий відбір учасників для реалізації проектів ДПП призведе до стрімкого розвитку даного виду взаємодії між державним та приватним партнерами в Україні, що в свою чергу значно покращить стан державних та комунальних підприємств та збільшить кількість інвестицій в економіку країни. Такий шлях буде сприяти укріпленню на зовнішніх ринках продукції наших виробників, а також прискорить економічний розвиток нашої країни.

Список використаних джерел:

1. Проблеми та перспективи розвитку державно-приватного партнерства в Україні [Електронний ресурс] Режим доступу: http://mev-hnu.com/load/studentska_naukovo_praktichna_konferencija_2014/3_vzaemodija_derzhavi_ta_biznesu_nacionalni_modeli_ta_mizhnarodna_praktika/problemi_ta_perspektivi_rozvitku_derzhavno_privatnogo_partnerstva_v_ukrajini/55-1-0-318 - Дата доступу: 18.10.2014.
2. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 року № 2404-VI.
3. Масленников О.М., Головне управління житлово-комунального господарства та розвитку інфраструктури Харківської обласної державної адміністрації «Проблеми розвитку державно-приватного партнерства в Україні».

Актуальні проблеми регулювання державної служби в Україні

Кислицька К.М., студент магістратури навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук **Булик І.Л.**

В листопаді 2011 року прийнято Закон України «Про державну службу», який був підписаний Главою держави 10 січня 2012 року. Планувалося, що Закон набере чинності з 1 січня 2013 року, але так і до сьогоднішнього дня він не набрав чинності.

Метою Закону є удосконалення правового регулювання державної служби відповідно до європейських принципів ефективного управління.

Указом Президента України від 18.07.2011 № 769 створено Національне агентство України з питань державної служби, як єдиний орган, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері державної служби.

Закон містить низку принципів новел, серед яких: введення системної класифікації посад залежно від характеру та обсягу посадових обов'язків; єдині стандарти прийняття на державну службу; нові підходи до управління персоналом та оцінювання службової діяльності; новели щодо професійного навчання державного службовця, оплати його праці, преміювання та заохочення, а також дисциплінарної та матеріальної відповідальності.

Основними інноваційними положеннями нового Закону є :

1. Сфера дії нового Закону

Закон чітко розмежовує державну службу з політичною діяльністю. Ним визначається вичерпний перелік осіб, на яких не поширюється законодавство про державну службу.

2. Нова класифікація посад державної служби

Посади державної служби залежно від характеру та обсягу посадових обов'язків

поділяються на п'ять груп та дев'ятнадцять підгруп.

3. Профіль професійної компетентності посади державної служби

У Законі, на відміну від попередньої редакції, застосовано компетентний підхід до оцінювання здатності державних службовців виконувати посадові обов'язки, визначені у посадовій інструкції. На законодавчому рівні закріплено нові поняття : профіль професійної компетентності посади державної служби та рівень професійної компетентності особи. До уваги буде братись не лише освітній та освітньо – кваліфікаційний рівень та стаж, а й досвід роботи, володіння спеціальними знаннями, уміннями й навичками, необхідними для ефективного виконання посадових обов'язків.

4. Управління державною службою в державному апараті

Законом передбачено в державних органах запровадити посаду керівника державної служби, який здійснюватиме управління державною службою в органі державної влади та відповідатиме перед керівником відповідного органу за функціонування державної служби як у апараті так і в цілому в системі органу державної влади. На час його відсутності обов'язки покладаються на одного із заступників.

5. Система оплати праці державних службовців

Законом встановлено мінімальний розмір найменшого посадового окладу на рівні не менше двох розмірів мінімальної заробітної плати (на посаді державної служби підгрупи V-4) та основні параметри формування схеми посадових окладів. Це порівняно з теперішніми посадовими окладами спеціалістів, зокрема районних державних адміністрацій, більше майже у 4,5 рази. Для кожної підгрупи посад державної служби різниця між максимальним і мінімальним розміром посадового окладу повинна становити не менше 30 відсотків. Надбавка за вислугу років на державній службі встановлюється у співвідношенні до мінімальної заробітної плати залежно від стажу державної служби в таких розмірах : більше 1 року – 0,2; більше 5 років – 0,4; більше 10 років – 0,6; більше 15 років – 0,8; більше 20 років – 1,0. Державному службовцю встановлюється надбавка за ранг у співвідношенні до мінімальної заробітної плати залежно від присвоєного йому рангу : за 9 ранг – 0,10; 8 ранг – 0,15; 7 ранг – 0,20; 6 ранг – 0,25; 5 ранг – 0,30; 4 ранг – 0,35; 3 ранг – 0,40; 2 ранг – 0,45; 1 ранг – 0,50.

При цьому у Законі зберігається також право на отримання державним службовцем грошової винагороди та матеріальної допомоги на оздоровлення, а також можливість встановлення йому визначених Кабінетом Міністрів України надбавок.

На мою думку, саме із-за положення про систему оплати праці державних службовців не набрав чинності новий Закон, оскільки в державному бюджеті не має таких коштів щоб виплачувати гроші відповідно за новими показниками цього Закону.

В цьому Законі зазначено і інші інноваційні положення щодо державної служби.

Разом із позитивними досягненнями Закону збереглися деякі і старі проблеми. Серед найбільших проблем Закону є неналежне забезпечення неупередженості та професійності службовців, яке зумовлене нечіткістю розмежування вищого корпусу державної служби й політичних посад, а також недостатніми обмеженнями для державних службовців на політичну діяльність. Перешкода для неупередженості державної служби зумовлена вилученням з нового Закону заборони членства державних службовців у політичних партіях. Ще однією суперечливою новелою Закону є перерозподіл посад на групи та підгрупи. Відповідно до статті 6 Закону , посади державної служби замість існуючих за попереднім Законом семи категорій тепер поділяються на п'ять груп та дев'ятнадцять підгруп, що ускладнює структуру перерозподілу посад.

Підсумовуючи вищевикладене можна зробити висновок, що новий Закон в багатьох його розділах має абсолютно новий та позитивний характер, але разом з цим має низку суттєвих недоліків. Насамперед щодо належного виокремлення вищого корпусу державної служби, захисту державних службовців від партійно – політичних впливів, побудови ефективної системи інституційного управління державною службою уможливить професійність та неупередженість державної служби в Україні. Ці недоліки потрібно усувати шляхом подальшого внесення змін до цього Закону поки він ще не вступив у дію.

Список використаних джерел :

1. Про державну службу: Закон України від 17 листоп.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. - № 26.
2. Про державну службу: Закон України від 16 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України - 1993. - № 52.

Актуальні проблеми реформування у сфері медичного обслуговування в Україні

Кучер О.Є., студент магістратури навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук **Булик І.Л.**

Проблемні питання у сфері охорони здоров'я є актуальними, оскільки змінювати систему надання медичної допомоги в Україні потрібно було розпочати ще 23 роки тому. Втім методи реформи у пацієнтів викликають роздратування та нерозуміння, у лікарів страх перед майбутнім, а чиновники лише усно запевняють, що все буде гаразд.

Варто відзначити, що проблемам реформування медичної сфери присвячено багато праць, зокрема праці Н.П. Кризина, Р.Б. Салман, Дж. Фигерайс.

На сьогоднішній день правове регулювання системи охорони здоров'я здійснюється Конституцією України, Законами України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення», «Про боротьбу із захворюванням на туберкульоз», «Про психіатричну допомогу», «Про лікарські засоби», «Про основи законодавства України про охорону здоров'я» та іншими законодавчими актами, прийнятими відповідно до них.

Відповідно до ст. 49 Конституції України: кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності [1].

Закон України «Про основи законодавства України про охорону здоров'я» передбачає зміни в сфері медичного обслуговування, аби не запроваджувати ці зміни відразу на усій території України, вибрали чотири пілотні регіони – Вінницьку, Дніпропетровську, Донецьку області та місто Київ. Тут медичну реформу випробовують на практиці з 2011 по 2014 роки [2]. Для цього прийняли закон України «Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та місті Києві». Для пілотних областей передбачили й окреме фінансування для запровадження змін.

Проблеми реформування системи охорони здоров'я:

1. невідповідності діючої моделі сучасним потребам у підвищенні рівня і якості життя населення;

2. деформованості структури медичних послуг;

3. неефективності використання наявних ресурсів;

4. низької якості медичної допомоги, недостатності фінансування;

5. окремих пілотних ініціатив;

6. іноземного досвіду реформування або функціонування таких систем;

7. необхідності якнайшвидшого введення страхової медицини [3].

На нашу думку для вирішення даних проблем необхідним є:

– створення правових, економічних та управлінських механізмів реалізації конституційних прав громадян України на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування;

– забезпечення гарантованого рівня надання безоплатної кваліфікованої медичної допомоги у визначеному законодавством обсязі;

– формування керованого ринку платних медичних послуг, сприяння діяльності закладів охорони здоров'я всіх форм власності, створення умов для задоволення потреб населення в медичних послугах;

– запровадження системи соціально-економічного стимулювання здорового способу життя, обмеження реклами алкоголю, тютюну й інших шкідливих для здоров'я речовин, тощо.

Список використаної літератури:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30.
2. Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та місті Києві : Закон України від 07.07.2011 № 3612-VI // Відомості Верховної Ради України. - 2012. - № 12-13 ст. 81

Децентралізація влади і реформа місцевого самоврядування

Кравчук В.К., студент магістратури навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук **Булик І.Л.**

В Україні закладено конституційні засади місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, прийнято ряд базових нормативно-правових актів, які створюють правові та фінансові основи діяльності органів місцевого самоврядування.

Проте від часу прийняття Конституції України та базових нормативно-правових актів з питань місцевого самоврядування розвиток місцевого самоврядування фактично здійснювався лише на рівні територіальних громад міст обласного значення, оскільки переважна більшість територіальних громад через їх надмірну подрібненість та надзвичайно слабку матеріально-фінансову базу виявилися неспроможними виконувати всі повноваження органів місцевого самоврядування.

Система місцевого самоврядування на сьогодні не задовольняє потреб суспільства. Функціонування органів місцевого самоврядування у більшості територіальних громад не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав, надання населенню органами місцевого самоврядування, утвореними ними установами та організаціями високоякісних і доступних адміністративних, соціальних та інших послуг на відповідних територіях.

Для того, щоб місцеве самоврядування мало змогу вирішувати питання які постають в межах їх територіальної одиниці запропонована концепція децентралізації влади. З впровадженням даних реформ місцеве самоврядування дійсно матиме змогу вирішувати левову частину проблем територіальної одиниці.

Найцікавішим аспектом даного реформування є саме реформування руху коштів та взаємодії між центральним бюджетом в Києві та бюджетами певної територіальної одиниці. За такої програми розвиток певної області буде перш за все залежати від того яка кількість коштів потраплятиме до такого місцевого бюджету.

Потрібно зазначити, що не дотаційними областями (регіонами) України на 2013-2014 роки є:

- 1) Харківська область
- 2) Дніпропетровська область
- 3) Полтавська область
- 4) Сумська область
- 5) Львівська область
- 6) Черкаська область

Всі інші адміністративно територіальні одиниці в нашій державі є дотаційними, що викликає цілком закономірне питання: «а яким чином будуть існувати області які не можуть самі себе утримувати за рахунок місцевих бюджетів?».

Реформа також передбачає, що громадам передадуть повноваження щодо розробки генерального плану розвитку їх місцевості, розпорядження землею, будівництва, благоустрою територій, житлово-комунальних послуг, місцевих доріг, комунального транспорту, початкової освіти дітей, охорони здоров'я первинного рівня, організації догляду за інвалідами та пристарілими, інфраструктури культурного і спортивного розвитку, пожежної та громадської безпеки громадян.

Однак постає питання, чи зможе громада певного району міста чи району в області здійснювати всі ці функції, напевно що ні, принаймні не одразу, адже потрібно буде сформувати «відділи» в органі місцевого самоврядування які будуть виконувати ці функції. Проте збільшення ролі місцевого самоврядування в вирішенні проблем в сферах, що зазначені вище є безумовно позитивним і дає надію на стабільний розвиток.

Загалом Україна стала на шлях розвитку і внутрішньої реорганізації наслідуючи країни заходу, що загалом є позитивним, з огляду на високі соціальні та економічні стандарти країн ЄС, проте потрібно пам'ятати що процес реформування буде тривалим і складним.

Характеристика проекту «Концепції реформування органів внутрішніх справ»

Мельніченко М.В., студент магістратури навчально-наукового інституту права та психології НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук **Булик І.Л.**

Після розширеного засідання колегії МВС за участю О.Турчинова, під час якої Експертна Рада МВС презентувала Основні заходи щодо реформування правоохоронного відомства Кабінет Міністрів України затвердив Концепцію реформування МВС та Стратегію. Крім того, КМУ затвердив ще три нормативних акти, які поклали початок втіленню в життя положень Концепції реформи МВС.

До нової структури МВС належатимуть: національна поліція, національна гвардія, державна міграційна служба, державна служба з надзвичайних ситуацій, державна прикордонна служба.

Міліцію передбачається перейменувати на «поліцію». Створення національної поліції супроводжуватиметься скороченням, реорганізацією та поєднанням функцій окремих служб. Зокрема, Уряд затвердив проект Закону України, який врегульовує питання можливості ліквідації ряду підрозділів МВС: ГУБОЗ, транспортної та ветеринарної міліції тощо. Також позбавити поліцію невластивих функцій, зменшити кількісний та поліпшити якісний склад поліції з урахуванням міжнародних стандартів. Це оптимізує грошові витрати на їхнє утримання та підвищить заробітну плату поліцейських. Зараз у нас 376 міліціонерів на 100 тис. населення, стандарт ООН передбачає 300 поліцейських на 100 тис. населення.

Було затверджене розпорядження Кабінету Міністрів України щодо позбавлення підрозділів ДАІ функцій із надання адміністративних послуг, запровадження автоматичної фіксації порушень правил дорожнього руху, надання патрульній службі міліції повноважень ДАІ із забезпечення безпеки дорожнього руху в населених пунктах. Цим нормативним актом передбачено проведення експерименту на базі ДАІ м.Хмельницький. У рамках експерименту відбудеться об'єднання сил підрозділів ДАІ та патрульної служби в єдиний підрозділ. Окрім цього, цей нормативний акт визначає завдання для МВС із підготовки законодавчої бази для цього об'єднання в цілому у країні. Після доопрацювання вищевказані нормативні акти будуть подані на підпис Прем'єр-міністрові України.

Дільничні інспектори спільно з патрульною службою виконуватимуть основну функцію поліції – профілактику правопорушень та дотримання правопорядку, а на місцевому рівні буде створена муніципальна поліція, яка матиме подвійне підпорядкування: МВС та органам місцевого самоврядування і виконуватиме виключно функції охорони правопорядку та вулиць міст і контролю за благоустроєм.

Будуть ліквідовані всі спеціальні підрозділи. Натомість, з'явиться один, універсальний спеціальний підрозділ швидкого реагування. Пропонується ввести додатково обов'язкове маркування на всіх типах форменого одягу. КМУ розглянув і затвердив проект постанови, яка закріплює порядок ідентифікації працівників органів внутрішніх справ, зокрема – шляхом носіння нагрудного знака. Це дозволить легко ідентифікувати кожного працівника ОВС, який перебуває при виконанні службових обов'язків.

Ця Концепція передбачає впровадження електронного документообігу, проведення часткової демілітаризації ОВС (у пагонах залишаться лише працівники, що виконують практичні функції з протидії злочинності).

Підбір та навчання кадрів здійснюватиметься прозоро, на конкурсній основі з урахуванням думки громадськості та результатів тестування на детекторі брехні. Пріоритет буде надаватися громадянам, що пройшли строкову військову службу. До того ж усі діючі працівники ОВС підлягатимуть тотальній переатестації згідно Закону України «Про очищення влади» від 16.09.2014 № 1682-VII.

Підготовлений робочою групою проект концепції реформування органів внутрішніх справ передбачає, що кінцевою його метою є поетапне перетворення системи МВС України в правоохоронне відомство європейського зразка. Багатофункціональність, демілітаризація і ефективна децентралізація управління мають стати основними ознаками оновленого Міністерства. Функції, окрім правоохоронного спрямування, повинні отримати соціально-сервісний зміст.

Таким чином в Україні розпочата стратегічна реформа міліції. Завдяки їй замість карального органу буде створено сучасне європейське правоохоронне відомство, місія якого – служити та захищати.

Поняття «адміністративна юстиція»: проблема теоретичного визначення

Смолій О.А., студент магістратури навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: викладач кафедри Кулик Т.О.

Створення в Україні адміністративної юстиції неможливо переоцінити. Наявність правил, що враховують специфіку дозволу публічно-правових спорів, не лише стало потужним імпульсом для розвитку науки адміністративного права, а й стимулювало публічну адміністрацію поступово впроваджувати в свою діяльність верховенство права і законність. [5, с.277] Але це не вирішує досі відкрите питання теоретичного осмислення сутності адміністративної юстиції.

Адміністративна юстиція не є новим правовим явищем, проте вже кілька століть ідуть дискусії щодо її поняття та змісту. Неоднозначність у її розумінні пов'язана з наявністю багатьох моделей адміністративної юстиції та відмінністю в її застосуванні. О.Ф.Євтихєєв із цього приводу зазначив: «Поняття адміністративної юстиції та принципи її побудови є найбільш заплутаними та складними в науці буржуазного права»[2, с. 502].

Проблема дослідження теоретичних засад адміністративної юстиції стала предметом наукового аналізу в працях О. В. Кузьменко, Євтихєєва О.Ф., Педько Ю. С., В. К. Колпакова, І. Д. Пастуха, В. Д. Сущенко, В.Ф.Бойко, Ю.П. Битяка, Старилова Ю.Н., Ю.М. Грошевого, О.Ф. Андрійко, В.Б. Авер'янова, І.П. Голосніченко, Є.В. Додіна, Г.О. Мурашина, Г.М.Омельяненко, Н.С. Рудюка, А.О. Селіванова, , Тимченко І.А., Є.В. Фесенко, В.С. Смородинського.

Актуальність запропонованої теми зумовлена необхідністю провести науково-теоретичне дослідження інституту адміністративної юстиції, зокрема дослідження її європейських стандартів та зарубіжного досвіду, що дасть змогу визначити напрями реформування цього правозахисного інструменту під час його інституціоналізації в Україні.

Забезпечення гарантій суб'єктивних прав громадян у відносинах з адміністративними органами є обов'язком правової держави, що зумовлює необхідність створення адміністративної юстиції в Україні, яка б, з одного боку, захищала суб'єктивні права громадян, а з другого - забезпечувала законність діяльності органів державної влади і, таким чином, сприяла зміцненню правопорядку в державі. На думку В.Н.Дурденевського, суб'єктивне право - це «надана об'єктивним правопорядком можливість діяти з метою здійснення тих чи інших людських інтересів» [6, с. 65].

Конституційні традиції та правові системи різних держав характеризуються різними моделями адміністративної юстиції, що пропонують різні форми захисту суб'єктивних прав громадян у державному управлінні. У державах континентального права (Франція, Німеччина, Польща та ін.) ці функції виконують адміністративні суди, до юрисдикції яких відносять розгляд адміністративних справ, де скажником виступає особа приватного права.

У країнах загального права (Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, США та ін.) контроль за адміністративними актами здійснюється суддями загальних судів, до юрисдикції яких відносять питання як приватного, так і публічного права, а віднедавна також спеціально створеними вузькоспеціалізованими адміністративними трибуналами.[7, с. 374]

Кодекс адміністративного судочинства України, що набрав чинності 1 вересня 2005 р. [8, с. 28], законодавчо визначив усі основні принципи адміністративного судочинства, що повною мірою відповідають європейським стандартам адміністративної юстиції.

На сьогодні нема єдиного підходу до визначення поняття адміністративної юстиції. У літературі намітилися три основні тенденції у розумінні адміністративної юстиції. Зокрема:

1) Особливий порядок вирішення адміністративно – правових спорів судами та іншими уповноваженими на те державними органами;

2) Самостійна галузь правосуддя, цілєю якою є вирішення судами спорів між громадянами та органами управління (адміністрацією) або між самими органами управління (тобто адміністративне судочинство);

3) Не тільки особливий вид судочинства, а й система спеціалізованих судових підрозділів, які здійснюють адміністративне судочинство.[12, с. 9]

Сам термін «адміністративна юстиція» внутрішньо суперечливий, тому що поєднує різні за своєю сутністю поняття «адміністрація» і «юстиція». Адміністрація у розумінні діяльності - це управління, допомога (з погляду характеру діяльності), а в організаційному

плані - це виконавчо-розпорядницькі органи державного управління і їх посадові особи. Юстиція - це законність, справедливість, правосуддя, що здійснюється системою судових установ. Між управлінням і правосуддям існують розходження як у самому змісті діяльності, так і в зовнішніх формах її прояву. [13, с. 17]

В.С. Нерсисянц вважає, що «йдеться, по суті, про справедливість, що включає в себе правосуддя (і у вихідному значенні – судження по праву, і в похідному значенні – судове вирішення спору згідно із правом, справедливістю)». Тобто «і за змістом, і за етимологією «justitia» виходить із поняття права (jus), означає наявність у соціальному світі правового начала і виражає його правильність, імперативність і необхідність»[9, с. 11]

У ситуації, яка склалася в умовах адміністративної реформи, неможливо не звернути увагу на деяку теоретичну і практичну складність розмежування таких інститутів адміністративного права, як адміністративна юстиція та адміністративна юрисдикція. Обидва інститути становлять оновлений предмет адміністративного права України і достатньо чітко розрізняються авторами проекту Концепції реформи адміністративного права.

На думку Ю. С. Педько, не можна вказувати на однопорядковість цих інститутів або просто не бачити між ними різниці є помилкою з точки зору врахування принципу розподілу державної влади.[4, с. 18]

Порівнюючи терміни «адміністративна юстиція» та «адміністративна юрисдикція» Н. Ю. Хаманева вказувала, що перший вид діяльності не є аналогією або складовою частиною другого, як і навпаки»[3, с. 48]

Вважаю, що для теоретичного порівняння адміністративної юстиції та адміністративної юрисдикції необхідно з'ясувати, які типи адміністративно-правових відносин регулюються цими інститутами.

Адміністративна юрисдикція – це не тільки вид юрисдикції взагалі, але й складова виконавчо-розпорядчої діяльності органів державного управління, а саме специфічний різновид правоохоронної діяльності. За її допомогою суб'єкт державного управління дає правову оцінку відповідності поведінки об'єкта встановленим правовим вимогам. Така оцінка в необхідних випадках закінчується застосуванням адміністративних санкцій, що, як зазначається, і є адміністративною юрисдикцією [10, с. 33]. Але таке визначення надто звужене. Під адміністративну юрисдикцію в широкому значенні слова підпадають і конкретні випадки розгляду органами управління питань про права, обов'язки або правові інтереси фізичних і юридичних осіб [11, с. 86]. Тобто адміністративно-юрисдикційні правовідносини належать до такого типу адміністративних правовідносин, як правоохоронні, але зауважимо, що в даному випадку перш за все йдеться про охорону права об'єктивного, інакше кажучи, про охорону правового режиму державного управління. Однак необхідно підкреслити, що основну масу серед цих відносин становлять адміністративно-деліктні відносини, які мають свої змістовні особливості.

Що ж до інституту адміністративної юстиції, то він поширюється також на правовідносини правоохоронного плану, але з особливою правозахисною спрямованістю, об'єктом якої виступають суб'єктивні права громадян. Громадяни, будучи безпосередніми суб'єктами правовідносин, що виникають у сфері адміністративної юстиції, реалізують у них своє конституційне право на захист у судовому порядку від сваволі органів, які є носіями публічної влади.

Аналізуючи зазначене, можна зробити висновок про те, що юстиція – це система судових органів, які у визначений законом процесуальній формі здійснюють правосуддя. Право на правосуддя проявляється в межах адміністративно – судочинної юрисдикції і водночас управлінська діяльність публічних органів також проявляється в межах передбаченої законом юрисдикції[1, с. 51]

Інтеграція України в європейський правовий простір вимагає реформування правової, економічної системи та приведення її у відповідність до стандартів європейських інституцій. І можливо, на думку більшості розбіжності в розумінні адміністративної юстиції не є принциповими і можуть бути вирішені шляхом домовленості між науковцями про використання цього поняття в тому чи іншому випадку, все ж, вважаю, що єдина наукова позиція буде вагомим вкладом на шляху до систематизації чинного законодавства та завершення адміністративної та судової реформи в Україні в цілому.

Список використаних джерел:

1. Кузьменко О. В. Адміністративна юстиція в Україні: Навч.. пос. – К.: Атіка, 2007. – 156 с.

2. . Євтихийєв О.Ф. Основы советского административного права // Антологія української юридичної думки: У 6 т. - Т. 5: Поліцейське та адміністративне право / Редкол. Ю.С.Шемчушенко та ін.; Упоряд.: Ю.І.Римаренко, В.Б.Авер'янов, І.Б.Ксенко. - К.: Юрид. кн., 2003. - 600 с.
3. Хаманєва Н. Ю. Защита прав граждан в сфере исполнительной власти. – М., 1997. – С. 131
4. Пєдько Ю. С. Адміністративна юстиція і адміністративна юрисдикція: деякі теоретичні та практичні питання співвідношення // Право України. – 2001. - № 10 – С.72.
5. Курс адміністративного права України: підручник/ В. К. Колпаков, О. В.Кузьменко, І. Д. Пастух, В. Д. Сушенко [та ін.]. – 2-ге видання перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 872с.
6. Старилєв Ю.Н. Административная юстиция: Теория, история, перспективы. - М.: Изд-во «НОРМА», 2001. - 304 с.
7. Дайси А.В. Основы государственного права Англии.: / Дайси А.В. – М.: Книга по требованию, 2011. – 688 с.
8. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / О. М. Пасєнюк (кер. авт. кол.), О. Н. Панченко, В. Б. Авер'янов [та ін.]; за заг. ред. О. М. Пасєнюка. – К.: Юрінком Інтер, 2009. –704 с.
9. Нєрсєсянц В.С. Философия права. Учебник для вузов. – М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА: М, 1998. – С. – 29.
10. Чєстнов И. Л. Универсальны ли права человека(Полемические размышления о Всеобщей декларации прав человека) / И. Л. Чєстнов // Правоведение. – 1999. – № 1. – С. 73–82.
11. Петров Г. И. Советское административное право / Петров Г. И. – Л. ; Изд-во Ленинградского ун-та, 1960. – 420 с.
12. Адміністративна юстиція: європейський досвід і пропозиції для України/ І. Б. Коліушко, Р. О. Куйбіда. – К.: Факт, 2003. – 536 с.
13. Адміністративне судочинство України: підручник / О.М. Пасєнюк (кер. Авт.. кол.), О. Н. Панченко, В. Б. Авер'янов [та ін.] за заг. ред. О. М. Пасєнюка. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 672 с.

Роль місцевого самоврядування в процесах становлення громадянського суспільства і демократизації України

Фурманович С.О., студент магістратури навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Галай В.О., доцент кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС, кандидат юридичних наук

Місцеве самоврядування є сполучною ланкою між громадянським суспільством і державою, де сходяться інтереси місцевих співтовариств, громадянина, держави. Маючи можливості гармонізації взаємовідносин між ними, зміцнення соціальних зв'язків, місцеве самоврядування розширює суб'єктів політичної влади й одночасно обмежує останню, тим самим сприяючи розвитку свободи індивідуума [1, с.18].

З погляду О.Ю. Тодики, місцеве самоврядування відіграє особливу роль у становленні громадянського суспільства в Україні, будучи при цьому одночасно і механізмом його формування, і його невід'ємною частиною [2, с.49].

Сила місцевого самоврядування полягає передусім у тому, що воно ініціює рух України до демократії «знизу». Через нього громадяни приходять до розуміння того, що демократія – це особиста участь кожного у справах і турботах свого соціуму, а не набір формальних виборчих процедур [3, с.52].

Зміцнення місцевого самоврядування підвищує громадянську активність і суспільну відповідальність громадян, створює сприятливі умови для позитивного впливу кожного з членів територіальної громади на прийняття управлінських рішень стосовно соціально-економічного розвитку територій шляхом більш широкої і активної їх участі в демократичних процесах суспільного й економічного життя.

Україна здійснює складний демократичний перехід до політично організованого, відповідального суспільства нової якості, в якому поступово підвищується рівень ділової активності та політичної участі громадян, забезпечення їхніх прав і свобод, формується нова структура соціального простору [4, с.40].

Прогресивний розвиток місцевого самоврядування, яке має дедалі активніше укріплювати позиції щодо узгодження інтересів громад і державних інституцій визначається обов'язковою умовою поглиблення тенденцій демократизації суспільства та складає підвалини повноцінного розвитку держави.

Здійснення демократичних перетворень неможливе без дотримання діалектики рівноваги між демократизацією держави і демократичними перетвореннями суспільного характеру. Їх можна забезпечити в рамках громадських організацій, що функціонують на засадах самоуправління й саморегуляції. Діалектика цих взаємовідносин органічно

пов'язана, коли йдеться про формування дотичного структурного балансування, що дало б змогу урівноважити діяльність державних структур, систему органів самоврядування і широко розгалужену систему інститутів громадянського суспільства [5, с.22].

Таке дотичне структурування перетворює органи самоврядування на важливих координаторів місцевого розвитку й дає їм можливість розв'язувати безліч проблем місцевого значення не за рахунок надання оплатних послуг, а шляхом залучення широких верств населення. Це дасть змогу, з одного боку, перетворити громадянське суспільство на суспільство активних громадян, з другого боку – є відповідно новим способом вияву взаємодії влади й суспільства, інституції якого можуть співпрацювати, а в разі потреби й протистояти одна одній, захищаючи інтереси відповідних верств населення [6, с.23].

Отже, громадянське суспільство є конкретним засобом інституалізації демократії та сферою для добровільного об'єднання громадян з метою реалізації їхніх інтересів. Місцеве самоврядування у такому випадку набуває іншого рольового статусу, а саме - з виконавця державно-владного замовлення надання відповідних послуг самоврядні осередки стають організаторами відповідної управлінської системи, що розв'язує проблеми місцевого значення через громадські структури. Саме в такий спосіб діють структури місцевої демократії у розвинених країнах світу.

Список використаних джерел:

1. Камінська Н.В. Місцеве самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз: навч. посіб. - К: КНТ, 2010. - 232 с.
2. Тодика О.Ю. Проблеми реалізації органами місцевого самоврядування своїх повноважень в аспекті здійснення народовладдя / О. Ю. Тодика // Держ. будівництво та місцеве само-врядування: зб. наук. пр. – Х.: Право, 2004. – № 7. – С. 49–61.
3. Поживанов М.О. Українські вектори місцевого самоврядування. – К.: Альтерпрес, 2004. – 368 с.
4. Пухкал О. Г. Пошук природного шляху розвитку громадянського суспільства – імператив новітньої української держави / О. Г. Пухкал // Теорія та практика державного управління. - 2012. - Вип. 4. - С. 40-46. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Trpu_2012_4_8.pdf
5. Громадянське суспільство в сучасній Україні: специфіка становлення, тенденції розвитку / За заг. ред. Ф. М. Рудича. – К.: Парламентське вид-во, 2006. – 412 с.
6. Бондар О. Місце та роль інституту самоврядування в структурах громадянського суспільства [Текст] / О. Бондар, А. Шаповалова // Віче : Теоретичний і громадсько-політичний журнал. - 2009. - N 17. - С. 22-24.

Актуальні напрями удосконалення міліцейської реформи

Бакал А.А., студент 1-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент **Мозоль Н.І.**

Як зазначено в 1 ст. нормативно-правового регулювання «Діяльність судових і правоохоронних органів України»: «Міліція в Україні - державний озброєний орган виконавчої влади, який захищає життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань» [1; ст.26]. «Діяльність міліції будується на принципах законності, гуманізму, поваги до особи, соціальної справедливості, взаємодії з трудовими колективами, громадськими організаціями й населенням» [2. ст. 14].

Найважливішими завданнями міліції є: забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів;- Попередження злочинів, правопорушень та їх припинення; - Охорона і забезпечення громадського порядку; - Виявлення і розкриття злочинів, розшук осіб які їх вчинили; - Забезпечення безпеки дорожнього руху; - Захист власності від злочинних посягань; - Виконання кримінальних покарань і адміністративних стягнень; - Участь у наданні соціальної та правової допомоги громадянам, сприяння у межах своєї компетенції державним органам, підприємствам, установам і організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків. Міліція є складовою частиною органів внутрішніх справ, тому у своїй діяльності вона підпорядковується МВС України.

Правовою основою діяльності міліції є: Конституція України, законодавчі акти України, постанови Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні акти МВС України, Загальна декларація прав людини, міжнародні правові норми, ратифіковані в установленому порядку. Центральне місце в системі правових актів, що регулюють діяльність міліції, посідає Закон України «Про міліцію» від 20 грудня 1990 року [3 ст. 28].

І нещодавно, а саме 22 жовтня Кабінет Міністрів України (КМУ) затвердив два

документи, які визначають основні положення реформи Міністерства внутрішніх Справ України: Концепцію і Стратегію. Крім того, Кабінет Міністрів затвердив ще три нормативних акти, які поклали початок втіленню в життя положень Концепції реформи МВС.

Зокрема, уряд затвердив проект Закону України, який врегулює питання можливості ліквідації низки підрозділів МВС: ГУБОЗ, транспортної та ветеринарної міліції тощо.

КМУ також розглянув і затвердив проект постанови, яка закріплює порядок ідентифікації працівників органів внутрішніх справ, зокрема – шляхом носіння нагрудного знака. Це дозволить легко ідентифікувати кожного працівника органів внутрішніх справ, який перебуває при виконанні службових обов'язків, йдеться в повідомленні прес-служби МВС.

Також було затверджене розпорядження Кабінету Міністрів України щодо позбавлення підрозділів ДАІ функцій із надання адміністративних послуг, запровадження автоматичної фіксації порушень правил дорожнього руху, надання патрульній службі міліції повноважень державної автомобільної інспекції із забезпечення безпеки дорожнього руху в населених пунктах. Цим нормативним актом передбачено проведення експерименту на базі ДАІ м. Хмельницький. У рамках експерименту відбудеться об'єднання сил підрозділів ДАІ та патрульної служби в єдиний підрозділ.

Окрім цього, цей нормативний акт визначає завдання для МВС із підготовки законодавчої бази для цього об'єднання по всій Україні.

Після доопрацювання вищевказані нормативні акти будуть подані на підпис прем'єр-міністрові України.

«Таким чином в Україні розпочато стратегічну реформу міліції. Завдяки їй замість карального органу буде створено сучасне європейське правоохоронне відомство, місія якого – служити та захищати», - резюмували в МВС.

На думку керівника Експертної ради при МВС Євгена Захарова, відомство не може бути реформоване окремо від інших правоохоронних структур. Про це правозахисник заявив під час розширеного засідання колегії МВС, яке відбулося 22 жовтня.

Захаров зазначив, що експерти розробили Стратегію розвитку органів внутрішніх справ. На її основі побудовано Концепцію, яка містить низку першочергових кроків в напрямку реформування МВС.

Концепція покликана відкинути все непотрібне, а також взяти все найбільш корисне для МВС.

У прес-службі МВС повідомили, що Стратегія реформування міністерства обговорювалася в експертних середовищах, а також у відкритому доступі на декількох сайтах та в соціальних мережах. Участь у роботі над Стратегією взяли іноземні експерти: представники Консультативної місії Євросоюзу, Офісу зв'язку НАТО в Україні, ОБСЄ, Ради Європи. Загалом Стратегія розвитку органів внутрішніх справ отримала схвалення в усіх середовищах, в тому числі – на міжнародному рівні. Після цього на її основі було створено Концепцію реформування МВС.

Захаров висловив сподівання, що виконання заходів, передбачених стратегією, буде успішним.

«Сьогодні ми маємо результат, який маємо. На мою думку, його можна вважати позитивним», – зазначив Євген Захаров.

Його підтримали іноземні експерти – представники оперативного штабу Місії ЄС в Україні, Офісу зв'язку НАТО в Україні та Місії ЄС з питань МВС.

Євген Захаров висловив сподівання, що Стратегія та Концепція почнуть працювати ще в цьому році, якщо Парламент схвалить відповідні законопроекти. Крім того, сьогоднішній день можна вважати святом, оскільки роботу над документами, над якими півроку працювали експерти, нарешті завершено.

«Ці документи є добрими. На їх основі можна справді реформувати міліцію, перетворити її на поліцію, можна реформувати МВС в іншу систему», – наголосив керівник Експертної ради МВС.

Міністр внутрішніх справ України представив проект реформи МВС, і 22 жовтня, відбулася розширена колегія МВС за участі голови Верховної Ради України Олександра Турчинова, на якій той повідомив, що кадровий склад МВС оновлять за рахунок бійців антитерористичної операції.

Починаючи з середини 90-х років в МВС було здійснено кілька спроб реформування, але правоохоронну систему європейського зразка ми так і не отримали. За всі роки незалежності нам так і не вдалося зруйнувати стару систему та створити нову. Ключовими

для реформ є якісні законодавчі зрушення - тому вони мають йти попереду будь яких змін. Чи можна реформувати систему МВС, не розуміючи, що сьогодні необхідні кардинальні зміни у кримінально-процесуальному законодавстві? Сьогодні кримінально-процесуальне законодавство захищає у першу чергу злочинців, а не потерпілих від злочину законослухняних громадян. У цьому сенсі діяльність правоохоронних органів слід розвернути на 180 градусів - від карально-репресивних функцій до впровадження так званих сервісних послуг. Нинішній міністр внутрішніх справ України Арсен Аваков пообіцяв довести цю справу до кінця. «Правоохоронна система в країні потребує радикальних, серйозних змін. В судах, СБУ, прокуратурі, МВС - проблеми з ключовими функціями. Треба змінювати ситуацію. І відкладати не можна, навіть з оглядкою на війну.

Список використаних джерел:

1. Діяльність судових і правоохоронних органів України: нормативно-правове регулювання/Роїна О.М. – К.:Видавничий дім «Скіф», КНТ, 2008.- 352 с.

2. Суд та інші правоохоронні органи. Правоохоронна діяльність. — К.: Атіка, 2000.

Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: Навчальний посібник / В.С. Ковальський (керівник авт. колективу), В.Т. Білоус, С.Е. Демський та ін.; Віда. ред. Я. Кондратьєв. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 320 с. - Правоохранительные органы

Проблеми реформування трудового законодавства України в сучасних умовах її розвитку

Южека Р.С., студент 2-го курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент **Золотухіна Л.О.**

Із проголошенням нашої держави незалежної та з прийняттям 28 червня 1996 року Конституції України, якою країна визнана правовою та соціальною державою, а людина – найвищою її соціальною цінністю, постало нагальне питання реформування правової системи загалом і трудового права як частини цієї системи зокрема. Крім того, Конституція визнала за державою обов'язок захисту прав усіх суб'єктів права власності.

Чинний Кодекс законів про працю, який дістався нам у спадок від колишньої радянської системи, був, на час його прийняття, покликаний захищати суспільну (державну, радянську, колгоспно-кооперативну) власність, а звідси і роботодавця, а не людину. Через те у його нормах детально регулюються відносини щодо матеріальної відповідальності працівників, випадки ж матеріальної відповідальності роботодавця розкидані по всьому нормативному акту.

Однією із важливих галузей права і законодавства, яка входить до складу правової системи України, є трудове право. Воно є однією з провідних галузей у системі права, яка нарівні з іншими галузями перебуває в стадії реформування під впливом соціально-економічних відносин, що змінюються. У сучасних умовах надзвичайно актуальною є проблема з'ясування тенденцій та закономірностей розвитку трудового права у контексті взаємозв'язку наукових здобутків цієї галузі та розвитку трудового законодавства України.

Свого часу проблеми становлення та розвитку науки трудового права досліджували З.К. Симорот [1], А.Р. Мацюк [2], В.І. Прокопенко [3] та ін.

У сучасних умовах надзвичайно актуальною є проблема з'ясування тенденцій та закономірностей розвитку трудового права у контексті взаємозв'язку наукових здобутків цієї галузі та розвитку трудового законодавства України.

Реформування трудового законодавства потребує не удосконалення чи уточнення окремих норм, а розробки нових концептуальних підходів щодо правового регулювання трудових відносин.

Сьогодні трудове право є інструментом впливу на всі рівні економічного розвитку, що значно розширює його соціальне призначення і визначає його місце в правовій системі. Поступово скорочуються авторитарні методи регулювання трудових відносин внаслідок інтенсивного розвитку форм і механізмів соціального партнерства, а також автономних локальних нормативних актів.

З утворенням Української держави, появою та розвитком ринкової економіки, науці трудового права довелося швидко і кардинально змінювати свою спрямованість. Цей процес відбувається повільно і болісно. До цього часу наука трудового права не сформувала основоположних засад своєї галузі.

Таке гальмування розвитку пояснюється головно незацікавленістю політичного керів-

ництва проблемами трудових відносин. Про це свідчить хоча б кількість законопроектів трудового кодексу, які подані на розгляд у комітети Верховної Ради України [4].

Перед наукою трудового права з'явилися нові проблеми, породжені сучасними умовами суспільного розвитку, а також необхідністю гармонізації трудового законодавства України з міжнародними стандартами у сфері праці. Тому на сучасному етапі можна виділити такі найважливіші проблеми, що стоять перед трудовим правом України:

- здійснення нормотворчої діяльності в сучасних умовах розвитку держави і суспільства з врахуванням глобалізації економічних відносин;
- розробка сучасних підходів до правового регулювання суспільних відносин у сфері праці, гармонізованих до європейських стандартів;
- реалізація соціально-правового захисту трудових прав працівників в умовах ринкової економіки.

При цьому слід враховувати, що чинне законодавство про працю суттєво застаріло та вимагає істотного оновлення. Оскільки воно було прийнято в умовах безроздільного панування однієї форми власності – державної, планового ведення господарства і жорсткої державної централізованої регламентації трудових відносин. У таких умовах законодавство потребує не часткових змін, а кодифікації.

Генеральним напрямом кодифікації трудового законодавства України має бути лібералізація правового регулювання трудових відносин. Слід переходити від жорсткого державного регулювання до договірному регулюванню на національному, галузевому, регіональному та локальних рівнях.

Одним із завдань здійснення кодифікації трудового законодавства є зведення до мінімуму регулювання трудових відносин підзаконними актами, які повинні прийматися лише на виконання законів. Вони не повинні і не можуть встановлювати нових обов'язків працівників, зменшувати права, передбачені законом.

Отже, чинний кодекс законів про працю України, прийнятий ще у 1971 році, та окремі нормативно-правові акти не в повній мірі регулюють трудові відносини працівників. Тому в Україні сформувався певна тенденція посягання цивільного права щодо врегулювання тих трудових відносин, що не врегульовані трудовим законодавством. Так, відповідно до ч.1 ст.9 ЦК України, який був прийнятий ще у 2003 році, положення даного Кодексу застосовуються до трудових відносин, якщо вони не врегульовані іншими актами законодавства. До регулювання відносин, які виникають при використанні найманої праці норми ЦК застосовуються субсидіарно. Але, як відомо ЦК України не є джерелом трудового права. Таким чином, основним завданням, що стоїть перед суспільством, є підняття значення Трудового кодексу, який повинен регулювати всі трудові та тісно пов'язані з ними відносини, враховувати їх особливості та вказувати сферу дії трудового законодавства.

Список використаних джерел:

1. Симорот З.К. Проблемы укрепления социальной справедливости в трудовых правоотношениях. К.: Наук.думка, 1993.
2. Мацюк А.Р. Трудовые правоотношения развитого социалистического общества. – К.: Наук.думка, 1984.
3. Прокопенко В.І. Трудовое право. – К.: Політвидав, 1966
4. Законопроект Трудового кодексу України, підготовлений до другого читання станом на 10.12.2009 р.

Проблема реалізації та дієвості Конституції України

Вайдалович О.Ф., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент **Пустовіт Ж.М.**

Відзначимо, що ми не випадково розмежуємо поняття «реалізація Конституції» та «дієвість». Як відомо, у багатьох випадках, в юридичній літературі ці два терміни вживаються як синоніми, але, при цьому, ми повинні мати на увазі, що між ними є й змістовна різниця. На що й хотілося б звернути увагу [2,3].

Справа в тому, що Конституція діє протягом усього часу, поки вона має чинність. Це – постійний фактор державно-правового впливу на розвиток суспільства і держави. Що ж торкається реалізації Конституції, то цим поняттям охоплюється система заходів, спрямованих на перетворення в життя чинної Конституції. При цьому мова йде про систематичну, постійну, цілеспрямовану діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, громадян та їх об'єднань[3].

Відзначимо, однак, що безпосередня дія Конституції майже не сприймається

практикою. У практичній діяльності випадки вирішення конкретних справ з посиланням на Конституцію зустрічаються вкрай рідко [2].

Прийняття Конституції України 1996 року було надзвичайною подією у житті українського суспільства, яка засвідчила етап розвитку демократії, дала могутній імпульс для становлення української державності [3].

Усім відомий факт доволі високої оцінки Конституції України міжнародними експертами, які мали можливість спостерігати та брати участь у роботі над різними проектами Конституції, що розроблялись протягом 1993 – 1996 рр. Так само не викликає сумніву високий гуманістичний та демократичний потенціал нашої Конституції, адже вона містить норми й положення, які проголошують стандарти такого рівня, що далеко не завжди зустрічаються в конституціях високорозвинених демократичних держав. Тож чи дійсно нам варто зараз замислюватись над питаннями реалізації Конституції України та її принципів? На жаль, відповідь є очевидною і невтішною одночасно [7].

На сучасному етапі розвитку конституціоналізму в Україні стало відчутним те, що вирішальним для успішного розвитку держави є не лише якісний демократичний зміст Конституції, а й практична дієвість Основного Закону держави. Зокрема, закріплених нею принципів, таких як верховенство права, законність, пріоритет прав людини, поділ влади тощо [1, с.28]. У цьому сенсі доречно згадати видатного вітчизняного юриста, першого Голову Конституційного Суду України, професора Леоніда Петровича Юзькова, який зауважував, що завданням сучасної держави є своєрідне переплавлення формальної Конституції на реальну. Тобто утверджені та зафіксовані на найвищому правовому рівні положення повинні одночасно виступати не лише відбитком певного типу суспільних відносин, а й спрямовувати розвиток, сприяти утвердженню проголошених ідей, положень і принципів [10].

Аналіз українських політико-правових процесів показує, що однією з головних причин політичних криз, які пережила та переживає наша країна є не стільки недоліки тексту Конституції України, скільки відсутність належної політико-правової культури, поваги до Основного Закону, несприйняття владою принципу верховенства права, що означає, зокрема, необхідність при застосуванні норм права та їх тлумаченні керуватися в першу чергу інтересами людини і суспільства, а не чиновника, партії чи держави. Закономірним результатом цього є порушення положень Конституції [10].

Очевидно, що однією з умов реалізації Конституції є гарантування, з одного боку, відповідного статусу Конституції як Основного Закону та акта прямої дії, забезпечення правової охорони Конституції, а з іншого – культивування в самому суспільному середовищі таких цінностей, як право, справедливість, повага до закону і Конституції, при постійному якісному підвищенні рівня правової культури громадян [5].

Однак поряд з цим не можна не визнати, що одну з головних ролей у процесі реалізації Конституції - відіграють ті специфічні правові та державно-політичні інститути, які покликані сприяти підтвердженню правового статусу Конституції.

Основні, на мою думку, найбільш значущі проблеми реалізації Конституції України [9]:

- 1) ізоляція конституційних норм;
- 2) маніпуляція Конституцією;
- 3) нехтування її фундаментальними принципами (при цьому маємо на увазі не суспільство, не окремих громадян чи їх об'єднання, а, в першу чергу, державу та державну владу).

Ізоляція конституційних норм. З суто нормативної точки зору про свідомі спроби ізолювати Конституцію України свідчить хоча б той факт, що з майже 50 необхідних конституційних законів, за станом на середину 2006 р., було прийнято менш ніж половину, і це не враховуючи тих змін, які передбачаються конституційною реформою. Чи є описана ситуація прийнятною з точки зору нормального громадянина? Очевидно, що ні, оскільки за таких умов стає можливим «ізолювати» Конституцію, коли з причини відсутності відповідних конституційних законів її норми стають неможливими для практичної імплементації [7, с.25].

Маніпуляція Конституцією. Суть полягає в тому, що доволі часто протягом останніх десяти років ми ставали свідками того, що сама Конституція сприймалась як розмінна монета у великій політичній грі, коли згадування про неї диктувались виключно непомірним бажанням політичних еліт поставити собі на послуги не лише економіку країни, її матеріальні, природні, інтелектуальні ресурси, а й усю правову систему [4].

Третьою і чи не найбільш небезпечною загрозою Конституції є нехтування нею. Знову

таки, говоримо, насамперед, про державу та її органи, коли вони відмовляються виконувати прямо передбачені Конституцією норми, залишають за собою право на власний розсуд вирішувати, вчиняти певні дії чи ні, або, діючи всупереч Конституції, намагаються, по суті, змінити її норми через власну підзаконну нормотворчість [9].

Таким чином, першим кроком на шляху до реалізації принципів і положень Конституції України має стати послідовна, але швидка боротьба з трьома названими вище небезпеками. В рамках нинішніх подій в Україні ця тема є дуже актуальною [6]. Тому, можна сказати, що це є боротьба за наше власне майбутнє, нашу долю, за те, щоб, нарешті, припинити тільки претендувати на те, щоб бути Європою, а натомість стати нею [8].

Список використаних джерел:

1. Аблязов Д. Принцип верховенства Конституції і позитивне законодавство //Юридична Україна. -2006. -№5. -С. 28
2. Базилевич С.Е.Поняття та суть конституції // Степан Базилевич (1898-1987). Життя та науково-педагогічна діяльність. Спогади. Вибрані статті. –Львів, 1998.
3. Бориславський Л. Деякі теоретичні і практичні питання реалізації Конституції України // Інтернет-видання «Юриспруденція онлайн». -2003.
4. Бориславська О.М. Проблеми теорії конституції та конституціоналізму.-2012.
5. Годованець В. Ф. // Конституційне право України: Навч. посіб. - К.: МАУП, 2005.- С.29.
6. Конституція України: проблеми реалізації та шляхи вдосконалення в контексті трансформаційного переходу до демократії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3038>
7. Кравченко В. В. Конституційне право України: Навчальний посібник.-Вид. 3-тє, виправл. та доповн.-К.: Атіка, 2004.- С. 134.
8. Модернізація держави як конституціоналізм у дії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://www.viche.info/journal/4057/>
9. Проблеми реалізації чинної Конституції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://mydisser.com/en/catalog/view/6/344/3757.html>
10. Проблеми дієвості Конституції України та удосконалення її змісту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://www.parlament.org.ua/upload/docs/statKUkoliush.doc.pdf>

Теоретико-правовий аспект державної правової реформи в Україні: до питання реформування виборчого права в Україні

Валова А.В., студент 1-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук **Лазаренко Л.А.**

Вибори – це одна з пріоритетних та найбільш дієвих форм безпосередньої демократії, і одночасно – показник рівня розвитку демократії, громадянського суспільства, правової держави, прав і свобод людини і громадянина.

Завдяки виборам забезпечується відтворення та оновлення державної та місцевої влади на демократичних засадах, відповідно до найбільш значимих політичних інтересів, які формуються у громадянському суспільстві.

Сутність та призначення виборів містить два аспекти: по-перше, вибори – це процес прийняття політико-правових рішень, суб'єктом яких є суспільство, в особі дієздатних громадян, а об'єктом – державна влада; по-друге, вибори – це засіб публічного політичного відтворення самої держави, в ході якого відбувається соціальна ротація або перерозподіл законодавчих та урядових функцій і повноважень.

Метою проведення правової реформи, зокрема реформи виборчого права є побудова в Україні демократичної правової держави, організація і функціонування якої мають забезпечити суверенітет народу. Необхідність дослідження виборчого законодавства України, його теоретичних основ, проблем його вдосконалення та практики застосування безпосередньо впливає з проголошення України Конституцією України суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою.

Основою будь-якої демократичної держави є народовладдя. Тому забезпечення принципів народовладдя, розкриття його потенціалу, пріоритет прав людини і громадянина, реформування держави на загальновідомих світових ідеях конституціоналізму - є одними з найактуальніших питань.

Потрібно вказати на ряд проблем, які безпосередньо пов'язані з регулюванням суспільних відносин, що становлять конституційні засади і принципи інституту виборів представницьких органів державної влади і місцевого самоврядування.

Протягом тривалого часу проблеми функціонування виборчої системи сприймалися

виключно як технічні або такі, що мають переважно «інструментальний характер» стосовно такого фундаментального для будь-якої демократичної держави інституту, як вибори. Через це проблематика застосування та розвитку виборчої системи України часто опинялася на своєрідному краю наукових досліджень.

Відомо, що за роки незалежності України процедура виборів зазнавала радикальних змін. Це стосувалося обрання як Президента України і народних депутатів до Верховної Ради України, так і виборів до Верховної Ради АРК, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів. Вибори проводилися за мажоритарною системою, за змішаною системою, на пропорційній основі за закритими партійними списками. Ці виборчі системи випробовувалися у найпростіших їх варіантах та змінювалися, як правило, напередодні виборів, підлаштовуючись не стільки під оптимальне забезпечення виборчих прав громадян, скільки під кон'юктурні інтереси політичних сил, що знаходилися при владі. Тому висловлювалося чимало критичних аргументів щодо кожної із застосованих і апробованих в Україні виборчих систем як на загальнонаціональному так і на місцевому рівні.

Ще однією проблемою, яка гальмує виборчий процес і подальший демократичний розвиток суспільства, є чинне парламентське законодавство. Адже до недоліків закритої пропорційності виборчої системи додалися проблеми мажоритарної виборчої системи. Потрібно зазначити, що в європейських країнах це питання вирішено закріпленням механізмом персоніфікації пропорційної або змішаної виборчої системи.

Відсутній єдиний понятійний апарат, що не дає змоги ефективно застосовувати норми законів, зокрема, про правову відповідальність за порушення виборчого законодавства, про оскарження порушень тощо.

Отже, стає зрозумілим, що процес модернізації Конституційної України актуалізує проблему удосконалення виборчої системи в Україні та питання доцільності фіксації її основних характеристик на найвищому юридичному рівні – на рівні Конституції як Основного Закону. Пошук оптимальної для сучасних історичних, політичних, моральних і соціоментальних реалій України виборчої системи необхідно продовжувати. Але хотілося б, щоб цей пошук здійснювався не під диктат парламентської більшості, а на основі діалогу у парламенті та виробленні узгодженого, консенсуального рішення у цьому складному питанні.

Реформування виборчої системи на наш погляд повинно стосуватися:

- можливості забезпечення стабільності виборчого законодавства. На сьогодні Комісією з питань реалізації народовладдя запропоновано встановити на рівні Конституції мораторій на прийняття нових і внесення змін до існуючих виборчих законів за відповідний час до дня проведення чергових виборів, а також надання статусу конституційного закону актам про вибори (адже в Україні досі відсутній такий тип нормативних актів);

- узгодженні всіх положень Конституції України, в яких визначено правові основи і принципи щодо порядку проведення виборів. При цьому доцільно передбачити статус виборів як однієї з пріоритетних форм впливу громадянського суспільства на формування і подальше функціонування державної влади;

- вирішенні питання недосконалості конституювання виборчих прав шляхом удосконалення конституційних засад виборчого права, що дозволить у майбутньому запобігти нарікань щодо демократичності проведення виборів;

- необхідності запровадження пропорційної системи з відкритими списками, за якою остаточний порядок кандидатів, в якому вони отримують мандати, визначається в кінцевому підсумку кількістю (відсотком) голосів, отриманих кожним депутатом. І хоча така система також має певні технологічні недоліки, у нинішніх конкретно-історичних умовах вона є найдоцільнішою для України;

- доповненні норм щодо конституційної регламентації пасивного виборчого права – неможливості балотуватися на виборах певним категоріям посадових осіб (судді, прокурори, слідчі, військовослужбовці), якщо вони попередньо не були звільнені з посади або служби;

- підняття питання про циклічність виборів, в контексті поєднання виборів парламенту та президента в межах короткого періоду часу, що буде сприяти формуванню і реалізації державної політики на основі об'єднання електоральної хвилі.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 №254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141)

2. Ключковський Ю., Основні положення проекту виборчого кодексу України. — Вибори та демократія. – 2010. - № 2–3 (24–25), С. 136–137.
3. Козюбра М. Втиборча система України в контексті вимог верховенства права // Право України. – 2013. - №5, С. 86 – 93.
4. Лавринович О. В. Виборче законодавство України та проблеми його вдосконалення: Автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, 2001.
5. Погорілко В. Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України. - К, 2011.
6. Ставнійчук М. Вибори як ключовий інститут демократичного конституційного ладу сучасної України // Право України. – 2013. – 5, С.18-29.

Загальноправова характеристика нового Закону України «Про вищу освіту»

Василенко С.В., студента 1-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент **Мозоль Н.І.**

1 липня 2014 Верховна Рада України прийняла Закон України «Про вищу освіту», і через місяць Президент Петро Порошенко підписав цю нову редакцію закону. Вступив він у силу тільки 6 вересня 2014.

Цей законопроект «Про вищу освіту» був розроблений ще в 2012 році робочою групою, яку тоді очолював ректор Національного технічного університету України «КПІ» Михайл Згуровський, він же й є головним автором нового закону «Про вищу освіту» (він розроблявся 3 роки). Автори закону спиралися на публічні обговорення та на велику кількість зауважень з боку загалу.

В основі закону, який у роздрукованому вигляді має понад 100 сторінок - ідея університетської автономії в академічній, організаційній та фінансовій сферах.

Серед нововведень – створення незалежного громадського органу, який наглядатиме за якістю освіти, прозоріші вибори ректорів, дозвіл університетам мати власні рахунки в банках замість казначейства і складати власні навчальні програми.

Законодавці також прописали суворішу боротьбу з плагіатом, вирішили остаточно перейти на міжнародну систему вчених ступенів, заохотили дослідницьку діяльність вишів та зменшили навантаження на викладачів і студентів.

За плагіат, виявлений у захищеній дисертації чи науковій доповіді, можуть скасувати науковий ступінь та диплом.

Усі вищі навчальні заклади отримають право остаточного присудження наукових ступенів.

Буде створено електронний реєстр документів про вищу освіту, до якого матимуть доступ фізичні особи та організації.

Зменшено навантаження на студентів – кількість годин в одному кредиті зменшили з 36 до 30.

«Богослов'я» мають виділити в окрему галузь знань.

З часом студентська стипендія має зрости до прожиткового мінімуму (1176 грн станом на 2014 рік).

Право розпоряджатися власними грошми для державних вишів – одна з головних новацій закону.

Закон також знімає деякі мита та податки і легалізує фонди сталого розвитку, «такі собі гарантійні фінансові подушки, котрі є у багатьох потужних американських університетах».

Ще одна очікувана зміна - у вересні 2015 року в Україні мають створити Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти.

За задумом авторів закону, цей колегіальний орган має контролювати те, як університети дотримуються визначених державою стандартів освіти. Раніше це робила сама держава. До складу агенції мають увійти 25 членів, серед яких немає місць для урядовців: представники самих вишів усіх форм власності, делегати від НАНУ, представники студентів та працедавців. Присутність в агенції працедавців прив'яже освіту до ринку праці.

Також серед повноважень Нацагентства – погоджувати освітні стандарти, розроблені Міносвіти, акредитовувати освітні програми для університетів і проводити експертизу при видаванні ліцензій вишам.

Зміни стосуватимуться і процедури обирання ректорів. Тепер у виборах братимуть участь усі викладачі та дещо більша, ніж раніше, частка студентів - не менше 15% від усіх виборців.

При цьому ректори, декани і завідувачі кафедрами зможуть перебувати на посаді не більше двох термінів поспіль по п'ять років.

Закон також поетапно скасовує такі вчені ступені, як молодший спеціаліст та кандидат наук, натомість запроваджує такі сходинки в освітній ієрархії: молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії (PhD), доктор наук. Той, хто вже має диплом спеціаліста, прирівнюється тепер до магістра, а молодшого спеціаліста – до молодшого бакалавра.

Нові наукові ступені:

Молодший бакалавр — 2 роки навчання.

Бакалавр — 4 роки навчання.

Магістр — 5-6 років навчання.

Доктори філософії та наук — 8-10 років навчання.

Закон також дає право українським вишам остаточно визнавати закордонні дипломи та наукові ступені. «В першу чергу, ця новина втішить українців, які не повертались на батьківщину саме через те, що їхній закордонний науковий ступінь потрібно було ще раз підтверджувати», - пише Інна Совсун, перша заступниця міністра освіти.

Нові правила стосуватимуться і державних замовлень. Від 2016 року держзамовлення даватимуть вишам на основі їхнього рейтингу, укладеному незалежними громадськими установами. В уряді очікують, що це посилить конкуренцію між вишами.

Закон «Про вищу освіту» дозволить вишам через окремий конкурс отримати від Кабміну новий офіційний статус «дослідницького». Окрім інших переваг, це дає університетові додатково мінімум 25% державного

фінансування на суто наукову діяльність. Витратити ці гроші є на що.

Природничо-математичний напрямок вишу, підготовка кадрів і наукових досліджень потребують величезних вкладень. Серед інших новацій - норма про максимальне навантаження для викладачів на рівні 600 годин на рік замість 900, як було досі. Для цього деяким вишам потрібно швидко внести зміни у навчальні програми, заохочуючи студентів до самостійної роботи.

Отже, новий Закон визначає концептуальні засади модернізації вищої освіти, що відповідають цілям і завданням освітніх Програм ЄС Темпус та Еразмус: інтеграція вищої освіти України до Європейського простору вищої освіти шляхом реалізації положень та принципів Болонського процесу; трициклова структура вищої освіти; забезпечення якості вищої освіти і науки шляхом розвитку незалежної системи забезпечення якості вищої освіти; академічна мобільність; інтеграція освіти, науки та інновації; академічна, кадрова, організаційна та фінансово-економічна автономія вищих навчальних закладів; співпраця вищих навчальних закладів та бізнесу.

У законі багато прогресивних норм, які враховують інтереси всіх сторін навчального процесу. З прийняттям демократичного, проєвропейського та системного закону розпочинається нова віха розвитку української вищої освіти.

Проблема реалізації прав людини в Україні

Герасимчук В.Ю., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент **Пустовіт Ж.М.**

Питання прав людини є найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики всіх світових держав. Забезпечення прав і свобод людини, їх практична реалізація є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави і суспільства в цілому. Процес суспільної діяльності людини значною мірою залежить від обсягу прав і свобод, які визначають її соціальні можливості, характер життєдіяльності, систему зв'язків людей у суспільстві. Тому питання про права людини завжди були актуальними як в політичній боротьбі за володіння цими правами, так і в розширенні їх сфери та визначення становища людини у суспільстві.

В українській правовій літературі увагу проблемі прав людини приділяють Скакун О.Ф., Ільченко І., Калініченко О., Оніщук М., Максимов С., Рабінович П., Ярошевська Т. та ін.

Права людини – це соціальна спроможність людини вільно діяти, самостійно обирати вид та міру своєї поведінки з метою задоволення своїх різнобічних матеріальних та духовних потреб шляхом користування певними соціальними благами в межах, визначених законодавчими актами [3, с.132-136].

Захист прав людини є одним із головних завдань міжнародної спільноти. Тому в цій галузі існує близько 300 декларацій, конвенцій, хартій, у різний час створених і визначених світовим співтовариством.

Цей процес набув особливої інтенсивності після закінчення Другої світової війни, створення Організації Об'єднаних Націй, інших демократичних міжнародних інституцій. І нині одним із найважливіших міжнародних актів із захисту прав людини і громадянина є Загальна декларація прав людини.

Вона стала першим документом універсального характеру, який на міжнародному рівні проголосив основні громадянські, політичні, соціально-економічні та культурні права. Багато держав світу, зокрема Україна, вмістили посилання на Загальну декларацію прав людини або її положення у свої конституційні акти [4, с.29-31].

У розділі II «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» Конституції України закріплено широкий спектр прав і свобод людини та громадянина, а також загальні принципи та положення, які ставлять за мету визначити зміст гарантій і механізмів їх реалізації.

При цьому держава, закріплюючи в законодавстві досягнутий рівень особистої свободи людини за допомогою конституційного розпорядження бере на себе відповідальність за забезпечення рівних умов реалізації конституційних прав і свобод усім особам, що проживають на її території, незалежно від їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження тощо. З цього приводу в ч. 2 ст. 3 Конституції України робиться наголос на тому, що «держава відповідає перед людиною за свою діяльність».

Одним із способів забезпечення прав людини є політичні гарантії. Слід зазначити, що в загальнотеоретичному аспекті під ними, за визначенням О. Скакун, слід розуміти наявність розвиненої системи народовладдя, реальної можливості особи брати участь в управлінні державою безпосередньо або через представницькі органи; політичне різноманіття; можливість користуватися своїми правами і свободами, захищати свої інтереси поділ влади; наявність незалежної конструктивної опозиції, політичного плюралізму та ін. [1, с.203-205].

Під політичними гарантіями прав людини на свободу світогляду і віросповідання слід розуміти закріплену Конституцією і законами України систему норм і принципів, які започатковують політику держави у сфері формування умов і засобів забезпечення реалізації людиною цього суб'єктивного права та похідних від нього свобод і закладають підґрунтя щодо встановлення рівності всіх, незалежно від особистісного ставлення до релігії, щодо участі в управлінні державними і суспільними справами та вирішення нагальних питань на засадах дискурсу та злагоди. Політичні гарантії реалізації прав людини в нашій державі достатньо широко відображені в статтях 5, 7, 15 Конституції України.

Закріплені у цих статтях засади народного суверенітету, місцевого самоврядування і багатоманітності суспільного життя в державі в цілому знаходять належне відображення у чинних органічних і звичайних законах України. А отже, в державі створюється реальні передумови щодо можливості громадянам країни здійснювати політичну владу в управлінні державними і суспільними справами, незалежно від їх світоглядних поглядів і переконань.

Але водночас має місце неоднакове виписування цих норм, які покликані слугувати політичними гарантіями забезпечення реалізації, охорони й захисту права громадянина, у свою чергу, може призводити до викривлень, зловживань і порушень, у тому числі суб'єктивного права особи.

На думку М. Оніщука, на сьогодні деякі норми Основного Закону України залишаються переважно декларативними. Наслідком цього є поширення правового нігілізму в суспільстві та породження недовіри громадян у спроможності держави належним чином забезпечити і гарантувати їх конституційні права. Тому в умовах сьогодення особливої гостроти набуває проблема удосконалення існуючої системи конституційних прав і свобод людини в Україні [4, с.32-35].

Політико-правові реалії сьогодення переконують у необхідності створення дієвих юридичних механізмів, які дозволяють окремим особам, різним соціальним групам, громадянському суспільству загалом повною мірою реалізовувати свої конституційні права і свободи. Потрібно здійснювати усі можливі нормативно-правові та організаційно-правові заходи щодо створення належних умов для реалізації громадянами їхніх прав і свобод, визначених у Конституції України.

Список використаних джерел:

1. Скакун О.Ф. Теория государства и права: учеб. – Х., 2000. – 704 с.

2. Ільченко І. Деякі питання застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини в Україні. *Право України* //І. Ільченко – 2013. – №10. – С. 145-148
3. Калініченко О. Політичні гарантії права людини на свободу світогляду і віросповідання та їх правове забезпечення за законодавством України *Право України* //О. Калініченко – 2010. – №10. – С.132-138
4. Оніщук М. Проблеми забезпечення прав людини в Україні: від Загальної Декларації прав людини – до сьогодення. *Право України* //М. Оніщук – 2012. – №4. – С. 29-35

Очищення влади в Україні (закон про люстрацію)

Гапоненко У.П., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук **Лазаренко Л.А.**

Очищення влади (люстрація) - це встановлена Законом України «Про очищення влади» або рішенням суду заборона окремим фізичним особам обіймати певні посади (перебувати на службі) (крім виборних посад) в органах державної влади та органах місцевого самоврядування. [1]

Закон визначає правові та організаційні засади проведення процедури люстрації осіб, з метою утвердження в суспільстві верховенства права, законності, підвищення ефективності боротьби з корупцією.

Метою цього закону, у відповідності до міжнародних стандартів, враховуючи норми міжнародного права, є попередження злочинів, спрямованих проти держави, її конституційного устрою, людяності, становлення верховенства права, відновлення довіри населення до інститутів влади.

Внаслідок множинних лих, які відбувалися в Україні та з українським народом, цей законопроект був однією з вимог громадськості. Верховна Рада України від імені українського народу – громадян України всіх національностей, виражаючи волю українського народу щодо необхідності проведення докорінного очищення державної влади (люстрації), усвідомлюючи обов'язок держави – захищати життя людини та забезпечувати реалізацію усіх прав та свобод України, гарантованих Конституцією України, беручи до уваги, що у період з 25 лютого 2010 року по 22 лютого 2014 року в Україні відбулися:

1. факти масового вбивства та каліцтва громадян, що реалізовували своє невід'ємне конституційне право збиратися мирно та висловлювати свою незгоду із діями держави та її посадових осіб, до вчинення яких причетні вищі посадові особи держави та працівники правоохоронних органів,

2. факти масового, безпідставного та системного обмеження невід'ємного конституційного права на свободу мирних зібрань працівниками правоохоронних органів та органами судової влади,

3. факти масового, безпідставного та системного застосування працівниками правоохоронних органів заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї до мирних громадян,

4. факти масового необґрунтованого позбавлення волі та арештів невинних громадян на підставі завідомо неправосудних рішень судів,

5. факти масового викрадення, зникнення громадян, застосування до них тортур, у тому числі, за участю правоохоронних органів та агентів іноземних держав,

6. факти масового знищення та пошкодження майна громадян,

7. факти масового перешкоджання діяльності професійних журналістів, які намагалися висвітлювати події в Україні,

враховуючи, що вказані факти спричинені:

1. діяльністю вищих посадових осіб держави, які намагалися повалити конституційний лад в Україні, використовуючи правоохоронні органи та суди проти українського народу,

2. діяльністю агентів Російської Федерації, спрямованою на дестабілізацію ситуації в Україні та розпалювання громадянської війни в державі,

3. масовою корупцією, яка є несумісною із виконанням посадовими особами органів державної влади та органів місцевого самоврядування покладених на них обов'язків,

4. зрощенням органів державної влади, у тому числі правоохоронних органів, із організованими злочинними групами, невідстороненням від займаних посад в органах державної влади колишніх працівників КДБ СРСР та осіб, відповідальних за масові репресії та переслідування за політичними, соціальними, національними та релігійними ознаками,

зважаючи на те, що вказана ситуація загрожує територіальній цілісності та безпеці

України, життю та здоров'ю громадян України, приймає цей Закон, який визначає правові та організаційні засади проведення люстрації, повноваження та порядок діяльності органів люстрації. [2]

Оскільки Верховна Рада, де раніше засідали одіозні особи, скомпрометувала себе морально та вичерпала. Сьогодні кожен з нас повинен не допустити до влади зрадників, щоб вони не шматували нашу країну. Повинно відбутися очищення влади, а не перефарбовування партійних фасадів під вимоги часу. Інакше – занепад держави, спустошення державної скарбниці на яхти та дорогі відпочинки знову продовжаться.

Суспільство хоче змін: влади, злочинних законів і місцеперебування злочинців, які ці закони приймали і створили корупційні схеми. Суспільство не хоче при владі бачити корумповану і злочинну номенклатуру, а також чиновників, заплямованих роботою у режимі нашого попереднього президента.

Цей закон передбачає, що на 10 років будуть позбавлені права працювати на держслужбі комуністичні лідери, кубісти, приспівники корупційної імперії, ті, хто намагався знищити Євромайдан. Всі чиновники пройдуть перевірку на предмет відповідності майна доходам.

Даний закон покликаний досягти довіри суспільства до об'єктів люстрації та забезпечення належного виконання об'єктами люстрації функцій, покладених на них відповідно до чинного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про очищення влади» прийнятий Верховною Радою України від 16.09.2014
2. Закон України «Про проведення люстрації в Україні» (проект)

Децентралізація влади української держави в умовах конституційно-правової реформи

Городницький П.С., студент 1–го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук **Лазаренко Л.А.**

Децентралізацію задекларовано у статті 132 Конституції України як одну із засад, на яких ґрунтується територіальний устрій держави [1].

Проте засадою є не сама децентралізація, а «поєднання централізації та децентралізації у здійсненні державної влади». Тобто децентралізація не є винятковим принципом за згаданою конституційною нормою, а таке «поєднання» відображає постійні коливання українського суспільства та його політикуму [2, с. 9].

Концентрація влади в одній інституції, максимальна передача фінансів «нагору», їх перерозподіл «вниз» в ручному режимі, повна залежність територій від центру, розбалансована система місцевого самоврядування та слабкі громади – саме ці та інші чинники надмірної централізації державної влади негативно впливають на розвиток та становлення Української держави в умовах її інтеграції у міжнародне співтовариство.

В цьому контексті актуальним видається питання щодо децентралізації влади курс на яку взяв Уряд України на початку 2014 року, усвідомлюючи необхідність реальних змін в управлінні державними справами.

Проблеми децентралізації державної влади розглядалися ще з давніх часів такими науковцями як: М. Вебер, Г. Зіммель, А. Де Токвіль, Т. Джеферсон та ін.. На сучасному етапі в умовах конституційно-правової реформи децентралізація в Україні є темою для обговорення у колі експертів із різних галузей наукової та практичної діяльності.

Нинішня система влади в Україні є надзвичайно централізованою і уповільнює шлях змін у нашому суспільстві. Централізація влади в державі призвела до фактичного нівелювання ролі регіонів у загальній системі. Думка громад жодним чином не впливає на державну політику й розподіл ресурсів, а місцеве самоврядування часто є лише декларативним. Роль громад щодо впливу на публічну владу є мінімальною і це призвело нині до ситуації, коли влада на місцях не має можливості та повноважень самотужки вирішувати поточні регіональні питання. Тому децентралізація влади – єдиний правильний шлях для України.

За загальним правилом, децентралізація – це процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць або нижчих органів та організацій при одночасному звуженні прав і повноважень відповідного центру з метою оптимізації та підвищення ефективності управління суспільно важливими справами, найповнішої

реалізації регіональних і місцевих інтересів [3, с. 7].

На нашу думку, місцеві громади повинні мати можливість активно розвиватися, вдосконалювати інфраструктуру, заробляти кошти, розпоряджатися ними й ресурсами. Лише тоді, коли будуть сильними громади – буде сильною й країна. Ще Т. Джеферсон розглядав самоврядування громад як ідеальну форму державності. За його концепцією, муніципалітети є четвертою владою, що контролюється законом і судом, не підпорядкована урядові, його органам на місцях.

На сьогоднішній день Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України підготовлено пропозиції щодо внесення змін до Основного Закону, з метою реалізації курсу Уряду на децентралізацію.

Основні зміни передбачають: запровадження трьохрівневої системи адміністративно-територіального устрою України - область, район, громада з повсюдністю місцевого самоврядування; передачу функцій виконавчої влади від місцевих адміністрацій виконавчим органам рад відповідного рівня; розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування за принципом субсидіарності і наділення саме громад максимально широким колом повноважень; чітке забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування необхідними фінансовими ресурсами, в тому числі через їх участь в загальнодержавних податках; ліквідацію державних адміністрацій і створення натомість державних представництв з тільки контрольо-наглядовими і координаційними, а не виконавчими функціями.

Ще одним позитивним кроком є створення Центрів надання адміністративних послуг. Їх створення – це один із кроків передачі повноважень центральних органів влади в регіони. У свою чергу влада на місцях має показати свою готовність взяти на себе ці повноваження.

Крім того, механізм децентралізації має стосуватися і місцевих бюджетів. До парламенту внесено законопроект про внесення змін до Бюджетного кодексу України. В разі їх підтримання, головний кошторис країни на наступний рік може бути сформований на новій базі міжбюджетних відносин. Нові можливості отримують і місцеві бюджети. Вони матимуть бюджетну автономію та фінансову самостійність. Крім того, місцеві громади зможуть самостійно формувати власні бюджети.

Таким чином, на нашу думку, впровадження зазначених змін сприятиме децентралізації влади, що в свою чергу буде виражатися у: передачі більшості повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад – сіл, селищ та міст; чіткому розмежуванні повноважень як між різними органами місцевого самоврядування, так і між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; встановленні відповідальності органів місцевого самоврядування перед виборцем і державою.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - №30. - ст. 141.
2. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія». – 2012. – 128 с.
3. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування: навчальний посібник для посадовців місцевих та регіональних органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування. Київ: ПРООН/МПВСР. - 2007. - 269 с.

Новий погляд на пенсійне забезпечення в Україні

Давидюк Х.В., студент 3-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент **Мозоль Н.І.**

Пенсійне забезпечення в Україні є державною системою - важливою складовою системи соціального захисту населення. Сьогодні пенсійне забезпечення в Україні знаходиться у скрутному становищі. Солідарна система не виконує своїх функцій. На це впливають такі чинники: демографічні; економічні; політичні та психологічні.

10 вересня 2011 року Президент України підписав Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» (№ 3668-VI). Згідно із прийнятим Законом всі пенсії, призначені до набрання ним чинності, продовжують виплачуватись у встановлених розмірах, без будь-яких обмежень, в тому числі і працюючим пенсіонерам. Проте, даний закон станом на 03.06.2013 є таким, окремі положення якого визнаються неконституційними. А отже, це означає, що цей нормативно правовий акт не може повною мірою забезпечувати реформування пенсійної системи в Україні, що є метою да-

ного законодавчого акту. І той факт, що одна з найважливіших сфер суспільних відносин є не врегульованою на державному рівні в нашій державі – є негативним явищем.

Проте, можливо це і на краще, адже тепер є ще одна можливість звернутися до зарубіжного досвіду задля обрання найефективнішої моделі пенсійного забезпечення громадян України, яка зможе повною мірою забезпечити гідний рівень життя і соціальний захист для кожного громадянина нашої держави.

Кілька десятиліть міжнародна економічна спільнота веде дискусії щодо місця корпоративної соціальної політики у сфері соціального забезпечення. Не зважаючи на насиченість та інтенсивний характер наукових та практичних полемік, одностайного судження стосовно даного питання не знайдено [2 с.178]. Не виняток і банки, що на тлі приголомшливих збитків у період фінансової кризи поставили під питання дієвість та ефективність стратегій у фінансовому секторі. Найяскравішим представником вищезазначеної концепції є Японія, а саме японська соціальна модель.

Японська модель відрізняється від європейських та американської моделі соціальної роботи в силу особливих соціально-економічних умов розвитку та духовної цілостності нації. Японська модель має свої особливості:

- важливе значення страхових механізмів при збереженні сильних позицій держави в сфері соціального захисту;
- наявність системи корпоративного соціального забезпечення (благодійності фірми);
- особлива роль традиційно-сімейного фактору в сфері соціальної допомоги і підтримки;
- наявність централізації в проведенні соціальної роботи.

Виходячи з вище зазначених ознак, японську систему соціальної роботи часто називають корпоративно-традиційною моделлю.

Суспільна система соціального забезпечення Японії поєднує в собі страховий принцип та державну підтримку. Це, дуже важливо, оскільки Японія – країна довголіття з стрімкими темпами старіння країни. Середня тривалість життя 82 роки при скороченні народжуваності. В сьогоденні умовах реформування системи пенсійного забезпечення Японії (реформа продовжується і зараз, вона є довгостроковою), в країні продовжують існувати три види суспільної системи пенсійного забезпечення: 1) державна пенсія (= 670\$ міс); 2) пенсія добробуту – її стримує найманий персонал приватних японських компаній, шахтарі, моряки і ін.. Вона формується за рахунок відрахування з заробітної плати; 3) доплати від фірми та приватні фонди.

В приватні страхові агентства наймані робітники (за бажанням) направляють страхові відрахування. В 90- рр. ХХ ст. пенсія, що виплачувалась приватними страховими компаніями, була на 30% більшою за пенсію добробуту. При цьому пенсіонер отримував і державну пенсію. Деякі японці відкладають гроші «на старість» в банківські депозити в національній чи іноземній валюті. Це дозволяє на старість накопичити значні суми (до 300 тис. доларів) [1с. 439].

Для Японії є характерним мобільність соціального законодавства, кожні 5 років розробляються фінансові перерахунки (через швидке старіння) та змінюється розмір пенсій та внесків в державний пенсійний фонд. Норма пенсійного віку для отримання пенсії становить 65 років. Проте більшість японців продовжують працювати (таких в Японії більше ніж в будь – якій іншій країні світу). І це легко пояснюється.

Корпоративний компонент займає значне місце в соціальній роботі Японії. А саме:

- доплата до пенсій та видача одноразової допомоги при виході на пенсію;
- допомога фірм і корпорацій у вирішенні житлової проблеми;
- допомога у медичному забезпеченні службовців фірми;
- участь співробітників в прибутках фірми;
- безкоштовна допомога працівникам фірми у випадках навчання дітей, народження дитини, поховання родичів.

Отже, розглядаючи японську соціальну систему можна відмітити як позитивні так і негативні моменти щодо її інтеграції в українську соціальну модель. Ця модель поєднує принципи централізації і децентралізації. Демографічні зміни та соціально – економічні проблеми вносять зміни в діючу систему соціального захисту, проте на сьогоднішній день вона залишається досить ефективною. Тож Україна хоч і не все, але дещо може перейняти від східних сусідів задля добробуту своїх громадян .

Список використаних джерел:

1. Циткилов П.Я. История социальной работы. –Ростов-на-Дону: Феникс, 2006.–439с.

2. Основи соціальної роботи в 3-х частинах / Під ред. Т. Семігіної, І. Григи. –К.: Вид-во Києво-Могилянської академії, 2004. –178 с.

3. Капська А.І. Соціальна робота: навчальний посібник для студентів ВУЗів. –К., 2005.

Законодавча регламентація прав людини в Австралії

Дзігора М.С., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: викладач кафедри **Юрковська Л.Г.**

Законодавство щодо прав людини в Австралії досить сильно відрізняється від законодавства інших демократичних країн, що робить його надзвичайно цікавим предметом наукового дослідження.

У багатьох країнах разом з прийняттям писаних конституцій у другій половині ХХ століття почала домінувати ліберальна концепція прав людини. У країнах, де немає писаної конституції, наприклад Новій Зеландії та Великобританії, міжнародні стандарти в галузі прав людини були інкорпоровані в національне законодавство через нормативні акти, які отримали спільну назву «Біль про права».

Австралія перебуває осторонь таких процесів. Парламент Австралії прийняв важливі закони в сфері захисту прав людини, зокрема, у вигляді законодавчих актів щодо боротьби з дискримінацією, однак це не призвело до створення Білля про права у вигляді звичайного чи конституційного закону. Це доволі дивно, оскільки міжнародне право в сфері прав людини мало значний політичний та юридичний вплив в цій країні. Політично, міжнародне право широко використовується в Австралії в дебатах щодо таких питань як евтаназія, смертна кара та права дитини. Юридично, міжнародне право застосовується австралійськими суддями, при прийнятті управлінських рішень, сприяє розвитку загального права і, меншою мірою, під час конституційного тлумачення [1].

Вважається, що в Австралії Конституція, прийнята 1901 року, заміняє Білля про права людини. Зокрема, у Конституції Австралії передбачені такі права, як: право голосу (стаття 41), право на суд присяжних (стаття 80), свобода релігії (стаття 116), заборона дискримінації за ознакою місця проживання в державі (стаття 117) [2].

Саме у зв'язку з тим, що Конституція Австралії захищає лише деякі права громадян, останнім часом Федеральний Уряд Австралії все частіше проводить консультації із залученням громадськості, під час яких обговорюється питання, чи адекватно у країні захищені права людини, особливо таких уразливих груп як діти і літні люди, а якщо ні, то які заходи слід вжити для цього. Як варіант, пропонується прийняття Білля про права або відповідної національної хартії, що однак не знаходить належної підтримки всередині країни.

Перша невдала спроба прийняття відповідних актів в сфері прав людини була здійснена у 1959 році лейбористським урядом. Певний розвиток у цьому аспекті відбувся у зв'язку з прийняттям у 2004 році Закону про права людини (The Human Rights Act) та у 2006 році Хартії прав людини тощо.

Більшість дослідників вважають, що у зайнятті Австралією позиції однієї із найстаріших демократій в світі надзвичайно важливу роль відіграє високий рівень правової культури австралійського народу, що виявляється у їх повазі до державних органів (державних судів) та у визнанні принципу верховенства права.

Незважаючи на те, що у переважній більшості випадків система влади в Австралії працює ефективно, все ж виникають випадки її нездатності захистити права найбільш уразливих верств населення, зокрема коли ущемляється їхня гідність, порушується право на повагу, на свободу слова.

Науковці наголошують, що дотримання прав людини в Австралії значно залежить від мудрості та здорового глузду обраних народом представників влади. У той час, як у правових системах розвинених країн світу існує система стримувань та противаг у вигляді певних законодавчих актів, що можуть стримати або зобов'язати органи влади не вчиняти дії, що призводять до обмеження прав людини, в Австралії немає жодного закону, що гарантує дотримання основних свобод.

Одним із прикладів порушення прав особливо уразливих верств населення, а саме дітей, є те, що в Австралії було прийнято Закон, згідно з положеннями якого будь-яку особу, що нелегально перебуває на території Австралії, може бути ув'язнено, навіть якщо це дитина. Наприклад, у березні 2000 року п'ятирічного хлопця, який прибув разом зі своєю сім'єю до Австралії для отримання притулку, було доставлено до ізолятора тимчасового

тримання, де він став свідком застосування фізичного насильства, водометів та сльозогінного газу до дорослих. Зазначене призвело до розвитку у дитини психологічних розладів. Така політика боротьби з іммігрантами призводить до грубих порушень прав людини [3].

Австралійські закони в сфері, що стосується прав людини, нерідко суперечать принципам, передбаченим у Загальній декларації прав людини 1948 року та у Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права 1976 року, що були ратифіковані Австралією. Зазначені міжнародні акти стали частиною внутрішнього законодавства Австралії, проте це не призвело до усунення порушення норм міжнародного права в сфері захисту прав людини, особливо щодо питань дискримінації.

Вважається, що прийняття Австралійської хартії прав людини сприятиме кращому захисту прав і свобод людини і громадянина в цій країні.

На наше переконання, незважаючи на наявність в Австралії певних проблем в сфері захисту прав людини, все ж ця країна може слугувати прикладом розвитку демократії безвідносно до нормативно-правових актів.

В Україні, що має одну з найкращих конституцій в світі, розділ другий якої присвячений правам людини, в реальному житті права людини часто нівелюються та порушуються. Існування великої кількості нормативно-правових актів в Україні, спрямованих на захист прав людини, фактично у багатьох випадках не призводить до бажаного результату (до високого рівня поваги, забезпечення, дотримання прав людини). Вочевидь, це обумовлено тим, що кількість нормативно-правових актів не є панацеєю від проблем у сфері захисту прав людини. Окрім них вимагається високий рівень правової свідомості, поваги до основоположних демократичних принципів та інститутів з боку можновладців, державних діячів та осіб, причетних до правотворчості та, особливо, до правореалізаційних процесів. Підтвердженням такого висновку є існуюча система захисту прав людини в Австралії, що аж ніяк не залежить від кількості письмових правових актів.

Список використаних джерел:

1. H. Charlesworth, Protecting human rights in Australia: A long and winding road. – 2010. - The Australian National University;
2. Commonwealth of Australia Constitution Act: the access on the web-site http://www.austlii.edu.au/au/legis/cth/consol_act/coaca430/;
3. G Williams, The Australian Constitution and Human Rights: A Centenary View.

Система Європейських міжнародних організацій, які займаються питаннями захисту прав людини

Добри́вечір А.О., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент **Пустовіт Ж.М.**

Проблематика захисту прав людини, а відповідно і механізмів їхнього забезпечення існує як на міжнародному, так і на регіональному рівнях. На універсальному рівні права людини закріплено у Статуті ООН, що містить зобов'язання держав загального характеру.

Актуальність питання зумовлено тією обставиною, що на сьогодні такі європейські міжнародні організації, як Рада Європи, Організація з безпеки та співробітництва у Європі та Європейський Союз починають не тільки зближувати свої правові норми та принципи у різноманітних сферах, а й поволі перетворюються на ті європейські координаційні центри, спільною метою яких є будівництво єдиного європейського правового простору. І основу такого зближення становлять права людини.

Мета цієї статті полягає в обґрунтуванні подальшої співпраці Ради Європи, Організації з безпеки та співробітництва у Європі та Європейського Союзу в установленні європейських правових норм, спільною рисою яких виступають природні та невід'ємні права людини.

На сьогодні, окрім універсальної системи захисту прав людини, ядро якої складають Статут ООН та Міжнародний Білль про права, як у західній, так і у вітчизняній доктрині вирізняють три регіональні системи захисту прав людини: європейську, міжамериканську та африканську, в рамках яких функціонують найбільш ефективні міжнародні регіональні механізми. Водночас у доктрині міжнародного права майже загально визнаною є думка про те, що найбільш вдалою регіональною системою норм міжнародного права з дієвою та ефективною формою політичної та юридичної процедури їх гарантування є європейська система захисту прав та основних свобод людини, структуру якої складають три основні

системи: система Ради Європи, система Організації з безпеки та співробітництва у Європі та система Європейського Союзу.

Заснування Ради Європи є унікальним свого роду явищем. Оскільки одразу ж після її створення постало питання про прийняття юридично обов'язкового документа, тобто міжнародного договору, який зафіксував би на європейському рівні основні права і свободи людини. Рада Європи від самого початку свого створення вважала за необхідне виступити тією міжнародною організацією, яка послужила би комплексним еталоном як захисту, так і забезпечення прав людини, незважаючи на ті чи ті обставини (незалежно від мирного чи воєнного стану) протягом подальших століть. А це, своєю чергою, свідчить про далекоглядність засновників цієї організації. Зважаючи на ту обставину, що за своєю природою Загальна декларація прав людини 1948 р. не мала обов'язкової юридичної сили, держави – члени Ради Європи відповідно вирішили трансформувати основні принципи Загальної декларації прав людини 1948 р. в юридичні зобов'язання через створення ефективної системи міжнародних судових гарантій прав людини.

Під впливом ініціатив Конгресу Європи уряди західноєвропейських країн у 1949 р. розпочали підготовку спільної для них хартії прав людини, яку було підписано 4 листопада 1950 р. під назвою Конвенції про захист прав людини і основних свобод. Вона набрала чинності 3 вересня 1953 р. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод 1950 р., як відзначалось у преамбулі, покликана була стати саме формою «колективного здійснення деяких із прав, сформульованих у Загальній декларації». Ця Конвенція стала першим міжнародно-правовим документом у галузі прав людини, який не тільки проголошував права людини, закликаючи до їх дотримання, а й накладав певні юридичні обов'язки на сторони і запроваджував систему контролю за здійсненням і дотриманням прав людини на теренах держав – членів Ради Європи.

Протягом десятиріччя Конвенція змінювалася та доповнювалася через прийняття протоколів (так, від 1952 р. по 2006 р. було підписано 14 протоколів) до неї, вдосконалюючи механізм своєї дії. На сьогодні статус цього документа, його значення та вплив на національні правові системи держав – учасниць Ради Європи, Європейського Союзу та ОБСЄ, а також на розвиток міжнародного права в цілому складно перебільшити. Зокрема, на думку українських юристів-міжнародників, саме в рамках Ради Європи сформувалося підґрунтя європейської системи захисту прав людини, основні інструменти якої забезпечують захист усіх категорій прав людини. По-друге, поряд із Радою Європи у 50-х роках ХХ ст., а саме 1950 р., французький міністр закордонних справ Робер Шуман, з огляду на побоювання з боку Франції щодо відродження німецької військової промисловості, запропонував створити міждержавне об'єднання, яке могло би контролювати вугільну і сталеливарну промисловість країн-членів. Цей проект отримав назву плану Шумана та був узятий за основу створення першого з європейських співтовариств – Європейського об'єднання з вугілля і сталі (ЄОВС). Завдяки успішному досвіду правового регулювання європейської інтеграції, здійснюваної в межах ЄОВС, інтеграція поступово поширюється на інші сфери економічного та соціального життя, зовнішню та внутрішню політику через створення Європейського Економічного Співтовариства (ЄЕС), Європейського Співтовариства з атомної енергії (Євроатом), а згодом і Європейського Союзу (Євросоюз).

На сьогодні свобода, демократія, повага прав людини та основних свобод, верховенство права визнаються базовими принципами Європейського Союзу. Процес створення Ради Європи та Європейських співтовариств припав на 50-ті роки ХХ ст., одразу ж після закінчення другої світової війни, питання про створення НБСЄ/ОБСЄ виникло майже чверть століття потому. Передумовою ОБСЄ, власне, як міжнародної організації, стало скликання 1973 р. Наради з безпеки та співробітництва в Європі насамперед для подолання напруженості у відносинах між Сходом і Заходом. У Нараді брали участь США, Канада та більшість європейських держав із різними політичними, економічними та соціальними системами. Основною метою такого зібрання було укріплення міжнародної розрядки та стабільності на Європейському континенті, розвиток взаєморозуміння між народами та встановлення міжнародних зв'язків у сфері культури. Відправним моментом створення системи ОБСЄ було підписання в 1975 р. в Гельсінкі Підсумкового акта Наради з питань безпеки та співробітництва у Європі, який складався з трьох «кошиків». Уперше в історії міжнародних відносин у міжнародному договорі, під яким стояли підписи лідерів держав, питання економіки, безпеки та прав людини вміщувалися в єдиному документі. Між ними було поставлено знак рівності в тому значенні, що без якого-небудь одного з

«кошиків» чи одного з трьох елементів демократичний, стійкий розвиток та відповідно існування держави були неможливими. Безперечно, зрозуміло, що цілі й мотиви були різними. Однак факт підписання відбувся. І протягом усіх подальших років, особливо активно в кінці 80-х та в першій половині 90-х років, Організація з безпеки та співробітництва у Європі, яка слідувала за виконанням гельсінських домовленостей, з більшою вагомістю збільшувала конкретні зобов'язання в питаннях, які стосувалися верховенства права, прав людини, гуманітарного виміру.

Зараз ситуація кардинально змінилася. На сьогодні ми можемо сказати, що такі міжнародні європейські організації, як ОБСЄ (з Гельсінським Підсумковим актом 1975 р.), Рада Європи (з Конвенцією про захист прав людини та основних свобод 1950 р. та 14 протоколами до неї; Європейською соціальною хартією (1961), переглянutoю в 1996 р., Європейською конвенцією з попередження катувань і нелюдського поводження чи такого, яке принижує гідність людини покарання 1987 р. тощо) та Європейський Союз (з Хартією основних прав 2000 р.) виступають як провідні новатори не тільки у творенні, а й у належному та ефективному функціонуванні єдиної європейської системи захисту прав людини у рамках спільного європейського простору. Отож, незважаючи на те, що вході історичного розвитку кожна з організацій ставила різні цілі в основу своєї діяльності, наприклад, питання прав людини поруч із питаннями верховенства права та розвитком плюралістичної демократії спершу належали до компетенції Ради Європи; питаннями економічної та політичної інтеграції клопотався Європейський Союз, а створення ОБСЄ взагалі зводилося до гарантування європейської безпеки на континенті, сьогодні такий чіткий розподіл між повноваженнями згаданих вище організацій не має місця для існування. Адже в основі їх функціонування перебувають права людини, які стали не тільки стрижнем або наріжним каменем кожної з організацій.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_043
2. Steiner H. J., Alston P. International Human Rights in Context: Law, Politics, Morals. – 2nd edn. – Oxford: Clarendon Press, 2000. – 1536 p.
3. Право Европейского Союза : [учебник для вузов] / под ред. С. Ю. Кашкина. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Изд-во Юрайт; Высшее образование, 2010. – 1119 с.
4. Статут Ради Європи – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_001
5. Конвенція про захист прав людини і основних свобод 1950 р. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004
6. Федорова А. Принцип універсальності та культурний релятивізм: імплементація міжнародних стандартів прав людини в Україні / А. Федорова, О. Святун // Юридична Україна. – 2010. – № 10. – 121 с.
7. Муравйов В. І. Законотворчість. Вступ до права Європейського Союзу / В. І. Муравйов. – К. : Реферат, 2005. – 96 с.
8. Капустин А. Я. Европейский Союз: интеграция и право / А. Я. Капустин. – М., 2000. – 357 с.

Україна – НАТО

Заграй Т. С., студент 3-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат історичних наук, доцент **Хойнацька Л.М.**

Україна посідає ключове місце на перетині Східної та Західної Європи. Навколо неї відбуваються масштабні інтеграційні процеси. Україна має спільний кордон з чотирма країнами НАТО – Угорщиною, Польщею, Румунією та Словаччиною. Поглиблення й розширення стосунків із НАТО є для України запорукою її успішного наближення до Європейського Союзу.

НАТО і Україна співпрацюють у широкому діапазоні питань. Серед них чільне місце займають оборонна реформа, боротьба з тероризмом, підтримання миру, планування на випадок надзвичайних ситуацій цивільного характеру, забезпечення готовності до катастроф, політична співпраця з питань регіональної безпеки, військово-співробітництво, а також наука і техніка. Таке співробітництво здійснюється переважно за рахунок Альянсу і є економічно вигідним для України.

Сферою практичного співробітництва України з НАТО є військова, реформування в секторі оборони та безпеки. Ця співпраця НАТО з Україною – більш масштабніша, ніж з іншими країнами-партнерами. Причому діяльність НАТО стосується не лише Збройних Сил і Міністерства оборони, але і включає підтримку Прикордонних військ України та

Міністерства внутрішніх справ. Створена спільна робоча група з оборонної реформи, в реалізації якої Україна має можливість скористатися досвідом країн НАТО.

У січні 2014 року виповнилося 20 років з часу започаткування програми НАТО «Партнерство заради миру» (НАТО/ПЗМ) – масштабної ініціативи практичної співпраці у галузі безпеки і оборони між Альянсом та країнами-партнерами цієї організації.

Офіційною основою «Партнерства заради миру» є Рамковий документ, прийнятий під час Брюссельського саміту НАТО в січні 1994 року. Ґрунтуючись на практичній співпраці та відданості демократичним принципам, які лежать в основі Альянсу, Партнерство спрямоване на сприяння реформам, посилення стабільності, зменшення загрози миру та зміцнення відносин у галузі безпеки між країнами-партнерами і НАТО, а також серед самих країн-партнерів.

Політичний діалог і практична співпраця між Україною і НАТО поступово розвивалися і поглиблювалися. Україна зробила свій внесок у місії під проводом НАТО в Афганістані і Косові, причому у 2013 році Україна стала першою країною-партнером, яка долучилася до операції під проводом НАТО із боротьби з піратством «Океанський щит». Офіційною основою відносин Україна – НАТО є Хартія про особливе партнерство від 1997 року, на засадах якої була створена Комісія Україна – НАТО (КУН), а також Декларація про доповнення до Хартії, ухвалена у 2009 році.

У світлі останніх подій у Криму та на Сході української держави – члени НАТО підтвердили свою цілковиту підтримку суверенітету і територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаних кордонів. Відображаючи основну думку, сформульовану у Хартії від 1997 року, вони заявили, що «суверенна, незалежна і стабільна Україна, твердо віддана демократії і верховенству права, є ключовим чинником євроатлантичної безпеки». Альянс також активізує партнерство з Україною і зміцнює співробітництво на підтримку демократичних перетворень і розбудови оборонного потенціалу України, доповнюючи міжнародні зусилля із надання підтримки народу України, який будує власне майбутнє.

На Чиказькому саміті у травні 2012 року лідери НАТО урочисто відзначили 15-річчя Хартії 1997 року і схвалили прихильність України зміцненню політичного діалогу і взаємодії з НАТО, а також її внесок в операції під проводом НАТО. Вони також заявили, що НАТО готова і надалі розвивати співпрацю з Україною і сприяти реалізації реформ у рамках Комісії Україна – НАТО і Річної національної програми (РНП). Таку неухильну підтримку було підтверджено під час засідань міністрів оборони й закордонних справ країн НАТО у 2014 році.

Діалог і співробітництво між Україною і НАТО давно успішно сформувалися з широкого кола питань. Україна, зокрема, виявила себе важливим учасником процесів євроатлантичної безпеки, беручи участь в операціях під проводом НАТО.

Ще одним важливим аспектом відносин є підтримка, що її надає НАТО й окремі держави – члени Альянсу у просуванні реформ в Україні, зокрема її зусиль щодо модернізації структур безпеки і оборони. Ці реформи є першорядними для демократичного розвитку країни, а також для забезпечення її здатності захищати свою територію.

У таких умовах найкращий варіант для України – реалізація союзницьких проектів. Вона не лише може, а й повинна брати участь у будь-яких структурах, які сприяють міжнародному миру та безпеці.

Список використаних джерел:

1. Партнерство заради миру Рамковий документ НАТО; Заява, Міжнародний документ від 10.01.1994
2. <http://www.mfa.gov.ua> - сайт Міністерства закордонних справ України

Реформа вищої освіти в Україні

Каширіна В.О., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук **Лазаренко Л.А.**

У зв'язку з останніми подіями в Україні, а саме революцією гідності, скиненням «старої» влади, обранням нового президента, війною на сході України та очікуваною люстрацією, відбувається зміна і у законодавстві нашої держави: підписуються угоди (зокрема угода про асоціацію з ЄС) редагуються кодекси, змінено Конституцію, провадять нові реформи. Однією з таких реформ і є реформа освіти, що є темою моїх тез.

Прийняття цього закону сприяє реалізації вперше в Україні єдиного освітнього

простору, без якого неможливо ставити питання про визнання в світі українських дипломів, продовження навчання студентів, аспірантів у зарубіжних університетах. Тому ця тема є доволі актуальною на даний час. Проект Закону України «Про вищу освіту» (нова редакція) розроблено з урахуванням сучасних вимог економіки України, входженням національної вищої освіти до Європейського простору вищої освіти та переходу системи вищої освіти до впровадження Національної рамки кваліфікацій. Зміни торкнулися практично всіх статей. В основі змін такі два підходи: перше - реформування системи вищої освіти відповідно до умов соціально орієнтованої економіки; друге - адаптація до Європейського простору вищої освіти.

Основні нововведення Закону України про вищу освіту.

1. Буде створено окремий колегіальний орган – Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти.

Перший проректор Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», академік НАНУ Юрій Якименко вважає, що це агенство якоюсь мірою зберігає функції, що їх досі мала Вища акредитаційна комісія (ВАК), а згодом Державна акредитаційна комісія (ДАК). Нині, що відповідає європейським стандартам, це державно-громадський орган, який формується на відповідному представництві: від університетів, від громадських організацій, від роботодавців тощо. І таким чином він фактично формує, контролює і визначає якість освіти, бере на себе відповідні висновки з ліцензування, акредитації навчальних програм тощо. Це принципово, тому що нашу систему контролю якості не визнавали, адже у нас міністерство, яке керує освітою, саме визначало якість і присвоювало ступені, тоді як у Європі це є функцією незалежних агенцій.

2. Суттєво буде посилено антиплагіатні норми і відповідальність за них (обов'язкове оприлюднення наукових робіт).

3. Створюватиметься новий механізм виборів ректорів вищих навчальних закладів(участь всього викладацького складу та збільшено у відповідній пропорції (не більше 15%) кількість студентів, які братимуть участь у голосуванні). Заплановано, що вибори будуть відбуватися в один тур за системою «перехідного голосу».

4. Для ректорів, деканів і завідуючих кафедрами прописано обмеження перебування на посаді – не більше двох строків (5+5) «Стосовно обмеження перебування на посадах ректорів, деканів, завідувачів кафедр не більше двох строків, 10 років, то це цілком нормально. Я завжди був прихильником такого підходу, бо переконаний, що завдяки цьому забезпечуватиметься змагальність у колективі, а отже й розвиток закладу. Не може бути «вічних» і «незамінних» керівників» - коментар ректора Київського національного університету ім.Т. Шевченка, академіка НАНУ Леоніда Губерського.

5. Усі вищі навчальні заклади отримають право остаточного присудження наукових ступенів.

6. Навчання у всіх вузах здійснюється тільки державною мовою. Проте «з метою створення умов для міжнародної академічної мобільності « університет має право прийняти рішення про викладання певних дисциплін російською та іншими іноземними мовами.

Для викладання навчальних дисциплін іноземною мовою вузи утворюють окремі групи для іноземних громадян .При цьому вищі навчальні заклади забезпечують вивчення такими особами державної мови як окремої навчальної дисципліни. Перелік іноземних мов , якими здійснюється викладання навчальних дисциплін, визначається вищим навчальним закладом.

7. Зменшено кількість годин навчального навантаження викладачів на одну ставку з 900 год. до 600 год. Зменшено навантаження на студентів – кількість годин в одному кредиті змінено з 36 до 30. «Таким чином викладачі зможуть більше уваги приділяти дослідженням, а у студентів буде більше годин для самостійної підготовки і будуть вводитися нові критерії оцінювання» - прокоментував Сергій Квіт, президент НУ «Києво-Могилянська академія», чинний міністр освіти і науки України.

8. З 2016 року запроваджуватиметься новий механізм електронного вступу до ВНЗ і автоматичного розміщення місць державного замовлення.

9. Законом також скасовується ступінь кандидата наук, натомість запроваджуються ступені молодшого бакалавра, бакалавра, магістра, доктора філософії, доктора наук.

Міністр науки і освіти України особливо хвалиться введенням нового ступеня «доктор філософії « , так це виводить українську вищу освіту на якісно новий міжнародний рівень.» Ми вводимо третій цикл освіти. В Україні був бакалаврський і магістерський цикли , на сьогоднішній день ми вводимо третій цикл - це» доктор філософії « (або скорочено PhD - Doctor of Philosophy) і на базі аспірантури та докторантури створюватимуться сучасні

структуровані PhD- програми Same на третьому циклі здійснюється інтеграція науки і освіти , це особливо важливо для нас « , - сказав С. Квіт.

Отож ,беручи до уваги вище сказане ,можна зробити висновок ,що прийняття нового закону є революцією в сфері вищої освіти України . Можна по - різному відносити до цих нововведень , шукати в них плюси , мінуси , якісь підводні камені , але це не зменшує факту того , що система освіти в Україні повністю змінила свій « радянський « вектор розвитку на європейський.

Список використаних джерел:

1. Закону України «Про вищу освіту» (від 30 вересня 2014 року).
2. Стаття «Які зміни несе новий Закон України «Про вищу освіту» Владислав Булатчик.
- 3.»Закон про вищу освіту: вчитися по-новому» Олег Карп'як.

Окремі наслідки тимчасової окупації території Автономної республіки Крим

Кулак В.М., студент 1-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: викладач кафедри **Юрковська Л.Г**

Зовнішня агресія Росії, результатом якої стала втрата Україною Автономної республіки Крим, проявила ряд серйозних економіко-правових проблем і одночасно породила нові. Перш ніж охарактеризувати економіко-правові наслідки від втрати Криму, необхідно з'ясувати наскільки міцні економічні зв'язки Криму та України, чи має місце економіко-правова залежність АР Крим від України, яким був внесок АР Крим у створення національного валового внутрішнього продукту України.

Автономна республіка Крим тісно пов'язана економічно з Україною, про що свідчать статистичні дані щодо міжнародної торгівлі регіону. Кримська доля в українському експорті та імпорті становить всього лиш 1,5-1,6 %. В свою чергу питома вага Криму (разом з Севастополем) у створенні національного ВВП протягом 2001-2012 рр. становили в середньому 3,6-3,7% при тому, що населення Криму складає 4,3% населення України. В той же час Крим завжди був дотаційним регіоном – розмір дотацій складав приблизно 40 % від сукупного бюджету півострова.

АР Крим тісно пов'язана з Україною інфраструктурно – півострів забезпечується питною водою та електроенергією на 80 % з території України. Залізничне сполучення з Кримом можливе тільки через територію України. Ще один важливий аспект – в Крим їздили відпочивати переважно громадяни України, їх частка в загальному туристичному потоці складала приблизно 70-75%. Таким чином, АР Крим економічно та технічно сильно залежить від України, проте зворотня пряма залежність не спостерігається.

Основний прямий економіко-правовий наслідок анексії Криму – втрата чорноморських родовищ газу. На даний момент Україна втратила газові родовища, що знаходиться на шельфі Чорного моря в районі Кримського півострова. Станом на кінець 2013 року Україною було розроблено всього лиш 4 % від загальної потужності родовищ. Слід зауважити, що розробка шельфових родовищ потребувала чималих фінансових ресурсів. Проте поступова розробка чорноморських родовищ розглядалась як дієвий шлях зниження залежності від поставок газу з Росії. Зокрема, планувалось збільшення видобутку газу з 1.8 млрд. кубометрів до 5 млрд.

Націоналізацію українських підприємств, що знаходяться на території Криму, слід відносити також до прямих економічних втрат. Під націоналізацію в Криму можуть потрапити як державні, так і приватні підприємства. До найбільш ймовірних об'єктів націоналізації відносяться «Чорноморнафтогаз», «Укртрансгаз», ряд потужних підприємств хімічної промисловості, порти, понад 130 туристичних об'єктів, а також чисельні приватні підприємства. Очевидно, доля приватних підприємств залежить від домовленостей між Україною та Росією. В той же час доля стратегічних державних активів не підлягає сумніву - активи «Чорноморнафтогазу» та «Укртрансгазу» було націоналізовано 17 березня 2014 року. В подальшому очікується, що активи Чорноморнафтогазу ввійдуть до складу «Газпрому», і Росія розпочне активне освоєння газових і нафтових родовищ на шельфі Чорного моря.

Окрім цього, в українських приватних власників кримських активів виникне проблема їх перереєстрації. Вся приватна власність, включаючи землю, нерухомість, підприємства у АР Крим має бути переоформлена відповідно до російського законодавства.

Непрямі економіко-правові втрати від тимчасової окупації АР Крим можуть мати

значно більший обсяг, аніж непрямі. Основне питання – яким чином будуть розвиватись відносини з стратегічним торгівельним партнером і агресором водночас – Росією, оскільки Україну і Росію поєднують міцні економічні зв'язки. У 2013 року РФ була найбільшим торговельним партнером України. На неї припадало 24% експорту українських товарів.

Значну частину українського експорту до РФ купують російські державні компанії, і російська сторона може не чекати на створення виробничих потужностей, які поступово замість українську продукцію – рішення щодо продовження контрактів може базуватись не лише на економічних, а й на політичних факторах. Скасування контрактів негативно вплине на російську економіку, проте цей вплив буде меншим за вплив на економіку України. Враховуючи те, що історично українська продукція була розрахована в першу чергу на російський ринок, стандарти якого відрізняються від європейських, також виникають серйозні питання щодо її конкурентоздатності на інших зовнішніх ринках. Переорієнтування товарних потоків на ринки інших країн у короткотерміновому періоді дуже складне. Залежність України від поставок російського газу залишається вкрай гострим питанням, а різке підвищення ціни на газ негативно відобразиться на галузях, які активно споживають газ в якості сировини.

З вище викладеного можна зробити висновок, що мінімізація економіко-правових наслідків втрати Криму значною мірою лежить в політико-правовій площині. Перед новообраною Верховною Радою України, Президентом і Урядом України стоять завдання як налагодження постачання в Україну альтернативних джерел енергії, так і розробки на підставі норм міжнародного права та підтримки світового співтовариства нових політико-правових форм взаємодії з Російською федерацією щодо тимчасово окупованих території України.

Адміністративно-правова реформа в Україні: тенденції впровадження

Лупашко А.О., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук **Лазаренко Л.А.**

В Україні впроваджують адміністративно-територіальну реформу. Після децентралізації місцеві громади матимуть більше повноважень, кількість районів зменшиться у чотири рази. А от змін в обласному управлінні не буде. Про це повідомив голова правління Центру політико-правових реформ Ігор Коліушко.

Голова правління Центру політико-правових реформ зазначив, мета влади – це дати місцевому самоврядуванню більше повноважень та фінансів, але для цього потрібно провести адміністративно-територіальну реформу. «Сьогодні в Україні 11,5 тис. суб'єктів місцевого самоврядування і 10278 – це сільські ради. Фактично більшість сільських рад має населення не більше 500 мешканців. Така адміністративно-територіальна одиниця не може прийняти більшість тих адміністративних повноважень, які ми хочемо передати», – зазначив Ігор Коліушко.

Він зазначає, що громадам хочуть передати повноваження щодо розробки генерального плану розвитку їх місцевості, розпорядження землею, будівництва, благоустрою територій, житлово-комунальних послуг, місцевих доріг, комунального транспорту, початкової освіти дітей, охорони здоров'я первинного рівня, організації догляду за інвалідами та пристарілими, інфраструктури культурного і спортивного розвитку, пожежної та громадської безпеки громадян. «Зрозуміло, що у громадах по 500 мешканців виконання усіх цих повноважень просто не є можливим, тому й має відбутися адміністративно-територіальна реформа – замість 11, 5тис. суб'єктів місцевого самоврядування в Україні має бути 1400», – розповів голова правління Центру політико-правових реформ.

Під час реформи також планується укрупнити 490 районів. Зараз точаться суперечки, скільки їх точно повинно бути. За проектом народного депутата України Юрія Ганущака їх буде 100, а за проектом Ігоря Коліушка – 126.

«Головна розбіжність у наших підходах щодо реформування районів полягає в тому, що Ганущак бере за основу функцію надання медичної допомоги. За розрахунками, щоб лікарня була ефективною, вона повинна обслуговувати 150-200 тис. мешканців. На мою думку, це абсолютно правильно. Однак я також враховую іншу вимогу. У районі повинна бути розташована адміністрація, що має наглядати за законністю діяльності органів місцевого самоврядування. Щоб таку функцію виконувати ефективно, райони не повинні

бути надто великими», – розповів Ігор Коліушко.

Він зазначає, що громади не повинні бути утворені шляхом механічного об'єднання. Села мають групуватися довкола центрів економічного зростання. Тому чисельність населення у громадах буде різною. Однак всі вони зможуть виконувати свої повноваження.

«При підготовці цієї реформи потрібно також звертати увагу на доступність послуг для населення. Має бути можливість забезпечити вчасний приїзд «швидкої допомоги», комфортний доїзд дітей до школи», – зазначив експерт.

У кожному селі буде посадова особа, яка представлятиме інтереси односельчан. У менших селах цю роботу людина виконуватиме на громадських засадах, у більших – передбачається окрема посада.

Ігор Коліушко зазначив, що віце-прем'єр-міністр з регіональної політики, будівництва та житлово-комунального господарства України Володимир Гройсман внесе на розгляд Верховної ради концепцію децентралізації, яка дасть змогу підготувати законопроекти для впровадження адміністративно-територіальної реформи.

«Разом із концепцією планується передати на розгляд Верховної Ради два законопроекти – про об'єднання громад і їх муніципальне співробітництво, що створюють умови для реалізації елементів реформи за ініціативою сільських рад. Світовий досвід показує, що впровадження добровільного об'єднання ніколи не є успішним, але якщо в Україні хоч десяток громад об'єднуються за власним бажанням, це теж буде корисно. На етап добровільності відведено один рік», – зазначає Ігор Коліушко.

Після реалізації цієї частини проекту планується прийняття державного рішення про новий адміністративно-територіальний поділ. Наступні місцеві вибори восени 2015 року мають бути проведені на основі нового поділу.

Законодавчі основи політичної діяльності в Україні

Максимюк В.Р., студент 1-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: викладач кафедри **Юрковська Л.Г.**

Дослідження законодавчих основ свободи політичної діяльності в Україні є актуальним, оскільки належне законодавче забезпечення політичних прав і свобод людини і громадянина сприяє розвитку демократії у будь-якій країні.

Політична діяльність, в широкому розумінні цього поняття, в першу чергу спрямована на реалізацію політичних амбіцій, тобто завоювання, утримування і використання публічної (державної) влади окремими індивідами або великими соціальними групами. Виходячи з викладеного, можна припустити, що діяльність однієї людини і сукупність її амбіцій не можуть становити протиположності сформованій політичній групі (партії).

Отже, для здійснення більш ефективної боротьби за здобуття та реалізацію державної влади громадяни певної держави об'єднуються у структуровані колективи з однаковими політичними поглядами та інтересами, створюючи політичні партії.

Основою і фундаментом партійної системи сучасних демократичних країн є плюралізм, характеристика політичної системи, за якої різні соціальні групи мають право на висловлення власних політичних поглядів і відстоювання своїх інтересів. Плюралізм політичної системи стимулює розвиток різноманітності громадського життя шляхом створення умов для конкуренції між різними політичними силами, зокрема, між більшістю та опозицією. За рахунок такої конкуренції в суспільстві поширюються процеси створення і діяльності різних політичних партій, громадських організацій, культурних установ тощо. Саме завдяки такій розмаїтості в суспільстві створюється необхідна система стримувань і протиположності, досягається баланс між різними елементами, які, конкуруючи один з одним, сприяють соціальному прогресу в цілому.

Окремі політичні права і свободи людини та громадянина визначені у розділі другому Конституції України.

Так, згідно з положеннями статті 36 Конституції України громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Політичні партії в Україні сприяють формуванню і вираженню політичної волі громадян, беруть участь у виборах. Членами політичних партій можуть бути лише громадяни України. Обмеження щодо членства у політичних партіях встановлюються виключно цією Конституцією і законами України.

Громадяни мають право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів. Професійні спілки є громадськими організаціями, що об'єднують громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної діяльності. Професійні спілки утворюються без попереднього дозволу на основі вільного вибору їх членів. Усі професійні спілки мають рівні права. Обмеження щодо членства у професійних спілках встановлюються виключно цією Конституцією і законами України.

Ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання громадян чи обмежений у правах за належність чи неналежність до політичних партій або громадських організацій.

Усі об'єднання громадян рівні перед законом. [1]

Згідно з положеннями статті 37 Конституції України утворення і діяльність політичних партій та громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, забороняються.

Політичні партії та громадські організації не можуть мати воєнізованих формувань.

Не допускається створення і діяльність організаційних структур політичних партій в органах виконавчої та судової влади і виконавчих органах місцевого самоврядування, військових формуваннях, а також на державних підприємствах, у навчальних закладах та інших державних установах і організаціях.

Заборона діяльності об'єднань громадян здійснюється лише в судовому порядку. [1]

З вище наведених положень Конституції України можна зробити деякі важливі висновки. За текстом конституції кожен громадянин України має право на вираження своєї точки зору і захисту своїх прав. Разом з виконанням своїх політичних амбіцій це право захищене дозволом створення та вступу у партії, кожна з яких має свою філософію і свою мету. Переконавання партії обмежені лише національними інтересами, зазіханням на громадський порядок і права та свободи інших людей. Тобто діяти згідно до своїх інтересів, але не диктувати їх державі та нації.

Партії мають виключно мирний характер. Конституція забороняє будь які наміри на порушення державного ладу, пропаганду війни, зазіхання на суверенітет та інше. Також передбачена заборона на створення партій серед виконавчих органах, підприємствах, державних установах, що дозволяє уникнути протиправних привілеїв і переваг у боротьбі за владу.

Однак політичні права і свободи людини і громадянина гарантовані не лише вище вказаними статтями Конституції України.

Верховною Радою України 5 квітня 2001 року було прийнято Закон України «Про політичні партії в Україні», який після процесу тривалих консультацій між представниками профільного комітету Верховної Ради України, лідерами депутатських фракцій і груп, різними політичними силами був підписаний Президентом України. Цим документом закріплюється юридичне визначення поняття політичної партії, встановлюється порядок створення та припинення діяльності партій, запроваджуються основні принципи їх організаційної побудови, форми участі в політичному житті, джерела фінансування тощо. [2]

Отже, ми можемо зробити висновок, що значення політичних партій завжди мало важливий характер як вияв демократії і свободи слова, до яких сучасна Україна йде вже два десятиліття років. Партія – це реалізація свободи слова і права на популяризацію своєї точки зору, своєї думки. В окремих випадках Конституція України може заборонити діяльність партії, якщо та має за мету порушити державний лад, хоче порушити суверенітет або погрожує суспільству. В усіх інших випадках громадяни мають право збиратись з метою поширення своєї думки. Це один з важливих проявів демократії у суспільній системі через те, що люди маючи право створювати, обирати, вступати і критикувати партії, отримують можливості щодо реалізації власних політичних ідей на вищому, державному рівні.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141.
2. Про політичні партії в Україні: Закон України № 2365-III від 05 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 23. – ст. 118.

Право на свободу думки і слова в Україні: еволюція розуміння

Матвєєва О.І., студент 1-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук **Лазаренко Л.А.**

Рівень визначення, реалізації і захисту прав людини в країні відображає ступінь розвитку країни в цілому, її соціальну та демократичну спрямованість, гуманістичне ставлення до найвищої соціальної цінності - людини. Останнім часом в Україні на сторінках юридичних видань та по телебаченню доволі часто і жваво обговорюється питання забезпечення права на свободу думки і слова в Україні. Це питання є актуальним ще й тому, що Україна прямує до лав Європейського Союзу, в якому захист права на свободу думки і слова перебуває на високому рівні.

Відповідно до ч. 1 ст. 34 Конституції України кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Це законодавчо закріплене право є одним із основоположних прав людини і громадянина. З юридичної точки зору конституційне право кожного на свободу думки і слова та на вільне вираження своїх поглядів і переконань полягає в можливості кожної особистості самостійно визначати для себе систему моральних, духовних та інших цінностей та вільно, без будь-якого ідеологічного чи іншого контролю оприлюднювати свої думки шляхом використання будь-яких засобів їх вираження, у тому числі через поширення інформації у формі поглядів і переконань щодо різних питань політичного, економічного, культурного, духовного життя суспільства і держави. У теорії конституційного права відбулася певна еволюція щодо розуміння цього права. Зокрема, деякі науковці схильні традиційно розглядати право на свободу думки і слова тільки як політичну можливість громадянина. Водночас більшість вітчизняних правознавців відносять свободу думки і слова до громадянських (особистих прав і свобод). Історично право на свободу думки і слова слугувало для забезпечення проінформованості суспільства, визначало діяльність політиків, було засобом донесення ідей і переконань керівництва держави до населення країни. На мою думку, переконання більшості науковців про те, що це право може бути віднесено до громадянських, полягає передовсім у тому, що, по-перше, останнім часом підвищується увага до захисту прав людини взагалі, а по-друге - посилюється роль ЗМІ у формуванні переконань та уявлень про різні явища та події, які трапляються в країні. Вважаю, що в даному випадку визначити належність права на свободу думки і слова до громадянських чи політичних складно, адже політик не може кожного разу перед тим як висловлюється попереджати про те, що він говорить як людина, тобто або як пересічний член суспільства, або як політик - народний депутат України, міністр і т.ін. Слід відзначити, що це право сьогодні дійсно більше наближається до громадянських, всенародних, однак не слід залишати політичної складової цього права, адже, як вже було зазначено вплив слова на думку (настрій) людини відкриває можливість впливати на зміну свідомості людей та зміну їх поведінки, що в глобальному вимірі призводить до зміни стратегії розвитку країни, визначає її курс, стратегію розвитку і вираження у вигляді тексту у статтях, надрукованих у засобах масової інформації, у нормативно-правових актах.

Відповідно до ст. 10 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. На мій погляд, свобода права, у цьому випадку права на свободу думки і слова, має передбачати юридичну відповідальність як стримуючий фактор, який запобігає порушенню права. Разом з тим слід звернути увагу на те, що в українській судовій практиці у справах про відповідальність за поширення неправдивих відомостей чи інформації, що ганьблять честь і гідність особи, й досі суди як підставу для відповідальності розглядають не тільки повідомлення про факти та осіб, а й покладають відповідальність за оціночні судження. Уявляється, що держава повинна мати власну стратегію розвитку свободи думки і слова. З розвитком правосвідомості окремих членів суспільства кількість правопорушень має зменшуватися, а отже, в тому випадку потрібно буде перейти до інших засобів врегулювання вищезазначеного питання, а саме - до заохочувальних. Законодавчо закріплено, що розвиткові свободи думки і слова сприяє інститут омбудсмена. Водночас паралельно з інститутом омбудсмена може існувати ряд інших національних установ з прав людини, зокрема комісії з прав людини, комітети,

інститути та центри з прав людини, які не підмінюють одне одного, а виступають додатковими механізмами захисту прав людини. Існує думка, що слід створити в Україні спеціалізовану установу - Комісію з прав людини, яка могла б стати додатковим механізмом із захисту прав людини. Мета створення Комісії повинна полягати у формуванні додаткового механізму захисту прав людини для вирішення питань, які на національному рівні не врегульовані належним чином, доповнюючи інститут омбудсмена, а не в конкуренції з ним. У зв'язку з цим закон, яким

мала б регулюватися діяльність вищезазначеної Комісії, повинен передбачати форми співробітництва Комісії з уповноваженим Верховної Ради з прав людини, визначити сфери їх взаємодії. На мою думку, такий орган міг би визначати рівень дотримання права на свободу думки і слова в Україні.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. // Відом. Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - ст. 141.
2. Бондар Ю. В. Свобода слова: українська мірка / Ю. В. Бондар. - К. : МАУП, 2004. - 144 с.
3. Конституційні права, свободи і обов'язки людини і громадянина в Україні / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. - К. : Вид-во «Юрид. думка», 2008. - 252 с.

Концепція правової держави у Конституції України

Однорог О.С., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент **Пустовіт Ж.М.**

Серед ідей сучасного державного будівництва в Україні найпопулярнішою є ідея правової держави, яка теорією держави і права визнається найкращою формою майбутнього суспільного життя, тобто своєрідним ідеалом. При цьому йдеться не тільки про державу, в якій є право, адже без права держава взагалі не існує, а про державу найвищої якості, де право, створене на засадах соціальної справедливості, найвищої поваги до особи, виступає основним регулятором суспільних відносин, де запроваджено особливо шанобливе ставлення до права [4].

Данна тема є особливо актуальною, адже саме ідея правової держави стала програмною вимогою усіх політичних партій України і знайшла своє юридичне закріплення в Конституції, яка в ст. 1 проголошує Україну правовою державою.

Серед принципів правової держави, які закріплені Конституцією України такі:

- принцип верховенства права, який закріплений у ст. 8 Конституції України.

Верховенство права – це фундаментальний принцип сучасного правопорядку в світі, встановленого з прийняттям Статуту ООН – документу, що заснував підвалини якісно новим цивілізаційним правовідносинам і сучасного світового порядку [2, с.234].

Згідно ч. 2 ст. 8 «Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй».

Конституція має верховенство у правовій системі тому, що вона є насамперед установчим актом, який характеризується високим рівнем легітимності, а також регулює найбільш фундаментальні положення організації суспільного і державного життя: належність державної влади, характер власності, права і свободи громадян, національно-державний і адміністративно-територіальний устрій, систему і принципи діяльності механізму здійснення повновладдя народу[4].

Конституція служить фундаментом чинного національного законодавства, її норми перебувають у центрі системи права, забезпечують єдність та узгодженість норм права, що закріплені різними нормативно-правовими актами.

- принцип зв'язаності держави правами і свободами людини і громадянина, який означає, що держава не тільки визнала природні права людини та проголосила у своїй конституції та в інших законодавчих актах її громадянські, соціальні та політичні права, а й забезпечила правовий режим неухильного дотримання прав і свобод людини і громадянина.

Стаття 3 Конституції України стверджує, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.»

Принцип зв'язаності держави правами і свободами громадян передбачає можливість кожному громадянину будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і

свободи від порушення та протиправних посягань, а також незаподіяння шкоди правам інших осіб, необхідністю утримання від неправомірних дій, можливістю обмеження прав і свобод людини у визначених Конституцією межах.

Серед інших принципів правової держави, які закріплено у Конституції України такі:

- принцип поділу влади, закріплений у статті 6 Конституції України.

Цей принцип передбачає поділ державної влади на законодавчу, виконавчу і судову, а також забезпечує їх взаємодію через систему стримувань і противаг. Конституція створює відокремлені один від одного гілки влади, які не можуть узурпувати владу і тим самим зруйнувати систему захисту прав і свобод громадян;

- принцип правової форми діяльності органів державної влади та їх посадових осіб, який не тільки характеризує організацію і діяльність органів держави на засадах права, а також є засобом контролю за владою та її обмеження.

На сучасному етапі однією з головних тенденцій процесу розвитку державності у сучасному світі є поступове сприйняття людством напрацьованих прогресивною політико-правовою думкою надбань і особливо таких загальнолюдських цінностей як демократія, право, права і свободи людини, справедливий правопорядок [3, с.201].

Українська держава визнала юрисдикцію європейських інститутів захисту прав і свобод людини та оновила значну кількість своїх правових інститутів, які забезпечують реалізацію прав і свобод громадян.

Поняття правової держави у багатьох країнах є невід'ємним від поняття соціальної держави, тому побудова реальної правової держави значною мірою залежить від рівня соціально-економічного розвитку країни, накопичення матеріальних благ, що давало б можливість здійснення ефективної соціально-економічної політики, забезпечення соціально-економічних прав громадян.

Конституція, проголосивши Україну правовою державою, закріпила не стільки реальний, скільки бажаний стан держави. В Україні на сьогодні створено лише правові передумови для становлення і подальшого розвитку правової держави, адже цей процес складний і тривалий.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: прийн. на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Голос України. – 1996. – 13 лип. 20 с.
2. Зайчук О. В. Теорія держави і права: академічний курс: [підруч.] / О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко. - К.: Юрінком Інтер, 2006. – 317 с.
3. Колісник В.П., Барабаш Ю.Г. Конституційне право України [підруч.] / В.П.Колісник, Ю.Г. Барабаш.- Х.: Право, 2008.- 382 с.
4. Оніщук М.В. Верховенство Конституції України як засадничий принцип правової держави// М. Оніщук// Віче – 2010. – №18 [електронний ресурс] режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2190/>

Необхідність реформування багатопартійної політичної системи в Україні

Онищенко О.Е., студент 3-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат історичних наук **Денисенко О.А.**

Стаття 1 Конституції України зазначає, що Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Однак справедливо зазначити, що на сьогоднішній день наша країна лише прямує до того, щоб повноправно називатися правовою та демократичною.

Становлення України, як демократичної та правової держави є досить складним, поступовим та багатоплановим процесом. Він полягає не лише у формуванні владних структур, здатних забезпечувати реалізацію провідних принципів правової держави, таких як принцип верховенства права, законності, гласності, розподілу влад та реалізації прав і свобод людини та громадянина, але й у наявності громадянського суспільства із високим рівнем правової культури та правової свідомості, особливою політичною, соціальною та економічною поведінкою.

Як правильно зазначає ряд науковців, таких як Колодій А.М., Погребняк С.П., Скакун О.Ф. та Козюбра М.І., правовою та демократичною є лише така держава, яка функціонує в громадянському суспільстві, слугує його інтересам та реально забезпечує захист прав і свобод його членів. Таким чином, становлення України, як демократичної та правової держави на пряму залежить від розвитку в ній громадянського суспільства.

Ключовим елементом існування та ефективного функціонування громадянського

суспільства є багатопартійна політична система, адже саме політичні партії забезпечують зв'язок громадян правової держави із органами влади, надають їм можливість висловлювати свою думку та впливати на ситуацію в країні. Виходячи з цього, багатопартійність є основною політичною умовою існування правової та демократичної держави, оскільки однопартійна політична система веде до узурпації державними органами владних функцій та сприяє виникненню тоталітарних режимів.

Однак, сучасний етап становлення багатопартійної правової системи в Україні супроводжується рядом проблем, основними з яких є:

- мультипартійність, яка пов'язана з існуванням великої кількості політичних партій. Цей процес виник на початковому етапі розвитку незалежності в Україні та прогресує з кожним роком. Він ускладнює політичну структурування представницьких органів та механізм ухвалення рішень.

- нечисельність партійних рядів, що послаблює вплив конкретної політичної сили, її роль та значення на загальному політичному фоні;

- невизначеність соціальної бази партій, яка створюється з метою розширення кола соціальних верств, інтереси яких представляє партія;

- локальність партійного впливу та високий рівень географічної зорієнтованості партій заважають об'єднати громадян з усієї території країни;

- консолідація членів партії не навколо політичної ідеї, а навколо лідера.

Ці та інші проблеми сповільнюють становлення багатопартійності в Україні, ускладнюють структурування політичної системи, заважають формуванню політичної еліти, унеможливають пошук компромісу між різними політичними силами та ускладнюють процес реформування національного законодавства.

Отже, на сьогоднішній день гостро постало питання щодо реформування основних підходів, положень та принципів багатопартійної політичної системи в Україні. Наша країна знаходиться лише на етапі становлення демократичної та правової держави, важливу роль на якому відіграє створення свідомого громадянського суспільства. Для побудови громадянського суспільства в Україні необхідно подолати ряд негативних факторів, таких як мультипартійність, забезпечити компроміс між різними політичними партіями, спрямувати зусилля політиків на об'єднання суспільства для пошуку шляхів виходу з економічної та соціальної кризи, енергійніше проводити реформування національного законодавства з урахуванням вимог міжнародного права та громадської позиції.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : прийнята 28 черв. 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

2. Шемшученко Ю.С. Юридична енциклопедія: В 6 т. [Текст] /Редкол.: Ю70 Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: «Укр. енцикл.», 1998. — 672 с.

3. Гамбург Л.С. Теоретичні проблеми правової держави в українській навчально-науковій літературі / Л.С. Гамбург // Держава та регіони: Серія: Право. - 2008. - №3. - С. 5-11.

4. Погребняк С.П. Значення основоположних принципів права для формування і розвитку правової державності / С.П. Погребняк // Вісник академії правових наук України: збірник наукових праць. - 2008. - №3(54). - С. 91-97.

5. Колодій А. Партійна структуризація в Україні в контексті розвитку громадянського суспільства і поза ним / Антоніна Колодій // Збірник наукових праць (третій випуск), підготовлений за дослідницькою програмою кафедри філософії «Громадянське суспільство як здійснення свободи» / За редакцією Анатолія Карася. - Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2006. - 280 с. - С. 83-105.

Джерела права Європейського Союзу

Паламарчук В.В., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: викладач кафедри Юрковська Л.Г.

Після ратифікації Верховною Радою України та Європарламентом Угоди про асоціацію України та ЄС особливої ваги та значення для нашої держави набули завдання зближення та гармонізації вітчизняного законодавства та законодавства ЄС. У вказаному контексті дослідження правової природи, системи джерел права ЄС слід вважати надзвичайно актуальними.

Право Європейського Союзу (EU law; European Union law) - унікальний правовий феномен, що склався в ході розвитку європейської інтеграції в рамках Європейських співтовариств і Європейського Союзу, результат реалізації наднаціональної компетенції

інститутів Європейського Союзу. Правом Європейського союзу є специфічний правопорядок, правова система, що склалася на стику міжнародного права і внутрішньодержавного права держав-членів Європейського Союзу, володіє самостійними джерелами і принципами. Автономність права Європейського Союзу підтверджена рядом рішень Європейського Суду.[1, с. 43]

Основу правопорядка ЄС складає так зване первинне законодавство: установчі договори (Договір про Європейський Союз, договори створення Європейських співтовариств), договори про внесення змін до установчих договорів, угоди про приєднання до ЄС нових держав-членів, а також міжнародні договори, укладені між державами-членами з питань, що належать до сфери компетенції Союзу та Співтовариств.

Переважна більшість норм права ЄС існують у формі правових актів, передбачених у ст. 249 Договору про Європейське співтовариство (похідне, вторинне законодавство): регламентів і директив. Регламенти — нормативно-правові акти, що мають загальне застосування, є обов'язковими у всіх своїх складових частинах, підлягають прямому застосуванню в усіх державах-членах. Регламенти не потребують будь-яких заходів з імплементації в національні правопорядки держав-членів. Директиви – нормативно-правові акти, що є обов'язковими для держав-членів щодо результатів, які мають бути досягнуті. Але держави-члени мають право вільно обирати форму та засоби імплементації директиви у внутрішньодержавні правопорядки. [2, с. 17]

Рішення – правові акти індивідуального значення, що є обов'язковими в усіх своїх складових частинах для тих, кому вони адресовані. Це можуть бути як держави-члени, так і юридичні або фізичні особи. Слід звернути увагу на те, що в рамках другої і третьої опор Договору про ЄС встановлює інші форми правових актів органів Союзу. Міжнародні договори, укладені Співтовариством із питань, які належать до його компетенції, мають пріоритет над похідним законодавством.

Концепція загальних принципів права була розроблена Судом Європейських співтовариств для усунення прогалів у праві Співтовариств. Джерелом загальних принципів права є положення установчих договорів, національного законодавства держав-членів, норми міжнародного права. Прикладами загальних принципів права можуть служити принципи правової визначеності правових норм, законних очікувань, пропорційності, а також основні права людини.

Особливу категорію джерел права ЄС утворюють рішення Європейського суду. З одного боку рішення Суду, не можна безумовно відносити до вторинного права: формально, відповідно до Договору про ЄС, Європейський Суд не є правотворчим органом, його завдання – забезпечувати «збереження одноманітності права Співтовариства при тлумаченні та застосуванні цього Договору» (ст.164 Договору про ЄС) . [3, с. 25] Однак Суд не обмежується роллю тільки правоохоронного органу ЄС. Більш ніж за 40 років свого існування Європейський Суд створив широку систему правових норм Співтовариства, що становить прецедентне право, що доповнює й розвиває як первинне, так і вторинне право ЄС.

Таким чином, система джерел права ЄС є досить розгалуженою та складною; містить нормативно-правові акти, міжнародно-правові, регіональні та міждержавні договірні джерела, а також елементи прецедентного права.

Список використаних джерел:

1. «Договір про Європейський Союз» - Чинне міжнародне право: збірник документів Т.3 – М,1997.–553с.
2. Європейське право. Право Європейського Союзу та правове забезпечення захисту прав людини: Підручник для вузів / кер. авт. колл. та Отв.ред. д.ю.н., проф. Л. М. Ентін - 2-е видання, перегляд. I доп. - М.: Норма, 2007, 960 с.
3. Топорнін Б.М. Європейське право: Підручник. - М.: МАУП, 1998. - 456 с.

Адміністративна реформа в Україні

Панченко Б.С., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук **Булик І.Л.**

Україна взяла курс на створення правової держави, що поставило вимогу кардинального реформування всіх сфер суспільно-публічного життя. На сьогодні Україна потрапила в складну політичну і економічну ситуацію, у зв'язку з чим постає багато нових, важливих питань, які слід вирішувати в найкоротші терміни. Відразу після здобуття незалежності Україна не змогла ефективно і вдало провести адміністративну реформу в

зв'язку з тим, що в перші роки незалежності постало безліч питань, які потребували негайного вирішення. Але вже зараз є достатньо умов для її втілення.

Поточна система місцевого самоврядування вже не сприймається українцями, а регіони хочуть отримати більше коштів, тому влада вирішила провести адміністративно-територіальну реформу. За останні роки це одна з найсерйозніших і найважливіших реформ.

Реформа передбачає створення трирівневої системи: громада, район, регіон. На рівні громади є тільки місцеве самоврядування, тобто це міський/сільський/селищний голова або голова громади, міська/сільська/селищна рада, або рада громади і виконком цієї ради — це три органи, які є на рівні громади. На рівні району є районна рада, яка обирає райвиконком — це по лінії самоврядування. По лінії державної влади (призначається з Києва) — це райдержадміністрація або префектура. Побачимо, який з цих двох термінів буде застосований у Конституції. На рівні області буде облрада та облвиконком, а зі сторони держави відповідно облдержадміністрація або префектура області. Якщо казати про повноваження, то кожен з цих рівнів повинен мати домінуючу ознаку по одному із головних повноважень, які є природними саме для цього рівня. Так, громада буде відповідати за середню освіту і на це буде йти більша частина витрат з місцевого бюджету. Крім цього, на рівні громади буде зростати така серйозна сфера компетенції як благоустрій території — з розвитком міського самоврядування все більша увага виборців буде приділятися тому, в якому середовищі вони живуть. Другий рівень — район. Тут найголовніша компетенція — це надання медичних послуг вторинного рівня (стаціонар). В системі МОЗу це відповідає госпітальному округу. Найголовнішою роллю третього рівня — регіону — є комплексний розвиток території. Саме на цьому рівні можуть концентруватися кошти для капітальних інвестицій і точкове прикладення цих інвестицій там, де вони потрібні, щоб витягнути з депресивного стану ті чи інші райони. І це не банальне будівництво якогось об'єкту, а достатньо інтелектуальна робота, щоб туди йшов бізнес: це і партнерство, і створення інфраструктури, прийнятної для бізнесу і план стратегічного розвитку. Це достатньо складні речі, які не можуть бути реалізовані на нижчих рівнях.

Для досягнення мети адміністративної реформи в ході її проведення має бути розв'язано ряд завдань:

- 1) формування ефективної організації виконавчої влади як на центральному, так і на місцевому рівнях управління;
- 2) формування сучасної системи місцевого самоврядування;
- 3) запровадження нової ідеології функціонування виконавчої влади і місцевого самоврядування як діяльності щодо забезпечення реалізації прав і свобод громадян, надання державних та громадських послуг;
- 4) організація на нових засадах державної служби та служби в органах місцевого самоврядування;
- 5) створення сучасної системи підготовки управлінських кадрів;
- 6) запровадження раціонального адміністративно-територіального устрою.

Адміністративна реформа має здійснюватись у кількох напрямках.

Перший - створення нової правової бази, що регламентуватиме державне управління в Україні. Другий - формування нових інститутів, організаційних структур та нової системи публічного управління. Третій - кадрове забезпечення нової системи публічного управління. Четвертий - зміцнення та формування нових фінансово-економічних основ функціонування публічного управління. П'ятий - наукове та інформаційне забезпечення системи публічного управління, формування механізмів наукового та інформаційного моніторингу її функціонування.

Адміністративна реформа розрахована на відносно тривалий період її реалізації і включає три етапи. У ході підготовчого етапу реформи мають бути розроблені та офіційно схвалені. Концепція адміністративної реформи та Програма здійснення адміністративної реформи. На цьому етапі вирішуються першочергові питання, пов'язані з поточним удосконаленням елементів існуючої системи публічного управління.

На другому етапі запроваджуються організаційно-правові засади реформування ключових елементів системи публічного управління.

На третьому етапі поглиблюються трансформаційні процеси, формуються нові інститути, організаційні структури та інструменти публічного управління.

На всіх етапах реформи вживаються заходи щодо її законодавчого, кадрового,

наукового та інформаційного забезпечення, зміцнення та оновлення нових фінансово-економічних основ публічного управління.

На завершення слід зауважити, що крім вироблення та ухвалення стратегії реформування, для успішного проведення реформи потрібна також програма конкретних заходів, включаючи людське, фінансове, матеріально-технічне забезпечення, визначення строків і виконавців.

Гарантії конституційного ладу України

Пнюшков В.Г., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент **Пустовіт Ж.М.**

Під час написання своєї роботи я перш за все спирався на те, що у сьогоденному демократичному суспільстві - Конституція та її гарантії мають особливе значення, і повинні беззаперечно виконуватися.

Основним є момент проголошення незалежності в Україні, саме тоді відбувається процес розширення обсягу конституційно-правового регулювання, поступово змінюється зміст норм та інститутів конституційного права. Ці фактори призводять до утворення більш складної системи джерел цієї галузі права порівняно з тією, яка існувала в радянський період, тому гарантії конституційного ладу повинні постійно йти на шляху до подолання усього негативного у сфері політики, економіки, соціального та духовного життя суспільства. Отже, дослідження такого поняття як гарантії конституційного ладу Української держави на сьогодні є досить актуальним.

Захист конституційного ладу - це система заходів та дій з попередження, припинення, розслідування того, що негативно впливає на розвиток держави і суспільства, виявлення винних та виконання щодо них покарань.

Гарантія (від франц. *garantie* - забезпечення, запорука) - це спосіб забезпечення виконання добровільно взятих на себе зобов'язань.

У науці конституційного права вчені по-різному визначають зміст гарантій конституційного ладу. Так, вітчизняний правник М.І. Козюбра пропонує таку систему гарантій конституційного ладу: український народ, Конституція і закони України, Українська держава в цілому і в особі її спеціалізованих інститутів (організацій, служб), Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України та інші органи виконавчої влади України; Конституційний Суд України, суди загальної юрисдикції і прокуратури, політичні партії і громадські організації.

Разом із тим, В.Ф. Погорілко пропонує не лише визначити систему конституційних гарантій, а й здійснити класифікацію останніх за механізмом забезпечення конституційного ладу. Конституційні гарантії, на думку вченого, поділяються на нормативні і організаційні:

- а) нормативні гарантії включають матеріальні і процесуальні норми;
- б) організаційні гарантії охоплюють суб'єкти конституційно-правових відносин, тобто український народ, Українську державу, органи державної влади, політичні партії, громадські організації, засоби масової інформації.

Конституція України є беззаперечним гарантом конституційного ладу України.

Конституційні гарантії конституційного ладу - це вид правових гарантій, які визначені Конституцією України і мають найвищу юридичну силу. Концептуальні правові гарантії конституційного ладу дістали належну об'єктивізацію в Конституції і законах України, а саме:

1) процесуально ускладнений порядок внесення змін до розділу I Конституції України, який передбачає проведення обов'язкового всеукраїнського референдуму (ч. 1 ст. 156 Конституції України);

2) неможливість внесення змін до Конституції України, якщо зміни передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина або якщо вони спрямовані на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України (ч. 1 ст. 157 Конституції України);

3) непересічне значення у захисті конституційного ладу України має український народ, який є єдиним джерелом влади і має виключне право визначати та змінювати конституційний лад в Україні, проте не в довільній формі, а в конституційно визначений спосіб, наприклад, через вибори та референдуми. Згідно зі ст. 73 Конституції України

питання про зміну території України вирішується виключно всеукраїнським референдумом;

4) заборона утворення і діяльності політичних партій та громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади (ч. 1 ст. 37 Конституції України);

5) захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є обов'язком громадян України (ч. 1 ст. 65 Конституції України);

6) обов'язковість складення присяги народними депутатами України, Президентом України. Вони зобов'язуються усіма своїми діями боронити суверенітет і незалежність України (ст. 79, ст. 104 Конституції України);

7) визнання Президента України гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина (ч. 2 ст. 102 Конституції України);

8) Рада національної безпеки і оборони України координує і контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони (ч. 2 ст. 107 Конституції України);

9) конституційний обов'язок Кабінету Міністрів України забезпечувати державний суверенітет і економічну самостійність України, виконувати Конституцію і закони України, акти Президента України (п. 1 ст. 116 Конституції України);

10) функціональні обов'язки прокуратури, наприклад, нагляд за додержанням законів відповідними органами (ст. 121 Конституції України);

11) незалежність суддів при здійсненні правосуддя, підкорення їх лише закону (ч. 1 ст. 129 Конституції України);

12) заборона внесення змін до Конституції України в умовах воєнного або надзвичайного стану (ч. 1 ст. 157 Конституції України);

13) функціональні обов'язки Конституційного Суду України, який вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України (ч. 2 ст. 147 Конституції України);

14) правова регламентація введення в Україні надзвичайного стану, встановлена Законом України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16 березня 2000 р.;

15) правова регламентація введення в Україні воєнного стану, встановлена Законом України «Про правовий режим воєнного стану» від 6 квітня 2000 р. Воєнний стан встановлюється в Україні або на окремих її територіях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки суверенітету України, її територіальної цілісності;

16) опосередковано суб'єктами захисту конституційного ладу України є засоби масової інформації, громадські організації та ін.

Отже, суб'єктами захисту конституційного ладу України є фактично всі суб'єкти конституційно-правових відносин, які повинні здійснювати зазначену функцію як шляхом виконання наданих їм законодавством повноважень, так і через утримання від виконання певних дій, наприклад, не створювати збройні формування, не передбачені законом (ч. бет. 17 Конституції України).

Гарантами конституційного ладу є практично всі основні суб'єкти конституційно-правових відносин, а саме : народ України; Конституція і закони; Українська держава в цілому та в особі її спеціалізованих інститутів (організацій, служб); Верховна Рада України; Президент України; Кабінет Міністрів України та інші органи державної влади; Конституційний Суд України; суди загальної юрисдикції і прокуратура; політичні партії і громадські організації; засоби масової інформації; територіальні громади та органи місцевого самоврядування; міжнародні організації.

На мою думку, далеко не всі з перелічених науковцями норм права реалізуються у політико-правовому житті нашої держави, вони існують у законах, тобто є прописаними та мають захищатися, виконуватися й контролюватися відповідними органами (суб'єктами захисту конституційного ладу).

Очевидно, що без вирішення всіх цих проблем, гарантії демократичного конституційного ладу, якщо й не повністю унеможливлуватимуться, то принаймні спотворюватимуться, або гальмуватимуться без відповідного втручання.

Одним з істотних прикладів є проблема у функціонуванні правової держави в Україні -

не забезпечено панування верховенства права. Тобто, звичка серед високопоставлених посадових осіб, якщо не порушувати, то пристосовувати право до власних потреб, це призвело до того, що держава, яка повинна бути гарантом прав і свобод людини і громадянина, досить часто, навпаки, їх порушує.

Наразі держава в Україні не виконує прямо прописані в Конституції зобов'язання у соціальній сфері, що являє собою чітку прогалину. Звідси безпосередньо виникає потреба посилення та максимально чіткого закріплення на конституційному рівні відповідальності держави перед людиною, щоб ці принципи були реальними, а не формальними.

Список використаних джерел:

1. Основні принципи конституційного ладу України — Конституційне право України: Підручник. — К: Юрінком Інтер, 2002. — 536 с;

2. Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л. Конституційне право України: Підручник / За заг. ред. проф. В. Ф. Погорілка. — К.: Наукова думка; Прецедент, 2006. — С. 100—104.

Загальноправова характеристика Конституції Європейського Союзу

Полюх О.О., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: викладач кафедри **Юрковська Л.Г.**

Інтеграційні процеси на європейському континенті, які розпочалися після закінчення Другої світової війни, призвели до створення потужного інтеграційного об'єднання у формі Європейського Союзу. [3]

Розробка проекту спільної Конституції стала логічним етапом у розвитку вказаних інтеграційних процесів. Тепер Європейський Союз більше не є просто сукупністю економічних співтовариств, а став цілісним інтеграційним об'єднанням. А це об'єднання, в свою чергу, потребує єдиного нормативного акту, який би відповідав новим вимогам сьогодення та зміг би розпочати нову еру розвитку в історії Європейського Союзу. З огляду на важливість цього питання для Євросоюзу в цілому, а також для України, яка у вересні 2014 року остаточно підтвердила свій європейський вибір, ратифікувавши Угоду про асоціацію України та ЄС, актуальність дослідження Конституції Європейського Союзу є очевидною. [4]

За досить короткий історичний проміжок часу Європейський Союз перетворився із невеликої субрегіональної організації економічного характеру в по-справжньому європейську інтеграційну організацію універсальної компетенції, яка володіє власним апаратом управління і здійснює діяльність в найрізноманітніших сферах суспільного життя. [1]

Глави держав і урядів Європейського Союзу 29 жовтня 2004 року підписали в Римі договір про Конституцію ЄС. Метою Конституції, що вводиться в дію у вигляді Угоди між державами-членами шляхом ратифікації кожним членом Євросоюзу, є зведення всього масиву установчих документів ЄС в один документ. Відповідно до положень Конституції, Євросоюз набув статусу юридичної особи, тобто має власну юридичну правоздатність, і став міжнародною регіональною організацією. [5]

Найголовніші положення Конституції Європейського Союзу такі:

– проголошується відкритість ЄС для «всіх європейських країн, які поважають цінності ЄС і вважають за потрібне втілювати їх спільно»;

– Конституція підтверджує принцип вільного пересування людей, товарів, послуг і капіталів, однак наголошує, що ЄС «поважатиме національні ідентичності країн-членів, базовані на їхній політичній та конституційній структурі». [5]

Таким чином, якщо раніше об'єднання країн Європи в єдиний Союз носило характер співробітництва і виражалось в координації спільних сил для вирішення ряду окремих проблем, то тепер ЄС – це наддержавне об'єднання, яке перейшло на якісно новий рівень інтеграції. [2] Конституція робить ЄС більш структурно цілісним, оскільки поділ на три «колони», запроваджений ще Маастрихтським договором 1992 р., ліквідується. Система установчих договорів і договорів, що вносять до них зміни і доповнення, замінюється єдиним кодифікованим документом. Інституційна система ЄС більшою мірою приводиться у відповідність з вимогами демократичного ладу. Європейський Парламент отримує повноваження, що ставлять його в центр законодавчого процесу. Національні парламенти держав-членів залучаються до повсякденного функціонування ЄС. Їм передається контроль за дотриманням принципу субсидіарності, який визначає, чим має займатися ЄС і з чим держави-члени краще впораються на національному рівні.

Окрім вище зазначеного, у Конституції ЄС суттєвий акцент зроблено на правах людини. Частина II Конституції містить текст Хартії фундаментальних прав Союзу, яка ще у 2000 р. була додана до тексту Ніццького договору як декларація, що не має обов'язкового характеру. Хартія була включена до проекту Конституції без суттєвих змін.

Нарешті, Конституція посилює прозорість функціонування ЄС. Вона дає можливість Союзу проводити на міжнародній арені більш скоординовану зовнішню політику. Полегшується процес прийняття й імплементації політичних рішень. [5]

Таким чином, основні досягнення Конституції Європейського Союзу, передусім, полягають у закріпленні найважливіших ідей та цінностей Європейського Союзу. ЄС перейшов від суто економічного об'єднання до повноцінної демократичної спільноти нового рівня. Також Європейському Союзу був наданий статус єдиної юридичної особи внаслідок злиття всіх Співтовариств та Союзу в одне ціле. Розподіл компетенцій (виключної, спільної та субсидіарної) тепер прописаний більш деталізовано та чітко. Вперше в установчому договорі прописана можливість виходу держав-членів з Європейського Союзу. Окрім того, інструментарій законодавчої політики був суттєво спрощений, внаслідок зменшення кількості формальних видів нормативних актів, які можуть прийматися відповідними органами, а також завдяки введенню таких понять як Європейський закон та Європейський рамковий закон. І, нарешті, вперше було закріплено демократичні виборчі свободи в Європейському Союзі і введено можливість народної законодавчої ініціативи. Положення Конституції Європейського Союзу відображають реальну картину інтеграційних процесів на європейському континенті і мають істотний вплив на стратегічні перспективи розвитку міждержавних відносин в Європі.

Список використаних джерел:

1. Європейський союз: консолідовані договори. - К.: Port-Royal, 1999. - 206 с.
2. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права: Навч. посібник / Наук. ред. В.П'ятницький. - К., 1999. - 368 с.
3. Волес В. Творення політики в Європейському Союзі - К., Видавн. «ОСНОВИ», 2000. - 884с.
4. Кернз В. Вступ до права Європейського Союзу: Навч. посіб.: Пер. з англ. - К.: Т-во «Знання», 2001. - 381с.
5. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека: Учебник для вузов / Рук. авт. колл. и отв. ред. д.ю.н., проф. Л.М. Энтин. - 2-е изд., пересмотр. и доп. - М.: Норма, 2005. - 960 с

Конституційно-правове закріплення основних прав і свобод людини та громадянина в Ірландії

Семеншина І.М., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: викладач кафедри **Юрковська Л.Г.**

Права людини - це гарантована законом міра свободи особи та її можливість вільно діяти, самостійно обирати вид і міру власної поведінки з метою задоволення матеріальних і духовних потреб через користування надбаннями та благами суспільства і держави у межах, визначених національним і міжнародним законодавством. [2]

Основні права і свободи людини і громадянина обраної країни закріплені в Конституції Ірландії. Значна частина Конституції відведена визначенню прав громадян у наступних сферах життя: особисті права, сім'я, освіта, приватна власність і релігія. Конституція гарантує рівність всіх громадян перед законом, недоторканність житла, вільне вираження думок, право мирно і без зброї збиратися, а також створювати асоціації та спілки. [2]

Ст. 40 Конституції Ірландії закріплює особисті права людини і громадянина. Згідно зі ст. 40 Конституції Ірландії, всі громадяни, як людські істоти, повинні бути рівні перед законом. [1] Держава повинна, зокрема, своїми законами, наскільки можливо, охороняти від несправедливих нападів, а в разі якщо така несправедливість здійснена - захищати життя, особистість, добре ім'я і майнові права кожного громадянина. Жоден громадянин не повинен бути позбавлений його особистої свободи, за винятком, встановленим законом.

Держава гарантує свободу здійснення таких прав за умови дотримання громадського порядку і моралі: 1) право громадян вільно висловлювати свої судження і думки; 2) право громадян збиратися мирно і без зброї; 3) право громадян утворювати асоціації та спілки.

Ст. 41 Конституції Ірландії закріплює право людини і громадянина на сім'ю. Згідно з цією статтею, держава визнає сім'ю як природне першоджерело і об'єднуючу основу суспільства, а також як моральний інститут, що володіє невід'ємними і невідчужуваними права-

ми, передуючими позитивному праву та вищими по відношенню до нього. Держава гарантує захист сім'ї, її організацію та авторитет як необхідну основу соціального порядку, незамінну для процвітання народу і держави. [1]

Ст. 42 Конституції Ірландії закріплює право людини і громадянина на освіту. Згідно із ст. 42, держава підтверджує, що першим і природним вихователем дитини є сім'я, і гарантує повагу до невід'ємного права і обов'язку батьків відповідно до їх можливостей давати своїм дітям релігійне, моральне, інтелектуальне, фізичне і соціальне виховання. [1]

Ст. 43 Конституції Ірландії закріплює право людини і громадянина на приватну власність. Згідно із ст. 43 Конституції Ірландії, держава визнає, що людина, в силу того, що вона розумна істота, має природне право приватної власності на зовнішні блага. [1]

Ст. 44 Конституції Ірландії закріплює право людини і громадянина на релігію. Згідно із ст. 44, держава визнає, що повага до публічного поклоніння є виконанням обов'язку перед Всемогутнім Богом. [1]

Отже, конституційне забезпечення прав людини в Ірландії передусім складається з тексту самої конституції цієї країни. Основні права і свободи людини та громадянина не лише визнаються державою, а й захищаються нею як необхідна умова свого існування.

Список використаних джерел:

1. Конституція Ірландії від 29 грудня 1937 року [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.concourt.am/armenian/legal_resources/world_constitutions/constit/ireland/ireland-r.htm
2. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посібник / К 65 М. С. Горшенцова, К. О. Закоморна, В. О. Ріяка та ін.; За заг. ред. В. О. Ріяки. — 2-е вид., допов. і перероб. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 544 с.

Місцеве самоврядування як одна з конституційно-правових гарантій

Потургаєв Д.О., студент магістратури навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: викладач кафедри Кулик Т.О.

Особливої актуальності на сьогодні набуває нове бачення інституту місцевого самоврядування як невід'ємного елемента громадянського суспільства та правової держави в контексті конституційної, політичної, адміністративної та муніципальної реформ, з якими пов'язане сьогодення розвитку Української держави. Конституційно-правова основа місцевого самоврядування покликана забезпечити функціонування дієздатного й ефективного місцевого самоврядування, що є окремою формою народовладдя та інструментом задоволення потреб громадян України через створення необхідних умов надання громадських послуг.

Мета доповіді полягає у вивченні місцевого самоврядування як однієї з конституційно-правових гарантій.

Мета доповіді конкретизується наступними завданнями: визначити поняття місцевого самоврядування; вивчити зарубіжний досвід організації місцевого самоврядування; сформувати основні напрямки реформування місцевого самоврядування.

Конституція України у ст. 7 проголошує, що в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування. В. Журавський, В. Серьогін, О. Ярмиш визначають місцеве самоврядування як специфічну форму публічної влади, яка самостійно реалізується суб'єктами місцевого самоврядування шляхом вирішення в рамках законодавства питань місцевого значення і не входить у систему державної влади [4, с. 67]. Проте на наш погляд більш точно та детально поняття місцевого самоврядування визначено в ст. 2 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», де вказано, що місцеве самоврядування в Україні - це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Наразі активно обговорюється необхідність реформування місцевого самоврядування, тому необхідно звернутися до міжнародного досвіду організації місцевого самоврядування. Необхідно зазначити, що у світі сформовано дві основні моделі місцевого самоврядування, які у тому, чи іншому сполученні поширилися по всьому світу – англосаксонська та континентальна. Напевно одним з найбільш яскравих представників організації місцевого самоврядування за континентальною моделлю. Необхідно підкреслити, що сьогодні Франція, серед більшості демократичних країн Європи є ще й досі найбільш

централізовану державу. Основна ланка місцевого самоврядування – комуни, кожна з яких має свій представницький орган – раду та мера, який обирається з числа депутатів ради. Мер та депутати муніципальної ради, які працюють на постійній основі, складають муніципалітет. В той же час мер є державним службовцем, чия діяльність здійснюється під контролем муніципальної ради та під адміністративним контролем комісара Республіки, який також спостерігає також за законністю рішень комуни у випадку необхідності звертається до суду про їх відміну (тобто щодо муніципальної ради принцип адміністративного контролю не діє).

Що ж стосується англосаксонської моделі то найбільш яскравим її представником напевно є США. Місцеве самоврядування США – підрозділ штату, сформована і яке здійснює свої повноважень у межах правової системи штату. Кожен штат самостійно визначає систему, структуру, повноваження місцевих органів, що у практиці може призвести до урізноманітнення підходів вирішення питань місцевого управління у різних штатах, розмаїттям правового статусу муніципальних одиниць. Особливості роботи органів самоврядування США полягає у: міські ради приймають на своїх засіданнях нормативно-правові акти у формі «резолуцій» (рішень); у голосуванні на засіданнях ради мер участі не приймає, однак має право «вето»; значний вплив на вирішення проблем міста мають мешканці міста. Для цього спеціалістами міської ради проводяться різноманітні опитування, анкетування, з метою з'ясування та вирішення найактуальніших проблем; з метою захисту інтересів територіальних громад мери об'єднуються в різноманітні організації - Асоціацію мерів (НОМА), яка лобіює законодавчі ініціативи, вигідні для муніципалітетів. Фінансова система США є досить децентралізована, її гнучкість полягає у можливості місцевого самоврядування робити перерозподіл коштів між загальним фондом та бюджетом розвитку в разі гострої необхідності [4, с.102].

Підсумовуючи викладене необхідно зазначити що реформування місцевого самоврядування в Україні має відбуватися шляхом децентралізації влади, тобто передачі повноважень з центру на місця з урахуванням можливості, доцільності і спроможності місцевими органами здійснювати останні. Загалом реформування адміністративної структур муніципальної влади має відбуватися шляхом створення єдиного органу місцевого самоврядування, що в організаційному, конституційно-правовому та цивільно-правовому статусі представлятиме єдину структуру. Саме такий шлях відповідатиме європейським стандартам організації муніципального менеджменту і створить просту та демократичну систему управління населеними пунктами (їх об'єднаннями). На чолі такого органу (муніципалітету) стоятиме місцева рада, що визначатиме всю муніципальну політику і нести відповідальність за реалізацію всього кола повноважень (як власних, так і делегованих); розподіл конкретних повноважень у структурі цього органу має більш динамічний та ефективний характер [6, с.27]. Також хочу зазначити, що органам місцевого самоврядування має бути надано більш широке коло повноважень стосовно оподаткування, зокрема стосовно регулювання ставки місцевих податків.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР
3. Розпорядження Кабінет Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»
4. Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні : кол. монографія / В.О. Антонечко, М.О. Баймуратов, О.В. Батанов та ін. – К. :Атіка, 2007. – 864 с.
5. Евдокимов В.Б., Старцев Я.Ю. Місцеві органи влади зарубіжних країн: правові аспекти. М.: Спарк. 2001. С. 234.
6. Місцеве самоврядування в Україні: теорія і практика. Посібник для депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів /Б.А. Руснак. – Одеса, 2011. - 536 с.
7. Соляник К.Є. Муніципалітети як органи місцевого самоврядування в Україні / К.Є. Соляник // Аспекти самоврядування. – 2003. – № 2 (18). – С. 57

Загальні засади конституційного ладу України

Семенюк В.В., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент **Пустовіт Ж.М.**

Будь-яка конституція покликана встановити певні правила (принципи), за якими мають будуватися найважливіші суспільні відносини. Приписи конституції встановлюють

соціально-політичне обличчя держави, фіксують вихідні принципи їх функціонування й розвитку. В сучасній Конституції України цьому присвячено передовсім I розділ.

Ст. 1 Конституції України проголошує: «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна і правова держава» [1;4].

Характеризуючи державу як соціальну, Конституція передбачає орієнтацію на здійснення широкомасштабної та ефективної політики, виявом чого є забезпечення прав людини, формування доступних для різних верств систем освіти, охорони здоров'я і соціального захисту, підтримки малозабезпечених прошарків.

Ст. 2 Конституції проголошує Україну унітарною державою. Це означає, що в її межах немає інших утворень з ознаками суверенітету і правами вступати у відносини з іншими державами або вийти зі складу України [5; 33].

Ст. 5 Конституції України проголошує республіканську форму правління в Україні. В цій статті також зазначено: «Носієм суверенітету і єдиним джерелом державної влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування» [1;4].

Конституція України закріплює за народом виключне право визначати і змінювати конституційний лад. Інакше кажучи, тільки з волі народу, виявленої на всеукраїнському референдумі, можлива зміна принципів організації та функціонування механізму держави.

Основні засади взаємовідносин держави й особи викладено у статтях 3 та 4 нової Конституції. Людина, її здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою суспільною цінністю. Саме права і свободи людини та їх втілення в реальність визначають основний зміст і спрямованість нашої держави. У ст. 3 закріплено принцип відповідальності держави за свою діяльність перед людиною. Він підтверджує серйозність проголошеного курсу на побудову правової держави.

Ст. 4 встановлює принцип єдиного українського громадянства. Підстави й порядок набуття й припинення громадянства визначені Законом.

Ст. 6 Конституції проголошує: «Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову» [1;5]. Реалізація цього принципу в практичній діяльності державного механізму покликана запобігти концентрації всієї влади в руках однієї особи чи одного органу, що, як свідчить історичний досвід, загрожує свавіллям у здійсненні керівництва державою. Важливою передумовою втілення в практику цього принципу є створення системи взаємних стримань і противаг між різними гілками влади. Для запобігання переваги однієї гілки влади над іншими необхідна чітко визначити компетенцію кожної з них та створити реальні можливості уникнути спроб будь-якої гілки влади виконувати непридатні їй функції.

У ст. 8, 9 та 19 Конституції викладено основні засади побудови та функціонування національної правової системи. До таких засад належать наступні:

- принцип верховенства права. «...Всі положення правових норм повинні неухильно втілюватись у життя. При цьому невиконання правових приписів не може бути виправдане будь-якими міркуваннями щодо їх політичної доцільності, своєчасності, справедливості тощо» [5;37];

- принцип найвищої юридичної сили Конституції. Всі без винятку закони та інші нормативно-правові акти мають прийматися тільки на основі та в цілковитій відповідності з конституційними нормами;

- наділення положень Конституції властивостями норм прямої дії. Це означає, що конкретні конституційні приписи повинні впливати на суспільні відносини безпосередньо, їх виконання не може відкладатись у зв'язку з відсутністю тих або інших роз'яснювальних актів;

- обов'язкова відповідність змісту міжнародних договорів, укладених Україною, положенням її Конституції;

- визнання ратифікованих міжнародних договорів частиною національного законодавства України;

- недопустимість примусу до виконання того, що прямо не передбачено законодавством. «...Тут йдеться не тільки про примусове здійснення тих або інших протиправних дій. Забороняється примушувати виконувати й такі дії, що не забороняються законом і спрямовані на досягнення позитивних результатів, але закон прямо не вимагає їх обов'язкового здійснення» [5;38].

- функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування виключно на

підставі, в межах та в спосіб, передбачені Конституцією та законами України.

Статті 10,11 та 12 Конституції України регулюють основи національного розвитку та міжнаціональних відносин в Україні. Конституція визначила засади міжнаціональних відносин, закріпивши:

- принцип рівності всіх громадян незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі тощо;

- основні напрями державної політики у сфері міжнаціональних відносин.

Згідно зі ст. 11 Українська держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України.

Статті 13, 14 та 16 закріплюють основні засади економічних відносин у нашому суспільстві. Конституція наголошує, що земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктом права власності українського народу.

Статті 17 та 18 Конституції України закріплюють основи забезпечення національної безпеки і зовнішньополітичної діяльності нашої держави. Конституція закріплює вихідні положення щодо захисту суверенітету, територіальної цілісності, економічної та інформаційної безпеки України, орієнтує зовнішню політику України на співробітництво з іншими країнами на засадах чинних норм і принципів міжнародного права.

Окрема увага приділяється в Конституції захисту конституційного ладу України. Українська держава захищає конституційний лад і забезпечує його стабільність.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. (частина перша) – О.: Негоціант, 2002. – 90 с.
2. Фрицький О.Ф. Конституційне право України. – К.: Юрінком-Інтер, 2002. – 536 с.
3. Комментарий к Конституции Украины (книга первая)/за ред. А.Г. Мучник, - К.: Парламентское издательство, 2003. – 398 с.
4. Основи конституційного ладу України/ А.М.Колодій, В.В.Копейчиков, С.Л.Лисенков, В.В.Медведчук. – К.: Либідь, 1997. – 206 с.

Грошова реформа в Україні

Серветник Ю., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук **Лазаренко Л.А.**

Грошова реформа - це цілеспрямовані перетворення, за допомогою яких здійснюються рішучі комплексні дії, спрямовані на оздоровлення економіки, фінансів, грошового обігу тощо. Актуальність нинішньої грошової реформи для України посилена ще й тим, що в процесі державотворення необхідно створити ефективну й надійну грошову систему. Вдосконалення грошової системи, зміна її якісних і кількісних характеристик відбувається в ході проведення грошових реформ.

За масштабами і глибиною перетворень грошова реформа класифікується як структурна, повна і широкомасштабна. Перебіг процесів її реалізації охопив створення нових грошей і системи їх обороту, започатковано реструктуризацію адміністративно-командної економіки і формування соціально орієнтованої ринкової економіки, набувають динаміки інші прогресивні процеси, які покликані забезпечити самостійне стабільне функціонування нової грошової системи України. До характерних ознак цієї грошової реформи належать: багатофакторна причинність і багатоцільове спрямування; тривалий період проведення (1991-1996рр.); застосування тимчасових грошей (купоно-карбованців) як перехідних; тривалий період використання купоно-карбованців та їх гіпервисоке знецінення; створення нового механізму емісії, інкасування і забезпечення грошового обігу та його регулювання; особлива соціальна спрямованість та ін. В процесі її підготовки і здійснення проведено оздоровлення фінансово-грошової системи, суттєво знижено інтенсивність інфляційного процесу, стабілізовано курс національної валюти, уповільнено темпи падіння рівня промислового виробництва й обсягів ВВП.

Багатоцільовий характер перетворень підготовчого періоду дозволяє виділити два його етапи:

1. перший (січень - листопад 1992 р.), коли здійснено емісію купоно-карбованців і забезпечено належну інфраструктуру його функціонування. Зокрема, здійснено розбудову Національного банку як емісійного центру, розроблено необхідну нормативно-законодавчу

базу регулювання грошового обігу і забезпечення грошової маси в обороті;

2. другий етап (листопад 1992 р. - серпень 1996 р.). Здійснені перетворення остаточно закріпили український карбованець в обороті як єдину національну валюту. Хоч він і виконував роль тимчасової валюти, але на основі створення економічних і фінансових передумов став діяти як стабільний засіб обігу і платежу, що отримав міжнародно визнану вартість на основі регулярних валютних торгів Української міжбанківської валютної біржі (УМВБ). Лише після успішних наслідків економічних перетворень і розвитку національної грошової системи було розпочато завершальну фазу грошової реформи. В ході її проведення 2-16 вересня 1996 р. реалізовано такий комплекс заходів:

- проведено деномінацію українського карбованця;
- у грошовий обіг впроваджено нову постійно діючу національну грошову одиницю - гривню;
- замінено чинний тоді масштаб цін: 100 тис. українських карбованців на 1 гривню;
- впродовж всього періоду обміну старої грошової одиниці на гривню діяв єдиний порядок обміну без будь-яких обмежень;
- замінено ціни всіх товарів і послуг, розміри тарифів, заробітної плати, пенсій, стипендій, платіжних зобов'язань тощо.

Проведена деномінація за співвідношенням 1:100000 всіх цінових показників і запасів грошей (готівкових і безготівкових) та всіх поточних доходів фізичних та юридичних осіб, незалежно від обсягу пред'явлених запасів грошей і розмірів доходів, підтвердила соціально справедливий характер реформи, її неконфіскаційний характер. А використані принципи організованості й забезпеченості матеріальними ресурсами та прозорість грошової реформи завоювали довіру до гривні з боку громадян і підприємців. Обґрунтованість розрахунково встановленого курсу гривні до долара як 1,76 грн./1 дол. підтвердили вільні ринкові торги на Міжбанківській валютній біржі України впродовж наступних років. Лише світова фінансова криза 1998р. та зовнішній інфляційний тиск перервали стабільність курсу гривні. Процеси зростання виробництва, зміцнення фінансів і банківської системи у 2001 р. створили умови для поступового піднесення курсу і стабілізації купівельної спроможності гривні в нових економічних умовах.

Грошова реформа в Україні була надзвичайною подією для нашої держави, в результаті якої створено один з невід'ємних атрибутів державності. Таких широкомасштабний захід, який передбачав би повну зміну в готівковому обороті за короткий строк (два тижні) грошових знаків, зміну масштабу цін і переведення всієї грошової системи, включаючи й безготівкові розрахунки, на нову грошову одиницю – гривню, в історії України проводився вперше.

Проведення грошової реформи було спрямовано на закріплення фінансової стабільності, прискорення розрахунків, залучення в банківську систему надлишкової готівки, забезпечення стабільності курсу національної валюти щодо іноземних валют. Головним досягненням було утримання стабільності грошового, споживчого й валютного ринків. Прогнози щодо наслідків реформи, були розроблені Урядом і Національним банком України, цілком справилися.

Список використаних джерел:

1. Демківський А.В. Гроші та кредит: навчальний посібник / К.: Дакор, 2007.- 528 с.
2. Гальчинський А.С. Теорія грошей: навчально-методичний посібник. – 1998
3. Гриценко О. Гроші та грошово-кредитна політика. – 1997

Державно–правова реформа в Україні «Курс на Євроінтеграцію»

Филоненко В.В., студент 1-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент **Мозоль Н.І.**

А її незалежність у муках з'являлась на світ,
І у поті чола працювала на скибку духмяну.
А її незалежність – це вірою сильний нарід –
І любов його, як ота свічка горить, полум'яно.
(Світлана Рачинська)

Довгий час Україна, після отримання незалежності, не могла відійти від радянського

ладу, внести зміни до політичного устрою. Але вже після 22 років незалежності держави, випав шанс змінити увесь державний лад у нашій країні.

Зараз, відбувається дуже багато державно-правових реформ, найактуальнішою темою, яка останнім часом хвилює все українське суспільство, спричинила процеси, які зараз доводиться спостерігати не тільки нам, а й іншим країнам світу, адже від правильності вибору залежатиме питання життєвої необхідності для України – це «Курс на Євроінтеграцію», який відповідає стратегічним інтересам нашої держави. Планом дій цього курсу є узгодження регулюючих норм і правил, які сприятимуть посиленню торгівлі, інвестуванню та соціальному зближенню між країнами-сусідами. Позитивним ефектом співпраці також може стати зменшення рівня корупції. Хоча, науково важко оцінити вплив корупції на економічне зростання, вона негативно впливає на інвестування, конкуренцію, підприємництво, ефективність державних органів, включаючи управління суспільними доходами. Крім того, корупція впливає на якість оточуючого середовища, здоров'я і безпеки людського життя. Саме Євроінтеграційний курс зможе надати подібну допомогу (проти корупції) і гарантувати, що поставлені цілі подолання корупції будуть не лише гучними передвиборними галасами, а реальним зобов'язанням держави, закріпленим міжнародними угодами.

Євроінтеграційні прагнення нашої країни – стали невід'ємними реаліями політичного сьогодення, європейські орієнтири практично втілюються у низці рішень та дій Української держави й офіційних органах Євросоюзу. За оцінками експертів, завдяки Євроінтеграційному курсу, Україна може отримати чималі вигоди внаслідок:

- 1) Зростання експорту української продукції в ЄС;
- 2) Розширення доступу на ринки третіх країн через гармонізацію стандартів з ЄС;
- 3) Покращення інвестиційного клімату внаслідок пристосування національного законодавства до норм і правил ЄС;
- 4) Скасування субсидування експорту сільськогосподарської продукції з ЄС до України;
- 5) Поступове збільшення квот на експорт з України до ЄС окремих видів сільськогосподарської продукції;
- 6) Політична консолідація, зміцнення демократії та фінансової складової євроінтеграційного руху України;
- 7) Адаптація соціальної політики України до стандартів ЄС, культурно-освітня і науково-технічна інтеграція, регіональна інтеграція України, галузева співпраця, співробітництво в галузі охорони довкілля. [1,с.6-8].

Також можливі чималі втрати внаслідок:

- 1) Посилення конкуренції на внутрішньому ринку, особливо в короткостроковій перспективі, за рахунок усунення тарифних і скорочення нетарифних бар'єрів.
- 2) Обмеження доступу українських товарів на європейські ринки під приводом їх невідповідності європейським стандартам і сертифікатам. (Україна не зможе вживати адекватних заходів, оскільки, вступивши до СОТ, погодилася приймати сертифікати країн походження.)
- 3) Вилучення з режиму вільної торгівлі майже 400 товарних позицій, в основному сільськогосподарських та продовольчих товарів, лібералізація експорту яких на ринки ЄС була б для України найбільш вигідною.
- 4) Скасування вивізного мита на насіння соняшнику, що може позбавити вітчизняні олієжиркомбінати сировини. Сьогодні ці комбінати експортують близько 80% виробленої в Україні соняшникової олії і щорічно отримують близько 2 млрд дол. валютної виручки.
- 5) Зниження рівня тарифного захисту промислових товарів, який сьогодні в Україні здебільшого вищий, ніж у Євросоюзі, насамперед в автомобільній галузі, та лібералізації імпорту легкових автомобілів. [2,с.153-158]. Складається враження, що Україна хоче Євроінтегрувати без чітких позицій про те, чого б вона хотіла досягти. Це не дивно, адже наша держава не мала відповідного досвіду проведення таких складних переговорів, крім вступу до Світової організації торгівлі (СОТ), у яких, по суті, теж прорахувалась. Виходить, що проблему економічної інтеграції для України можна віднести до першочергових. Але процес міжнародної економічної інтеграції України має, також, певні особливості:

1) Наша держава ще не визначилась повністю з основними напрямками та механізмом структурної перебудови економіки, оскільки критерії цього процесу повинні вироблятися з урахуванням особливостей розвитку світової системи господарювання, а також реальних

можливостей і напрямів інтегрування до неї України.

2) Гостро постають питання і безпеки у сфері зовнішньоекономічних відносин, і взагалі економічної безпеки, які необхідно розв'язувати з позицій активного конкурентного протистояння на світовому ринку.

3) Спроби активного спілкування та діалогу з міжнародними фінансовими інститутами - як гарантими входження України до світового ринку і оновлення економіки - поки що спричиняють неадекватну реакцію широких кіл української громадськості, оскільки досі чітко не визначено орієнтири нашої держави ні в розвитку внутрішньої економіки, ні в пошуках її майбутнього місця у світовому господарстві. [3, с.222-228].

Нашому уряду, створюючи «Курс на Євроінтеграцію» треба дивитися на Європу не як на «касу взаємодопомоги», а як на школу ефективної інноваційної економіки, високих соціальних стандартів, розвиненої демократії та ефективного управління суспільним розвитком. Європейська інтеграція — це курс на імплементацію європейських рецептів успіху на українському ґрунті. Європа, навіть попри всі свої нинішні негаразди, залишається взірцем успіху для країн світу. Євроінтеграційна політика України має зберегти свій пріоритетний статус, однак стає більш приземленою, прагматичною. [4, с.8-10].

Отже, для України Євроінтеграційна політика - це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, передусім на ринок ЄС. Як невід'ємна частина Європи, Україна орієнтуватиметься на чинну в провідних європейських країнах модель соціально-економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Газета «Джерело тижня. Україна» - 2013. - с. 6-9
2. Смирнова К. Європейська інтеграція та Україна / К. Смирнова // Право України. – 2011. с. 153-158.
3. Черноплеча О. Історичні передумови європейської інтеграції та нова роль Євросоюзу в глобальній економіці / О. Черноплеча // Вісн. Тернопіл. нац. екон. ун-ту. – 2010. с. 222-228.
4. Горенко О. Європейська соціальна модель і європейські перспективи України / О. Горенко // Віче. – 2009. с. 8-10.

Економіко-правові та політико-правові передумови становлення Європейського Союзу

Турова Є.О., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: викладач кафедри **Юрковська Л.Г.**

Європейський Союз (European Union) – унікальне об'єднання країн Європи, які через створення спільного ринку, економічного та валютного союзу, а також шляхом реалізації спільної політики й діяльності мають на меті забезпечити безперервне економічне зростання, соціальний розвиток і згуртованість країн-учасниць. Держави Європейського Союзу (ЄС) створили спільні інституції, яким делегували частину своїх національних повноважень так, що рішення в певних сферах загальних інтересів можуть ухвалюватись демократичним шляхом на загальноєвропейському рівні. Таке усупільнення суверенітетів називають також «європейською інтеграцією».

Європейська інтеграція є одним з пріоритетних завдань, що стоять перед Українською державою. Саме тому обрана тема дослідження є актуальною.

Європейцям потрібно було пережити дві світові війни, перш ніж вони замислилися над необхідністю об'єднання своїх країн на зовсім нових засадах. На той час у світі існувало дві супердержави: СРСР та США. Західна Європа побоювалась сили та величі Радянського Союзу і шукала шляхи протидії його військовій могутності. Саме тоді, у 1946 році Прем'єр-міністр Великобританії Вінстон Черчіль у своїй історичній промові в Цюриху (Швейцарія) заявив про необхідність створення «свого роду Сполучених Штатів Європи». [1]

Влітку 1947 року почав діяти американський план Маршалла, метою якого було сприяння прискореному відродженню економіки Європи. Допомогу було запропоновано всім державам континенту, проте прийнята вона була лише тими країнами, які в подальшому стали називатися Західною Європою.

Для розподілу допомоги згідно з планом Маршалла у 1948 році було засновано Організацію Європейського Економічного Співробітництва (яку згодом було перейменовано в Організацію Економічного Співробітництва та розвитку), а в 1949 році було створено

Раду Європи (це об'єднання 40 країн, що займається переважно питаннями освіти і культурного співробітництва. Не плутати з Європейською Радою — вищим органом, який визначає основні політичні орієнтири Європейського Союзу, див. п. 3). У 1948 р. почав діяти митний союз країн Бенілюксу, який об'єднав Бельгію, Нідерланди та Люксембург. [2]

Країни об'єднувалися, інтеграція нарощувала темпи. Перші конкретні кроки на шляху до нового союзу було зроблено завдяки французам Жаку Моне та Роберту Шуману, яким належить ідея і план створення Європейського об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС). Це відбулося 9 травня 1950 року і відтоді ця дата відзначається як День Європи.

Спочатку до складу ЄС входило шість країн: Бельгія, Німеччина, Франція, Італія, Люксембург і Нідерланди. Право приймати рішення з питань, які стосувалися вугільної та сталеливарної промисловості у цих країнах, було передано незалежному наднаціональному Верховному органу, першим президентом якого став Жан Монне. ЄОВС функціонувало настільки успішно, що за кілька років його шість країн-учасниць вирішили піти далі та об'єднати також інші галузі економіки. У 1957 р. вони підписали Римські договори, якими було засновано Європейське співтовариство з атомної енергії (Євроатом) і Європейське Економічне Співтовариство (ЄЕС). Країни-учасниці цих співтовариств домовилися про скасування торговельних бар'єрів між ними та формування «спільного ринку». [3]

У 1967 р. інституції трьох європейських співтовариств злилися. З того часу почали діяти єдина Комісія, єдина Рада Міністрів і єдиний Європейський Парламент. Починається подальше розширення об'єднання. Данія, Ірландія та Велика Британія вступили в ЄС у 1973 р., Греція – у 1981 р., Іспанія та Португалія – у 1986 р., Австрія, Фінляндія та Швеція – у 1995 р., а у 2004 р. відбулося найбільше розширення ЄС, коли до нього приєдналися 10 нових країн – членів. Це такі як Чехія, Естонія, Кіпр, Латвія, Литва, Угорщина, Мальта, Польща, Словенія, Словаччина. Болгарія та Румунія стали членами ЄС в 2007 р. У 2005 р. Хорватія та Туреччина розпочали переговори щодо вступу.

У вересні 2014 року, після ратифікації Верховною Радою України та Європарламентом Угоди про асоціацію України та ЄС, України перетворилася на одного з реальних претендентів на вступ до ЄС в контексті перспектив стратегічного розвитку нашої держави. На цьому шляху нашої державі слід враховувати досвід вступу до ЄС інших країн Європи.

Список використаних джерел:

1. Вільям Волес і Гелен Волес. Творення політики в Європейському Союзі / Пер. з англ. Р. Ткачук – К.: Основи, 2004.
2. Ковалевський В.В. Міжнародні організації: Навч. посібник для вищих навчальних закладів – К.: ЦУЛ, 2003.
3. Грицяк І.А. Право та інституції Європейського Союзу: Навчальний посібник – К.: КІС, 2006.

Загально правова характеристика принципу верховенства права

Чиренко Н.М., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: викладач кафедри Юрковська Л.Г

Поняття «верховенство права» увійшло в обіг національної юриспруденції із прийняттям Конституції України 1996 року. Отже, це явище є відносно новим для України, хоча і має давню історію. Проблеми ідеальної держави, панування закону досліджували такі видатні мислителі тієї епохи як Платон, Аристотель, Цицерон та інші. В епоху Просвітництва питання природного стану, походження держави, суспільного договору, народного суверенітету з'ясовували такі діячі як Дж. Локк, Ж.Ж. Руссо, Ш.Л. Монтеск'є та інші.

Ідеал верховенства права став нині чи не найпопулярнішим у всьому світі. До нього постійно звертаються політичні діячі не лише Заходу, для якого верховенство права традиційно є однією з найвищих демократичних цінностей, а й Сходу. Все частіше верховенство права як принцип фіксують у національних конституціях і законах, ним активно оперують міжнародні й національні суди.

Принцип верховенства права все активніше проникає до правової системи України, однак на цьому шляху він стикається із різноманітними труднощами як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. По-перше, в національному праворозумінні продовжує домінувати позитивістський підхід. По-друге, в українській юридичній практиці та юридичній науці відсутнє його єдине (спільне) розуміння. [2]

Попри таку розбіжність у поглядах, можна вважати, що принцип верховенства права є сукупністю морально-правових цінностей, відповідно до яких мають регулюватися відно-

сини в демократичному суспільстві, вирішуватися питання життєдіяльності людей, розглядатись справи у судах. [2]

Основне призначення принципу верховенства права полягає в забезпеченні свободи та прав людини, причому, насамперед, у її відносинах з державною владою та державними органами. Знаковим для української держави є рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 КК України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) № 15-рп від 02 листопада 2004 року, в якому зокрема йдеться про наступне: відповідно до частини першої статті 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права. [1]

Верховенство права - це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема в закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості свободи, рівності тощо. Одним із проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості ідеї права, яка значною мірою дістала відображення в Конституції України. [1]

Таке розуміння права не дає підстав для його отождолення із законом, який іноді може бути й несправедливим, у тому числі обмежувати свободу та рівність особи. Справедливість – одна з основних засад права, є вирішальною у визначенні його як регулятора суспільних відносин, одним із загальнолюдських вимірів права. Зазвичай справедливість розглядають як властивість права, виражену, зокрема, в рівному юридичному масштабі поведінки й у пропорційності юридичної відповідальності вчиненому правопорушенню. [3]

У сфері реалізації права справедливість проявляється, зокрема, у рівності всіх перед законом, відповідності злочину і покарання, цілях законодавця і засобах, що обираються для їх досягнення. Зазначене рішення Конституційного Суду України свідчить про намагання національної юриспруденції відійти від позитивістського праворозуміння, яке, розглядаючи право як «односторонню проекцію владної волі», ігнорує залежність правової системи від «взаємної відповідальності - уряду перед громадянами і громадян перед урядом».

Отже, принцип верховенства права полягає в забезпеченні балансу інтересів у відносинах індивідів, індивіда з суспільством, громадянина з державою на підставі правових норм. [2]

Таким чином, принцип верховенства права має фундаментальний характер, оскільки він є основою правової системи демократичного суспільства і поширюється на всі правовідносини; а також він має прикладний характер, який полягає у виробленні та впровадженні практичних рекомендацій у діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб.

Список використаних джерел:

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) № 15-рп від 2 листопада 2004 року [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04>.

2. Козюбра М. Права людини і верховенство права / Право України. — 2010.

3. Верховенство права (доповідь, схвалена Венеціанською комісією на 86-му пленарному засіданні 25-26 березня 2011 р.) / Право України. - 2011. - № 10.

Демократизм як державно-правовий принцип

Хижняк І.О., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: викладач кафедри Юрковська Л.Г

Принципи права — об'єктивно властиві праву відправні начала, незаперечні вимоги (позитивні зобов'язання), які ставляться до учасників суспільних відносин із метою гармонічного поєднання індивідуальних, групових і громадських інтересів. Іншими словами, це є своєрідна система координат, у рамках якої розвивається право. [2]

Демократія – форма політичної організації суспільства, що характеризується участю народу в управлінні державою.

До основних ознак демократії належить визнання народу джерелом влади, сувереном у державі. Саме народові належить установча, конституційна влада, він обирає своїх представників і може періодично змінювати їх, має право безпосередньо брати участь у розробці та прийнятті законів шляхом референдуму тощо.

Також до ознак демократизму вчені відносять рівноправність громадян; підпорядкування меншості більшості у прийнятті рішень та їх виконанні; виборність основних органів держави.

Демократія базується на ряді принципів: поділу влади, виборі основних органів державної влади, плюралізму, гласності, незалежного контролю, принципу більшості тощо.

Згідно з принципом поділу влади державну владу сучасні вчені розглядають як таку, що є поділеною на декілька сфер або гілок, кожна з яких володіє власними специфічними функціями – законодавча, виконавча і судова гілки влади. Голова держави, парламент, уряд, судова влада мають строго окреслені права і повноваження. Умовою ефективної діяльності є встановлення оптимальних взаємовідносин між різними гілками і органами влади. При цьому ні одна гілка влади не повинна бути обмеженою або переважати над іншими гілками.

Щодо демократичного принципу виборності основних органів державної влади передбачається, що всі особи які контролюють політичні владні структури, повинні бути відповідальні перед своїми виборцями і періодично через чітко встановлений час переобираються.

Згідно з принципом плюралізму суспільство розподілено за багатьма лініями і параметрами, і суть демократії полягає у визнанні законності різних соціально-політичних сил, кожна з яких переслідує свої власні політичні інтереси. Проголошуються ідеї самого широкого вибору в усіх сферах суспільного життя.

Принцип гласності передбачає вільний доступ преси і громадськості до інформації про діяльність органів влади, господарських, політичних, громадських організацій. Через вільні і незалежні від цензури засоби масової інформації громадськість може отримувати широку інформацію про діяльність міністерств, відомств, політичних партій, громадсько-політичних організацій тощо.

Принцип рівності проголошується у першій статті Загальної декларації прав людини: «Всі люди народжуються вільними й рівними у своїй гідності і правах». Сучасне тлумачення принципу рівності виходить з того, що за демократії можлива соціально-економічна нерівність громадян. Демократія передбачає лише політичну рівність усіх перед законом, незалежно від соціального і матеріального становища.

Згідно з принципом більшості рішення приймаються на основі думки більшості. Проте цей принцип не можна абсолютизувати і вважати бездоганно демократичним, якщо ігнорується принцип «згоди не погоджуватись» з думками і позиціями інших членів або груп суспільства. Там де панує принцип однодумства не має і не може бути демократії.

Принцип незалежного контролю здійснюється громадськими об'єднаннями, самими громадянами самостійно або разом з органами державного контролю за діяльністю державних структур.

Серед головних критеріїв демократичності суспільства є наявність фундаментальних прав і свобод людини. Розуміння людини як абсолютної цінності, пріоритет прав та інтересів людини над будь-якими іншими (класовими, партійними, національними та ін) правами.

Надзвичайно важливим для розвитку демократії є впровадження механізмів самоврядування, яке є частиною системи державного управління і проявом функціонування громадянського суспільства. В зв'язку з цим, особливої ваги набуває потреба підвищення статусу і розширення повноважень місцевих органів влади. [2]

Демократія не є ідеальною формою правління. Багато мислителів минулого, не будучи противниками демократії застерігали від прихованих в ній недоліків та загроз. Платон вважав демократію найбільш корумпованою після тиранії формою правління. Аристотель називав демократію найнижчою із всіх законних форм правління, що в найбільшій мірі може переродиться в тиранію. Звичайно, що розуміння сутності демократії в античні часи суттєво відрізняється від сучасного. Проте, достатньо відмітити, що досвід ХХ ст. підтвердив правоту А. де Токвіля, який попереджав про приховані в демократії небезпеки для людської свободи, можливостях «тиранії більшості», яка може бути не менш, якщо не більш, жорсткою, ніж тиранія не багатьох або одного. [1]

Слід також зазначити, що в реальному житті ніколи не існувало і не існує «чистого» народного устрою. «Чиста демократія» – це скоріше за все певний ідеал для наслідування, шкала певних цінностей розвитку суспільства і держави.

Список використаних джерел:

1. Політологія для вчителя: К.О. Ващенко, В.О. Корнієнко. – К.: 2003.
2. Скакун О.Ф. Теория государства и права. – Харьков: Консум, 2002. – 693 с.

Конституційно-правові гарантії конституційного ладу України

Шевчук А.І., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: викладач кафедри **Юрковська Л.Г**

На сьогоднішній день ця тема як ніколи актуальна, бо враховуючи ситуацію в країні, питання гарантій та захисту конституційного ладу України стоїть дуже гостро. Насамперед, захист конституційного ладу – це система заходів та дій з попередження, припинення, розслідування того, що негативно впливає на розвиток держави і суспільства, виявлення винних та виконання щодо них покарань. Гарантувати конституційний лад означає здійснювати його захист через подолання усього негативного у сфері політики, економіки, соціального та духовного життя суспільства. [2, с.140]

Пріоритетне місце в гарантуванні конституційного ладу відводиться Конституцією — народу України. За Конституцією народ України є носієм суверенітету і єдиним джерелом влади та має виключне право визначати і змінювати конституційний лад в Україні [1, ст. 5]. Звичайно, визначення і зміна конституційного ладу здійснюються не довільно, а у визначених Конституцією і законами формах, зокрема шляхом виборів, референдумів тощо. Крім того, справою всього українського народу є також захист суверенітету і територіальної цілісності України, її економічної та інформаційної безпеки [1, ст. 17].

Гарантом конституційного ладу є, звичайно ж й держава. Відповідно до [1, ст. 17] Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості покладаються на Збройні Сили України, забезпечення державної безпеки і захист державного закону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом.

Серед гарантій конституційного ладу є й нормативно-правові гарантії і насамперед норми самої Конституції. Гарантування конституційного ладу безпосередньо Конституцією полягає насамперед у встановленні власного статусу і відповідно статусу тих інститутів, які вона закріплює; у забезпеченні самою Конституцією власної стабільності, обмеженні можливостей внесення до неї змін і доповнень, а також у регулюванні нею порядку визначення, функціонування, охорони і зміни конституційного ладу. Згідно із ст. 8 Конституція має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції і мають відповідати їй. Закріплення в Конституції цієї ієрархії нормативних актів є зрештою закріпленням ієрархії інститутів конституційного ладу, його системності і тим самим стабільності, а також визначаються межі конституційного ладу, співвідношення конституційно-правових та інших суспільних відносин. Зокрема, в Конституції зазначається, що правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. [1, ст. 19] Одночасно в Конституції зазначається, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Головна роль серед органів державної влади у гарантуванні конституційного ладу належить Президентові України. За своїм статусом, визначеним Конституцією, Президент є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції, прав і свобод людини і громадянина [1, ст. 102]. Він забезпечує державну незалежність, національну безпеку і правонаступництво держави; представляє державу у міжнародних відносинах, здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, веде переговори та укладає міжнародні договори України; призначає всеукраїнський референдум щодо змін Конституції (відповідно до ст. 156, тобто щодо основ конституційного ладу), проголошує всеукраїнський референдум за народною ініціативою; призначає позачергові вибори до Верховної Ради у строки, встановлені Конституцією, є

Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України; призначає на посади та звільняє з посад вище командування Збройних Сил, інших військових формувань; здійснює керівництво у сферах національної безпеки та оборони країни; очолює Раду національної безпеки і оборони; приймає відповідно до закону рішення про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях в разі загрози нападу, небезпеки державній незалежності України [1, ст. 106].

Екстраординарним засобом захисту конституційного ладу є правовий режим надзвичайного стану, що може бути введений в Україні або в окремих її місцевостях Указом Президента України, який підлягає затвердженню Верховною Радою України протягом двох днів з моменту звернення Президента України, з метою усунення загрози та якнайшвидшої ліквідації особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру, нормалізації обстановки, відновлення правопорядку за спроб захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, для відновлення конституційних прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, створення умов для нормального функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інших інститутів громадянського суспільства. [3]

Таким чином, Конституція України передбачає розгалужену систему, насамперед, інституційних гарантій конституційного ладу України, важливість і ефективність функціонування яких сьогодні піддається суворій перевірці у час нових викликів і загроз, що постали перед Україною протягом останнього року.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 140.
2. Михалева Н. А. Конституційне право країн СНД: Навчальний Посібник. -М.: Юрист, 1998.-С. 140
3. Кравченко В. В.: Конституційне право України: Навчальний посібник. — Вид. 3-тє, виправл. та доповн. — К.: Атіка, 2004.

Вплив міжнародного права на розвиток внутрішньодержавного права України

Южека Р.С., студент 2-го курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент **Степаненко К.В.**

Вплив внутрішнього права на право міжнародне можливий насамперед через зовнішньополітичну активність держави. Зазвичай принципи зовнішньої політики бувають сформульовані в конституціях. Але це можуть бути й інші законодавчі акти.

Проблеми впливу міжнародного на внутрішньодержавне право висвітлювали в своїх працях В. Н. Дурденевський, Є. А. Коровіна, Д. Б. Левіна, І. І. Лукашук, Н. В. Миронова, Г. І. Тункіна, Є. Т. Усенко, Н. А. Ушакова, С. В. Черниченко, В. М. Шуршалова та інші, але й досі на сьогоднішній день вона залишається актуальною.

Розвиток міжнародного права тривалий час характеризувався його чітким відмежуванням від національного права. Зокрема, в період абсолютних монархій в Європі міжнародне право регулювало відносини не стільки між державами, скільки між монархами, які одночасно володіли і усією повнотою законодавчої та виконавчої влади в середині власної держави. Тому міжнародні зобов'язання держави майже одразу відображались у її внутрішньому праві. Якщо ж одна держава не виконувала своїх обов'язків перед іншою, спір завжди вирішувався війною. При цьому чітко розмежовувався і предмет міжнародного і внутрішньодержавного права. Міжнародне право регулювало взаємні права та обов'язки монархів, а внутрішньодержавне – відносини монарха з його підданими [1, с.12].

У міжнародній практиці загальновизнаним є підхід, згідно з яким держава самостійно визначає механізми, за допомогою яких вона буде реалізувати у національній правовій системі свої міжнародні зобов'язання. Ці механізми як правило, відображаються в конституціях та спеціальних законах. В Україні імплементаційні механізми закріплюються в Конституції України, Декларації про державний суверенітет, а також Законі України від 29.06.2004 р. «Про міжнародні договори України».

Згідно з ч. 1 ст. 9 Конституції України що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України [2]. В цілому такий підхід Конституції не повністю відповідає сучасним тенденціям міжнародного права та іноземному досвіду. Так, конституції більшості зарубіжних кра-

ін, зокрема Іспанії, Німеччини, Росії, Білорусі та інші до складу національного законодавства відносять не лише ратифіковані міжнародні договори, а й загальні принципи та норми міжнародного права. При чому останні стають складовою частиною національного законодавства в силу самого лише факту їх існування, і їх ратифікація не потрібна. В Україні ж через особливості правової техніки ст. 9 Конституції загальні норми і принципи міжнародного права, особливо втілені у формі міжнародного звичаю, практично не можуть бути застосовані.

На стадії нормотворчості основними способами взаємодії міжнародного та внутрішньодержавного права (способами імплементації міжнародно-правових норм) є відсилка та інкорпорація.

Відсилка означає створення у внутрішньодержавному праві норми, що відсилає до норм міжнародної угоди, через що останні можуть діяти всередині країни в незміненому вигляді, тобто так, як вони існують в самій угоді.

Інкорпорація, як правило, здійснюється шляхом прийняття нової норми національного права, однак можливі випадки, коли до вже існуючої норми вносяться зміни, що приводять її у відповідність з міжнародним правом. Розрізняються два основні види інкорпорації – рецепція та трансформація.

Рецепція права – відродження, сприйняття ідей, принципів та положень системи права минулих епох новою системою права [3, с. 305].

При рецепції неможливо говорити про пряму дію міжнародно-правових норм у внутрішньому правопорядку, тому що рецепція є не чим іншим як засобом їхньої заміни. Після рецепції у внутрішньому праві починають діяти норми тільки зовні, схожі на міжнародно-правові, по суті ж — норми внутрішнього права. Факт рецепції має безумовне значення для тлумачення відповідної норми внутрішньодержавного нормативно-правового акта. Рецепція найбільш авторитетних міжнародно-правових норм (наприклад, норм Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р., Конвенції про захист прав людини й основних свобод 1950 р.) може вплинути на тлумачення навіть норм конституції.

Таким чином, завдяки міжнародному праву формується структура внутрішньодержавного права. Вплив внутрішньодержавного права на міжнародне полягає у запозиченні міжнародним правом окремих норм чи інститутів, вироблених у праві тієї чи іншої держави. Такий вплив може бути як процесуальним, коли запозичуються, наприклад, правила ведення переговорів, укладання договорів тощо, так і матеріальним, коли запозичуються безпосередньо правила поведінки.

Список використаних джерел:

1. Мережко О. О. Співвідношення міжнародного і національного права // Юридичний журнал. – 2009. – №2. – С. 1 – 5.
2. Конституція України від 28 червня // Відомості Верховної Ради України — 1996, — №30 Ст. 141 (зі змінами внесеними Законом України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» від 2 лютого 2014 р. // Офіційний вісник. — 2014. — №19. — Ст. 583).
3. Наливайко Л. Р. Тлумачний термінологічний словник з конституційного права (Explanatory Terminological Dictionary on Constitutional law) / Л. Р. Наливайко, М. В. Беляєва. — 2-е вид. допов. — Запоріжжя : Дніпровський металург, 2010. — 304 с.

Проблеми реалізації конституційної реформи в Україні

Юсіфлі Б.Т.о., студент 3-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент **Пустовіт Ж.М**

Постійні реально соціально-економічні процеси діалекти їх динаміки, зміни у взаємозв'язках з іншими суспільними відносинами природно вимагають і будуть вимагати постійної певної корекції конкретних заходів щодо тактики реалізації стратегічного курсу розвитку держави. Процес впровадження норм чинної Конституції вимагає саме якісного перетворення всієї системи суспільних відносин: економічних, соціальних, політичних тощо. І, безперечно, мова має йти про юридичні державно-владні відносини. Правова система і система органів публічної влади виступають певними різно-порядковими зовнішніми контурами суспільства, демократичність яких визначає передумови суспільного прогресу, всебічного розвитку людини [1, с. 536].

Питання реалізації конституційної реформи є дуже актуальним у наш час, адже демократичний державно-правовий розвиток українського народу не може реалізовуватися за межами конституційних приписів. Саме Конституція юридичне оформляє основні

параметри державності, розподіляє повноваження між владними структурами, наділяє громадян, їх об'єднання правами і покладає обов'язки, створює правові передумови забезпечення в країні демократичного політичного режиму [2, с. 84].

Державно-правовий розвиток українського народу зумовлений декількома чинниками. По-перше, ефективний та стабільний розвиток суспільства необхідний нашій державі для більш ефективного розвитку її економічної, соціальної, політичної та інших сфер. По-друге, для успішної співпраці з іншими розвиненими країнами світу. І по-третє я вважаю, це зумовлено тим, що для України одним з пріоритетних напрямків розвитку є вступ до Європейського Союзу та інших міжнародних організацій, де потрібні високий розвиток економічної сфери країни та повна реалізація закріплених конституційних норм.

Отже, можна назвати на сучасному етапі розвитку України проблеми, які заважають реалізації конституційної реформи:

- низький рівень підготовки політичної еліти, яка, зазвичай, складається з представників окремих верств суспільства з високим рівнем достатку і їх інтереси обмежені збереженням власного капіталу;

- хибне уявлення людей про демократію (представники нового покоління трактують її як всездозволеність без будь-яких обмежень, а ті люди, які жили за часів Радянського Союзу розтлумачують її як зло, що заважає існуванню держави).

Одним із поширених явищ є порушення принципу недопустимості суперечностей між законами України та Конституцією України, тобто виникають конституційні колізії. Шляхтун П.П. розглядає конституційні колізії як суперечності, які виникають між різними законами або різними положеннями одного закону [3].

Прикладом цього можуть слугувати такі випадки:

- суперечність між статтею 17 у якій говориться, що «на території України не допускаються розташування іноземних військових баз» та пунктом 14 перехідних положень Конституції України, де говориться про можливість тимчасового перебування іноземних військ та використання ними військових баз України на правах оренди;

- колізія між нормативно-правовим актом та конституцією (суперечність між Конституцією України та Законом України «Про конституційний Суд України»).

Можна звичайно навести і інші приклади, але для порушення даної проблеми достатньо і вище викладеного. Як у першому так і у другому випадках, такі суперечності та неточності заважають повній та всебічній реалізації конституційної реформи в Україні.

Щодо труднощів, які виникають в процесі реалізації Конституції України, її норм та положень, то вони пов'язані з різними ознаками, які на даний момент притаманні нашому суспільству та державі.

Такими ознаками є:

- недосконалість законодавства України, його суперечливість з Конституцією та між собою;

- недосконалість самої Конституції України, так як у ній самій міститься багато норм, які суперечать одна одній, або дійсності;

- низький рівень розвитку правової культури та свідомості населення, що пов'язаний з довгостроковим перебуванням у складі іноземних держав;

- низька політична свідомість політичної еліти, яка тлумачить норми Конституції України на свою користь, незважаючи на той факт, що згідно самої Конституції політики мають представляти волю народу, діяти в його інтересах;

- відсутність ґрунтовних наукових досліджень з питань реалізації Конституції.

Ці всі та інші фактори негативно впливають на рівень реалізації Конституції держави в суспільстві, роблять її недієвою.

Отже, реалізація конституційної реформи є далеко не безпроблемним явищем для України. Однією з основних її проблем є її перехідний характер, відповідно до перехідного періоду у розвитку нашої держави і нашого суспільства. В Україні продовжує існувати певною мірою змішаний тип держави та політичний плюралізм. Можна з впевненістю сказати, що за такої форми правління одночасно присутні ознаки і демократизму, і анархізму, і авторитаризму, а тому такі умови не сприяють всебічній реалізації Конституції, адже вона при демократизмі буде реалізовуватись, при анархізмі – нехтуватись, а при авторитаризмі реалізовуватись, але однобічно, лише у тих напрямках, які вигідні для держави чи певного кола осіб. Слід наголосити, що ефективна реалізація Конституції залежить від двох чинників: з одного боку, від державної влади, від її бажання діяти на користь суспільства, втілювати основні конституційні положення в життя держави та

суспільства, але з іншого боку, втілення цих норм неможливе без бажання самого суспільства їх сприйняти та виконувати, і у свою чергу вимагати від держави їх виконання.

Список використаних джерел:

1. Фрицький О.Ф. Конституційне право України: Підручник. / О.Ф. Фрицький – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 536 с.
2. Погорілко В.Ф. Проблеми реалізації Конституції України: теорія і практика: Монографія. / В.Ф. Погорілко– К.:НАНУ, 2003, с. 84.
3. Шляхтун П.П. Конституційне право: словник термінів [Текст]: довідк. вид. / П. П. Шляхтун. – К.: Либідь, 2005. – 568 с.

Поняття та ознаки конституціоналізму

Якубенко А.О., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент **Пустовіт Ж.М.**

Актуальність даної проблематики полягає у тому, що становлення конституціоналізму в Україні здійснюється в руслі формування правової держави, яка не тільки визнає і закріплює на рівні Конституції і поточного законодавства основні права та свободи людини і громадянина, а й забезпечує правову безпеку особи, її життя, здоров'я, гідність, захищеність її прав не тільки від посягань інших осіб і організацій, а й від самої держави, її посадових осіб.

Проблема поняття конституціоналізму є багатоаспектною і це обумовило необхідність вивчення і узагальнення робіт вітчизняних учених та зарубіжних авторів — юристів, філософів, соціологів, психологів, різноманітного теоретичного матеріалу, законодавства.

Дана проблематика досліджувалася у працях як українських так і зарубіжних вчених. Зокрема, нею займалися: М. Баймуратов, О. Батанов, В. Кампо, М. Орзіх, В. Погорілко, І. Словська, П. Стецюк, В. Шаповал, Ю. Шемшученко, С. Авак'ян, М. Баглай, Є. Венізелос, Є. Маганаріс, Д. Фельдман, Ю. Тихомиров.

Метою статті є з'ясування змісту, особливостей і виокремлення характерних рис українського конституціоналізму.

У сучасній юридичній літературі конституціоналізм зазвичай розглядають у нерозривному зв'язку з обмеженням влади держави як «надію на існування конституційних важелів відносно встановлення державних обмежень», «юридичне обмеження держави і загальну протидію свавіллю правління», сукупність принципів, порядку діяльності й інституціональних механізмів, що традиційно використовуються з метою обмеження державної влади. Це, однак, не виключає різноманіття поглядів щодо розуміння поняття «конституціоналізм».

Так, Ю.П. Єременко розглядає конституціоналізм як єдність конституційного устрою, конституційної ідеології та конституційної практики.

Згідно з Л. Фрідменом, конституціоналізм - це: а) живий, верховний закон, втілений у життя країни; б) ставлення суспільства до Конституції; в) демократичні зразки поведінки й інститути, що з'явилися навколо Конституції; г) сукупність громадянських прав, свобод слова і гарантії прав меншинств від переважної більшості.

Л.В. Соніна вважає, що «конституціоналізм - це політико-правовий режим, що полягає в конструюванні індустріального (постіндустріального) суспільства і встановленні у ньому початку конституційності (гармонії, справедливості) з метою забезпечення його повноцінного існування й розвитку шляхом втілення в праві, правосвідомості, суспільно-державному устрої ідей (цінностей) пріоритету конституційного законодавства, забезпечення людської гідності, прав та свобод людини і громадянина, демократії та децентралізації, сильної державної влади, свободи економічної діяльності, інших ідей (цінностей), а також шляхом виділення в суспільстві соціальних груп, здатних відстоювати названі ідеї (цінності)» [1, с. 54].

М.А. Рябінін переконаний, що під конституціоналізмом розуміють вчення про конституцію як обґрунтований інструмент політичного управління державою. На його думку, створена у суспільстві політична система, заснована, у першу чергу, на конституції та конституційних методах управління державою [2, с. 7].

Ж. А. Бокоев розглядає конституціоналізм у трьох аспектах: 1) як систему (форму) правління, протилежну абсолютизму у формі конституційної правової держави, заснованої на принципі обмеженого правління і приматі прав людини; 2) як варіант політичної модернізації, що полягає у перерозподілі монархічної влади органам народного

представництва; 3) як політико-правовий режим відносин держави і суспільства, який склався в цілому ряді країн, заснований на певному наборі правових принципів [3, с. 13].

Сучасний американський правознавець Л. Генкін виділяє декілька характерних ознак конституціоналізму: а) конституціоналізм ґрунтується на суверенітеті народу, який проголошується Конституцією; її найвища юридична сила – результат волевиявлення народу; воля народу є основою легітимації діяльності держави; тільки народ приймає Конституцію, створює систему правління та відповідає за її належне функціонування; б) Конституція є найвищим правом, а не програмним політичним документом; будь-які дії держави мають відповідати Конституції та здійснюватись у межах конституційних обмежень; в) Конституція має встановлювати представницьке правління, яке відповідає перед народом на підставі загального всенародного періодичного волевиявлення; г) принцип народного суверенітету не є виключною основою конституціоналізму, окрім нього, мають дістати юридичні гарантії принцип верховенства права, принцип державного правління на демократичних засадах, а також принцип обмеженого правління, поділу влади із системою стримувань та противаг; цивільний контроль за військовими силами, поліція здійснює свою діяльність на підставі закону, а суд контролює її діяльність; конституціоналізм передбачає незалежність суддів; д) наявність інституту конституційного контролю як судової гарантії Конституції; е) дія Конституції не може бути припинена або скасована; Конституція не може тлумачитися політичними органами та партіями; Конституція може бути змінена тільки за певною процедурою, яка відповідає встановленій конституційній моделі та забезпечує її жорсткість і верховенство стосовно інших правових актів; є) Конституції повинні гарантувати можливість певного маневру, який є необхідним для врахування конституційної традиції країни з метою конституціоналізації фундаментальних цінностей суспільства; ж) конституціоналізм потребує від держави гарантії та захисту конституційних прав і свобод, захищає особисті свободи від державного або іншого примусу [4, с.40-41].

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити такі висновки:

Теорія сучасного конституціоналізму як політико-правова доктрина є системою наукових знань, що дають цілісне уявлення про закономірності розвитку й істотні зв'язки явищ дійсності при встановленні конституційного ладу, формуванні політичної системи, що спирається на конституцію як основний інструмент публічної влади, конституційні методи правління. У рамках цієї теорії можна виділити три основних підходи до визначення сучасного конституціоналізму: 1) юридичний напрям (його філософською основою є нормативізм; у рамках цього напрямку розвинулися наукові школи - юридичний позитивізм, легістська школа); 2) філософсько-історичний напрям (його основою є соціологічна теорія права); 3) політичний напрям.

Становлення конституціоналізму в Україні здійснюється в руслі формування правової держави, яка не тільки визнає і закріплює на рівні Конституції і поточного законодавства основні права та свободи людини і громадянина, а й забезпечує правову безпеку особи, її життя, здоров'я, гідність, захищеність її прав не тільки від посягань інших осіб і організацій, а й від самої держави, її посадових осіб .

Список використаних джерел

1. Тацій В., Тодика Ю.М. Проблеми розвитку науки конституційного права України // Право України. – 1994. – №10. – С.3-10.
2. Шаповал В. Перспективи розвитку науки конституційного права в Україні // Право України. – 1996. – №9. – С.49-52.
3. Панов М. Проблеми формування понятійного апарату юридичної науки: методологічні аспекти // Вісник АПрНУ. – №2(33) – 3(34). – С.54-67.
4. Фойгт, Стефан. Створення конституції: Умови для підтримки панування права // Катона Journal. - Восени 1998 р - Vol.18. - Випуск 2 - Р.191-208

Освіта: проблеми сьогодення та шляхи вирішення очима учня

Микитюк Ю.С., учень 11-Б класу спеціалізованої школи № 43 «Грааль» м. Києва
Науковий керівник: вчитель правознавства **Бондаренко С.Ю.**

Право на освіту громадян України є невід'ємним елементом правового регулювання будь-якої держави. Одним з ключових прав, закріплених у ст. 53 Конституції України, є право людини на освіту.

Утвердження і забезпечення права на освіту в будь-якій країні є одним із

найважливіших обов'язків держави. Це зумовлено тим, що освіта в сучасному суспільстві все більше стає вирішальним чинником суспільного прогресу й національної безпеки, важливою складовою всебічного розвитку людської особистості, поглиблення поваги до прав і свобод людини. Зрозуміло, що без необхідної освіти людина не матиме змоги забезпечити собі належні умови життя і реалізуватись як особистість, а також усвідомити й захистити свої права. Високий рівень освіченості населення є важливим чинником, що позитивно впливає на створення сприятливих умов для повної реалізації прав і свобод людини і громадянина. На сьогодні освіта може стати тим міцним стрижнем, що дозволить Україні здолати тривалу кризу й приєднатися до сучасних найбільш розвинутих держав, тому діяльність усієї держави спрямовується на практичну реалізацію права громадян на освіту.

Варто зазначити, що у сфері освіти існують безліч проблеми. Акцентуємо увагу на самих актуальних проблемах:

1. профільне навчання, при якому більшість учнів зацікавлені у вивченні тільки обраних ними предметів. Саме тому такими популярними стали технікуми, ліцеї, гімназії та колежі — у більшості з них навчання здійснюється за профільними напрямками. Але треба відмітити, що у школах та ліцеях, які є зразками профільного навчання в Україні, не все так добре. Бо зовсім відступити від шкільної програми не можна, а кількість часу на вивчення предмету не збільшується, от і заповнюють академічні години речами обов'язковими, та не завжди потрібними. Отже необхідно створити таку програму, яка б давала можливість вільного вибору предметів вивчення відповідного профілю;

2. зовнішнє тестування - ця проблема пов'язана з попередньою. Самі учні зовсім не проти самої концепції зовнішнього тестування. Але варто подумати про те, що всі пишуть однакові тести не враховуючи здібності, нахили, ухили та профілі випускників. Хоча треба зазначити, що в 2015 році тестування буде дворівневе, тобто із складнішими та простішими завданнями. Отже, якщо Україна хоче мати освіту європейського рівня, то слід пам'ятати, що в Європі перш за все - інтереси людей. Ми вважаємо, що кожен випускник повинен мати можливість вибору здавати ЗНО чи вступні екзамени;

3. вступ - для старшокласників ця проблема найважливіша, адже саме від успішної (чи не дуже) вступної кампанії залежить їхнє майбутнє. І хоча ведеться боротьба з корупцією у вищих навчальних закладах, повірити в можливість чесного та прозорого вступу до вузу на бюджетну форму навчання нелегко, особливо тоді, коли крім результатів ЗНО необхідно скласти екзамени чи співбесіду. Варто відзначити, що кроком вперед стала система Рейтингових списків МОН України, які дають можливість відстеження проходження конкурсу до навчальних закладів.

Звичайно, проблем в українській освіті ще дуже багато. Це і підручники, рекомендовані Міністерством освіти і науки України, з помилками, шкільна програма занадто перенасичена та багато інших.

Для усунення вище перерахованих проблем необхідно щоб освітніми програмами займалися практики а не теоретики, які ніколи не мали справи з живими дітьми та ніколи не проводили уроки.

Окремі наслідки законодавчої реформи вищої освіти

Давиденко Д.А., учень 10-А класу спеціалізованої школи I-III ступенів № 202 м. Києва

Науковий керівник: викладач кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС **Юрковська Л.Г**

Влітку 2014 року Україна отримала новий Закон «Про вищу освіту», який досить ґрунтовно змінив законодавчі основи здійснення освітнього процесу у вітчизняних вищих навчальних закладах. Проте для учнів старших класів загальноосвітніх шкіл (майбутніх абітурієнтів) найбільш актуальними є ті законодавчі зміни, які стосуються порядку вступу до вищів України.

Згідно з положеннями ст. 44 нового Закону України «Про вищу освіту» прийом на навчання до вищих навчальних закладів здійснюється на конкурсній основі відповідно до Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів, які затверджуються Міністерством освіти і науки України та повинні забезпечувати дотримання прав особи у сфері освіти.

Прийом на навчання для здобуття ступеня молодшого бакалавра чи бакалавра (магістра

медичного, фармацевтичного або ветеринарного спрямувань) здійснюється на основі повної загальної середньої освіти за результатами зовнішнього незалежного оцінювання знань і вмінь вступників та рівня їх творчих та/або фізичних здібностей з урахуванням середнього бала документа про повну загальну середню освіту.

Відповідно до Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів вчена рада вищого навчального закладу затверджує Правила прийому до вищого навчального закладу, якими встановлюються:

- 1) перелік і кількість сертифікатів зовнішнього незалежного оцінювання, вага кожного з яких має становити не менш як 20 відсотків конкурсного бала;
- 2) вага середнього бала документа про повну середню освіту, що має становити від 0 до 10 відсотків конкурсного бала;
- 3) вага бала за конкурс творчих або фізичних здібностей (у разі його проведення), що має становити не більш як 50 відсотків конкурсного бала;
- 4) вага бала за особливі успіхи (призерам IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових предметів; призерам III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів - членів Малої академії наук України) та/або за успішне закінчення підготовчих курсів вищого навчального закладу для вступу до цього вищого навчального закладу на природничо-математичні та інженерно-технічні спеціальності, що може становити від 0 до 5 відсотків конкурсного бала.

Конкурсний бал обчислюється як сума балів за кожен сертифікат, середнього бала документа про повну загальну середню освіту, бала за конкурс творчих або фізичних здібностей (у разі його проведення), помножена на вагові коефіцієнти, що встановлюються Правилами прийому до вищого навчального закладу. Сума коефіцієнтів дорівнює одиниці.

Особа, яка бажає здобувати вищу освіту ступеня молодшого бакалавра чи бакалавра (магістра медичного, фармацевтичного або ветеринарного спрямувань) за державним замовленням, подає спеціально уповноваженій установі, що проводить зовнішнє незалежне оцінювання, заяву встановленого зразка із зазначенням спеціальностей, за якими вступник бажає здобувати вищу освіту, та переліком виставлених у пріоритетному для себе порядку вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахівців за кожною з обраних нею спеціальностей.

За результатами проходження зовнішнього незалежного оцінювання формується рейтинговий список вступників за кожною спеціальністю з повідомленням про отримання чи неотримання ними права здобувати вищу освіту за кошти державного бюджету.

Особи, які здобули право навчатися за кошти державного бюджету, розподіляються в порядку черговості (згідно з рейтинговим списком вступників) серед вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців за відповідною спеціальністю, згідно з виставленими вступниками пріоритетами та правилами прийому до вищих навчальних закладів.

Особи, які здобули право навчатися за кошти державного бюджету за декількома спеціальностями, в установленій Умовами прийому строк обирають одну спеціальність, за якою будуть здобувати вищу освіту. Після цього уточнюються за кожною спеціальністю рейтингові списки вступників, які отримують право здобувати вищу освіту за кошти державного бюджету.

Вступ до вищих навчальних закладів для здобуття вищої освіти ступеня молодшого бакалавра чи бакалавра за спеціальностями, прийом на навчання за якими здійснюється з урахуванням рівня творчих та/або фізичних здібностей, здійснюється на конкурсних засадах у порядку, затвердженому Міністерством освіти і науки України за погодженням з центральними органами виконавчої влади, до сфери управління яких належать відповідні вищі навчальні заклади.

Прийом на основі ступеня молодшого бакалавра під час вступу на споріднену або іншу спеціальність для здобуття ступеня бакалавра здійснюється за результатами вступних випробувань.

З вище наведеного слід зробити висновок, що вступ до вищих навчальних закладів на навчання за кошти державного бюджету буде здійснюватися шляхом подання абітурієнтами відповідних документів не до обраних навчальних закладів, як це було раніше, а до спеціально уповноваженої установи, яку ще слід створити в Україні. Саме ця установа за результатами зовнішнього незалежного оцінювання та іншими показниками, а також враховуючи зміст заяви абітурієнтів (обрані ними переліки виші) буде формувати списки абітурієнтів, що вступили на навчання у той чи інший вищий навчальний заклад. З одного

боку, такий порядок вступу призведе до унеможливлення прямого контакту абітурієнтів та більшості вищих навчальних закладів, що повинно позитивно вплинути на зменшення явища корупції під час вступної компанії. З іншого боку, такий централізовано-дистанційний порядок вступу може призвести до того, що окремі виші, які не належать до найбільш престижних, не зможуть набрати необхідну кількість студентів, а окремі студенти не потраплять на навчання, бо занадто амбіційно вказали у своїх заявах тільки престижні виші, до яких вступити у них просто не вистачило рейтингу. Сподіваємося, що вище вказані та інші потенційні проблеми буде враховано та унеможливлено при подальшій конкретизації положень Закону «Про вищу освіту» у підзаконних актах компетентних органів, передусім Міністерства освіти і науки України.

Основні критерії реформування ОВС

Бойко В.І., учень спеціалізованої школи №110 м. Києва імені Казимира Гапоненко
Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор, професор кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Камінська Н.В.

Сьогодні в Україні під впливом суспільно-політичних обставин виникла необхідність негайного реформування органів внутрішніх справ.

Для забезпечення громадського порядку необхідним чинником є злагоджена співпраця громадськості та правоохоронців. Статистичні дані демонструють нам невтішні результати щодо рівня довіри громадськості до органів внутрішніх справ (далі - ОВС), що негативно відображається на ефективності роботи ОВС. Саме тому, основною метою реформування ОВС має стати підняття рівня довіри у громадськості, для забезпечення тісної та злагодженої співпраці.

Основними чинниками, що формують імідж працівника ОВС є:

1. відповідна освіта;
2. належне забезпечення умов праці, що сприятиме професійним досягненням та впровадженню новітніх технологій у відповідну сферу діяльності;
3. професійний досвід;
4. достойна заробітна плата;
5. відкритість та тісна співпраця з громадськістю.

Основною умовою для забезпечення ефективної діяльності є належний рівень фінансування ОВС на всіх етапах діяльності – розвиток матеріально-технічної бази для впровадження ефективних новітніх технологій, постійне проведення відповідного навчання з метою підвищення кваліфікації правоохоронців, достойне матеріальне забезпечення безпосередньо самих правоохоронців (заробітна плата, забезпечення державним житлом та іншими пільгами). На превеликий жаль, з поглибленням проблем фінансування, забезпечення умов праці персоналу ОВС залишається вкрай незадовільним - усе більша частина діяльності міліції, замість виконання покладених на неї обов'язків, спрямовується на самозабезпечування. Це стосується відсутності необхідної кількості приміщень, оргтехніки та навіть меблів, відсутності практичного соціального захисту працівників, недосконалої системи оплати праці тощо.

Вагомим чинником, що негативно відображається на діяльності ОВС, є непропорційне функціональне навантаження, коли, наприклад, на відповідальних ділянках роботи правоохоронних органів, зокрема дільничних інспекторів, які безпосередньо працюють та перебувають у постійному контакті з населенням, норми відповідності до ведення дільниць перевищені у кілька разів. Так, у регіоні на одного дільничного інспектора припадає ведення 3-4 сіл, що суперечить існуючим нормативам у даній сфері діяльності. Майже третина співробітників не відпочиває у вихідні дні.

Основною рушійною силою будь-якої організації є середня керівна офіцерська ланка та їх підлеглі працівники, які першочергово повинні бути забезпечені переліченими вище перевагами, оскільки на них тримається весь процес діяльності ОВС, а також, перебуваючи у постійному контакті з громадськістю, саме вони формують позитивний імідж правоохоронців. А покращивши, таким чином, роботу та побут правоохоронців, можна посилювати контрольні заходи за виконанням ними їх посадових обов'язків.

РЕЗОЛЮЦІЯ

круглого столу «Теоретико-правові аспекти державно-правової реформи в Україні»

25 листопада 2014 року

м. Київ

В навчально-науковому інституті права та психології 25 листопада 2014 року відбувся круглий стіл на тему «Теоретико-правові аспекти державно-правової реформи в Україні», у якому взяли участь науково-педагогічні працівники, вчені-правники, юристи-практики, аспіранти, здобувачі, студенти-правознавці, а також учні та вчителі загальноосвітніх навчальних закладів.

Метою проведення круглого столу став широкий аналіз актуальних теоретико-правових проблем підготовки та реалізації державно-правових реформ в Україні.

Найбільшу увагу учасники круглого столу приділили проблемам реформи судових та правоохоронних органів, обговоренню змісту Проекту Закону «Про внесення змін до Конституції України (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування)», який передбачає децентралізацію державної влади та реформу місцевого самоврядування, а також обговоренню стратегічних та тактичних завдань з імплементації у правову систему України положень нового Закону України «Про вищу освіту», положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, тощо.

Заслухавши та обговоривши основні наукові доповіді, виступи та повідомлення, учасники круглого столу вирішили:

1) визнати нагальну необхідність невідкладного проведення фундаментальних державно-правових реформ в Україні з врахування новітніх внутрішніх та зовнішніх загроз суспільно-політичного, соціально-економічного, культурно-гуманітарного та іншого характеру, що постали перед Україною протягом останнього року;

2) підтримати дії органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій, наукових установ, вищих навчальних закладів юридичного спрямування з підготовки основних напрямків державно-правових реформ в Україні;

3) науково-педагогічним працівникам інституту інтенсифікувати проведення як власних наукових досліджень з актуальних проблем підготовки та реалізації державно-правових реформ в Україні, так і пошукати залучення до вказаного напрямку роботи студентів інституту;

4) продовжити практику проведення у навчально-науковому інституті права та психології НАВС наукових заходів, присвячених актуальним проблемам державно-правового реформування в Україні, із залученням до участі у них як науково-педагогічних, наукових працівників і студентів інституту та академії, такі і широких кіл юридичної громадськості, а також учнів та вчителів загальноосвітніх навчальних закладів;

5) сформуванню збірника матеріалів за результатами круглого столу та розмістити його на офіційному сайті Національної академії внутрішніх справ.

ЗМІСТ

П.І.Б. УЧАСНИКА	ТЕМА	СТОР.
Вступне слово		3
НАУКОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ НА ПЛЕНАРНОМУ ЗАСІДАННІ		
Колб О.Г.	Про співвідношення деяких принципів кримінальної відповідальності та виконання покарань в Україні	3
Мозоль Н.І.	Пріоритетні напрями реформування правоохоронних органів	4
Альонкін О.А.	Конституційно-правовий статус прокуратури в рамках розбудови Української демократії	6
Букач В.В.	Парламентський контроль за бюджетно-фінансовою системою України	8
Куца А.М.	Опіка та піклування над повнолітнім особам: проблеми та можливі шляхи їх вирішення	9
Галай В.О.	Проблеми взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування	10
Лазаренко Л.А.	Забезпечення права людини на справедливий суд в Україні	12
Осадчий М.М.	Щодо окремих питань правової реформи в Україні	13
Булик І.Л.	Сучасні проблеми економічного розвитку України	14
Дудко Є.В.	Про особливості прокурорського контролю, у зв'язку з прийняттям нового Закону України «Про прокуратуру»	16
Колб С.О.	Про деякі змістовні елементи рецидиву злочинів в Україні	17
Юрковська Л.Г.	Роль і значення органів самоорганізації населення в контексті проведення в Україні антитерористичної операції	18
Кулик Т.О.	Сучасні системи управління на місцях: розбудова Української системи здійснення публічної влади	19
ТЕМАТИЧНІ ДОПОВІДІ		
Губський О.В.	Цивільно-правові аспекти реформування законодавства України у галузі трансплантації	22
Порохня В.В.	Шляхи удосконалення профілактики адміністративних правопорушень, вчинених неповнолітніми	23
Карпенко Н.В.	Про деякі проблеми реалізації на практиці сучасної кримінально-виконавчої політики України	24
Охман О.В.	Особливості застосування заходів безпеки до неповнолітніх засуджених, позбавлених волі	25
Мірошніченко І.Т. Галай В.О.	Проблеми реформування органів внутрішніх справ України на шляху до євроінтеграції	26
Корж Ю.А.	Державно-приватне партнерство в Україні: проблеми та перспективи	27
Кислицька К.М.	Актуальні проблеми регулювання державної служби в Україні	28
Кучер О.Є.	Актуальні проблеми реформування у сфері медичного обслуговування в Україні	30
Кравчук В.К.	Децентралізація влади і реформа місцевого самоврядування	31
Мельніченко М.В.	Характеристика проекту «Концепції реформування органів внутрішніх справ»	32
Смолій О.А.	Поняття «адміністративна юстиція»: проблема теоретичного визначення	33
Фурманович С.О. Галай В.О.	Роль місцевого самоврядування в процесах становлення громадянського суспільства і демократизації України	35
Бакал А.А.	Актуальні напрями удосконалення міліцейської реформи	36
Южека Р.С.	Проблеми реформування трудового законодавства України в сучасних умовах її розвитку	38
Вайдалович О.Ф.	Проблема реалізації та дієвості Конституції України	39

Валова А.В.	Теоретико-правовий аспект державної правової реформи в Україні: до питання реформування виборчого права в Україні	41
Василенко С.В.	Загальноправова характеристика нового Закону України «Про вищу освіту»	43
Герасимчук В.Ю.	Проблема реалізації прав людини в Україні	44
Гапоненко У.П.	Очищення влади в Україні (закон про люстрацію)	46
Городницький П.С.	Децентралізація влади української держави в умовах конституційно-правової реформи	47
Давидюк Х.В.	Новий погляд на пенсійне забезпечення в Україні	48
Дзігора М.С.	Законодавча регламентація прав людини в Австралії	50
Добривечір А.О.	Система Європейських міжнародних організацій, які займаються питаннями захисту прав людини	51
Заграй Т.С.	Україна – НАТО	53
Каширіна В.О.	Реформа вищої освіти в Україні	54
Кулак В.М.	Окремі наслідки тимчасової окупації території Автономної республіки Крим	56
Лупашко А.О.	Адміністративно-правова реформа в Україні: тенденції впровадження	57
Максимюк В.Р.	Законодавчі основи політичної діяльності в Україні	58
Матвєєва О.І.	Право на свободу думки і слова в Україні: еволюція розуміння	60
Однорог О.С.	Концепція правової держави у Конституції України	61
Онищенко О.Е.	Необхідність реформування багатопартійної політичної системи в Україні	62
Паламарчук В.В.	Джерела права Європейського Союзу	63
Панченко Б.С.	Адміністративна реформа в Україні	64
Пнюшков В.Г.	Гарантії конституційного ладу України	66
Полюх О.О.	Загальноправова характеристика Конституції Європейського Союзу	68
Семенишина І.М.	Конституційно-правове закріплення основних прав і свобод людини та громадянина в Ірландії	69
Потургаєв Д.О.	Місьцеве самоврядування як одна з конституційно-правових гарантій	70
Семенюк В.В.	Загальні засади конституційного ладу України	71
Серветник Ю.	Грошова реформа в Україні	73
Филоненко В.В.	Державно-правова реформа в Україні «Курс на Євроінтеграцію»	74
Турова Є.О.	Економіко-правові та політико-правові передумови становлення Європейського Союзу	75
Чиренко Н.М.	Загальноправова характеристика принципу верховенства права	77
Хижняк І.О.	Демократизм як державно-правовий принцип	78
Шевчук А.І.	Конституційно-правові гарантії конституційного ладу України	80
Южека Р.С.	Вплив міжнародного права на розвиток внутрішньодержавного права України	81
Юсіфлі Б.Т.о.	Проблеми реалізації конституційної реформи в Україні	82
Якубенко А.О.	Поняття та ознаки конституціоналізму	84
Микитюк Ю.С.	Освіта: проблеми сьогодення та шляхи вирішення очима учня	85
Давиденко Д.А.	Окремі наслідки законодавчої реформи вищої освіти	86
Бойко В.І.	Основні критерії реформування ОВС	88

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ
ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ
В УКРАЇНІ**

Збірник матеріалів
круглого столу
(Київ, 25 листопада 2014 року)

Комп'ютерна верстка С.С. Лов'як